

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

UUDISTE VALIKU KRITEERIUMID POSTIMEHES:
intervjuud toimetajatega
Bakalaureusetöö (6 EAP)

Koostaja: Liina Tamm
Juhendaja: Ragne Kõuts, MA

Tartu 2010

SISUKORD

Sisukord.....	2
sissejuhatus.....	4
I Teoreetilised lähtekohad	6
1.1 Ajakirjandus	6
1.2 Uudis	7
1.3 Uudisväärtus.....	9
1.4 Väravavahi teooria	10
1.5 Kvaliteetse uudise omadused	11
1.6 Probleemid kvaliteetse uudise kajastamisega.....	14
1.7 <i>Online</i> -uudiste pealetung.....	16
II Uurimisülesanne ja hüpoteesid	19
2.1 Uurimisülesanne ja -küsimused	19
2.2 Uurimishüpoteesid:.....	20
III Uurimismeetod ja valim	21
3.1 Uurimismeetod	21
3.2 Valim	22
IV Tulemuste esitus.....	23
4.1 Uudisväärtuse kriteeriumid	23
4.1.1 Ajalehte pääsemine	23
4.1.2 Tähtsamad kriteeriumid.....	25
4.1.3 Konfliktuse esinemine	28
4.1.4 <i>Online</i> -uudiste mõju paberlehele	30
4.2 Kõvad ja pehmed uudised	33
4.2.1 Toimetajate arusaam kõvast uudisest.....	33
4.2.2 Toimetajate arusaam pehmest uudisest	35

4.2.3 Intervjueeritavate arvamus pehmete-kõvade uudiste tasakaalust Postimehes	37
4.2.4 Intervjueeritavate hinnang 07.10.2008 Postimehe pehmete-kõvade uudiste osakaalule	38
4.3 Uudiste kvaliteet	40
4.3.1 Intervjueeritavate ootused kvaliteetsele uudisele	40
4.3.2 Intervjueeritavate hinnang Postimehe üldisele kvaliteedile	42
4.4 Ajakirjaniku roll	46
4.4.1 Missiooniga ajakirjandus vs äriettevõtte	47
V Järeldused ja diskussioon	49
5.1 Järeldused	49
5.2 Diskussioon	51
kokkuvõte	54
summary	56
Kasutatud kirjandus	57
lisad	59
Lisa 1: Semistruktureeritud intervjuu küsitluskava	59
Lisa 2: Intervjuude transkriptsioonid	61
2.1 Intervjueeritav A2	61
2.2 Intervjueeritav A5	70
2.3 Intervjueeritav A1	73
2.4 Intervjueeritav A6	76
2.5 Intervjueeritav A3	82
2.6 Intervjueeritav A4	86
2.7 Intervjueeritav A7	91

SISSEJUHATUS

Teoorias peetakse ajakirjanduse üheks funktsiooniks inimeste teavitamist olulisest ning ajakirjanikke nimetatakse väravavahtideks, kes toovad lugejani materjali, mis neile vajalik on. Maailma ühe tunnustatuima päevalehe The New York Times tunnuslause „All The News That's Fit To Print“ kinnitab juba 1896. aastast, et kõik uudised, mis lehes ilmuvad, on seda väärt. Seega nõustub tippajaleht kuiva teooriaga ning garanteerib kvaliteetset sisu.

Viimasel ajal on Eestis kuulda kriitikat kodumaise ajakirjanduse pihta. 2010. aasta alguses „Meedia ja masu“ konverentsil peetud kõnes „Quis Custodiet ipsos Custodes?“ nentis näiteks president Toomas Hendrik Ilves, et seis meediamaaastikul oli lähiminevikus veidi parem ja muutused kvaliteedis valmistavad talle kui lehelugejale muret. Presidendi (2010) arvates ohustab demokraatiat see, kui lugejad peavad ajakirjanike sõnu tühisteks või meelelahutuslikeks, kuna tähtsatest teemadest ei kirjutata.

Tiit Hennoste (2009) on öelnud, et Eesti ajakirjanduses valitseb kolmekordne kriis – netistumise kriis, kolletumise kriis, majanduskriis. Nende tulemusena on traditsiooniline kvaliteetajakirjandus tänaseks päevaks muutunud ja arusaam klassikalise uudise eesmärkidest ja ülesehitusest koos sellega. Veebiväljaannete populaarsuse kasv viib Hennoste (2009) sõnul paberlehelte lugejad. Internetis on inimestel ligipääs lõppematule hulgale infokildudele, mis muudavad seni kehtinud põhimõtteid uudisest. Veebis saavad väljaanded lugusid täiendada, neid siduda teiste sarnastega viitamise kaudu ja mis kõige olulisem – neid sündmuse toimumisega paralleelselt reaajas kajastada. Seetõttu on internetikeskne maailm sundinud ajalehetoimetusi ellujäämise nimel tegema muudatusi. Senini hästi toiminud paberleht on kaotanud veebiväljaannetele oma peamise funktsiooni info edastaja näol ja peab nüüd otsima uusi lahendusi, kuidas hoida lugejaid enda juures. Samuti peab ajaleht lugematust infovoost välja valima need uudised, mida inimesed paberlehest lugeda tahaksid. Eesti Ekspressi endise peatoimetaja Priit Hõbemägi (2010) sõnul on kuuldused paberajakirjanduse surmast siiski liialdatud, viidates nii kirjanik Mark Twaini sõnadele. Seetõttu oleks oluline uurida, millised muutused on paberlehe koostamises läbi viidud, et lugejaid jätkuvalt selle juures hoida, ning mida hindavad tänapäeval toimetajad uudise juures kõige rohkem.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk ongi välja selgitada, milliste kriteeriumitega arvestavad praegu Postimehe toimetajad lehe koostamisel. Samuti uurib töö autor, millist mõju on

Internet paberlehele toimetajate meelest avaldanud ning kas ja mil moel leitakse tasakaal teoorias kahe vastandliku poole – äriettevõttena lugejatele huvitavate teemade kajastamise ning missioonitundega ajakirjanduse ja lugeja huvi teenimise – vahel.

Eelnevalt mainitud küsimustele vastuste saamiseks viidi läbi seitse intervjuud Postimehe toimetajatega. Intervjuu küsitluskava koostades toetuti seminaritöö „Uudisväärtuse kriteeriumid 7.10. 2008 Postimehe numbris“ (Tamm 2010) tulemustele ning bakalaureusetöö esimeses peatükis avatud teoreetilisele materjalile. Teooria abil püüab autor selgitada traditsioonilise ajakirjanduse põhitõdesid ning millised tegurid takistavad kvaliteetse uudise kajastamist. Töö teises osas sõnastatakse uurimisküsimused, kolmandas selgitatakse uurimismeetodit ning neljandas kõrvutatakse intervjuueeritavate vastuseid omavahel ja teooriaga. Viiendas peatükis on esitatud järeldused. Töö lõppeb eesti- ja inglisekeelse kokkuvõtte ning kasutatud kirjanduse ja lisadega.

Autor soovib tänada kõiki intervjuueeritud Postimehe toimetajaid ning oma juhendajat Ragne Kõutsi aja ja soovitude eest.

I TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Ajakirjandus

Amsterdami ülikooli massikommunikatsiooni professor Denis McQuail (2000) peab ajakirjandust tasustatud kirjutamiseks avaliku meedia jaoks, mis kajastab avalikkusele päevakajalisi ning huvitavaid sündmusi. Täpne vaste ajakirjandusele on professionaalsete uudistetegijate töö või selle tulemused (McQuail 2000: 438). Järelikult tegutsevad meedias palgatud spetsialistid, kelle töökohustuseks on avalikkust informeerida. Üldsuse teavitamine ei hõlma kõigest teabe edastamist, vaid sellega kaasneb ka vastutus tuua auditooriumini vajalik info nii meilt kui mujalt. Seetõttu nimetataksegi ajakirjandust meie aknaks maailma või võimaluseks olla ühenduses ühiskonnaga, mis hoolimata sellest, et muutub meile üha kättesaadavamaks, on veel siiski kaugel meie otsesest kontaktist (McNair 2003: 23). Ajakirjandust hinnatakse selle järgi, kuivõrd mitmekülseid ideid avalikkusele kajastatakse (Allan 1999). See tähendab, et meedias peab valitsema pluralism - meedia ülesanne on pakkuda oma auditooriumile arvamuste paljusust, et inimesed mõistaksid paremini erinevate vaadete esindajaid. Ajakirjandust on erinevates kohtades nimetatud neljandaks võimuks, osaks avalikust sfäärist, sõltumatu pressist (*free press*) toetajaks ja valitseva klassi ideoloogia juurutajaks (Harcup 2004: 5). Seetõttu pole Harcupi (2004) järgi ajakirjandusele ühte kindlat definitsiooni olemas. Lisaks on ajakirjandusel mitmeid erinevaid vorme, mille ülesandedki tihti ei kattu. Harrison (2006) toob välja mõned žanrid: tabloid-, radikaalne, kohalik, dokumentaal- ja isiklik ajakirjandus. McQuail (2000) eristab kvaliteet- ja populaarpressi, lokaalset ja spetsialiseerunud ajalehti, „uut ajakirjandust“, osalus-, arengut motiveerivat, uurivat, registreerivat, propageerivat, alternatiivset ja kõmuajakirjandust. On selgelt näha, et McQuaili klassifikatsioon põhineb ajalehe funktsiooni eripära määratlemisel. Sellist pressist jaotamist ei tunnista aga David Randall (Harcup 2004), kes jagab ajakirjanduse heaks ja halvaks (Randall 2000, Harcup 2004 kaudu). Hea ajakirjandus on usaldusväärne, õigesse konteksti pandud, ausate kavatsustega ja teenib ainult tõde (Randall 2000, Harcup 2004 kaudu). Halb ajakirjandus teeb ennatlikke järeldusi, toetub stereotüüpidele ja klišeedele ning peab täpsust pigem lisaväärtuseks (Randall 2000, Harcup 2004 kaudu).

Randalli resoluutsest määratlemisest hoolimata peegeldab Harrisoni (2006) järgi uudisajakirjanduse mitmekülgne areng kiiresti muutuvat, digitaalset, interaktiivset, uudistest

küllastunud keskkonda ja uudisteorganisatsioonide võitlushimu. Praeguse uudistetööstusega seotud inimesed kogevad tehnoloogia kiire arengu, auditooriumi säilitamise soovi ja ülemaailmse uudisteturu tulekuga kaasnevaid võimsaid mõjusid (Harrison 2006). Seetõttu nendib Harrison (2006), et mõjudega kaasneb negatiivne efekt ajakirjandusele, kuna teemad muutuvad triviaalsemaks, ajakirjandusvabadus ja avalikkuse usaldus kaovad. Seega on näha nii Randalli kui ka Harrisoni mõttekäigus sarnasust, kuna mõlemate väidetest ilmneb tõsiasi, et ajakirjanduse tase võib olla kesine.

1.2 Uudis

Ajakirjanduse, eelkõige trükiajakirjanduse, kõige põhilisem žanr sõltumata meediumist on uudis (McQuail 2000). Sellest hoolimata pole erinevad teoreetikud siiani suutnud anda uudisele ühest definitsiooni. McQuail (2000) peab uudist peamiseks uue teabe edastamise vormiks avalike sündmuste kohta meedias. Tiit Hennoste (2001) jaoks on uudis a) avalikkusele oluline info, b) meelelahutuslik materjal ja c) igapäevastest sündmustest esile kerkiv juhtum. Tony Harcup (2001:41) näeb uudist kui valikulist versiooni maailmas toimunud sündmustest, keskendudes sellele, mis on uus ja/või ebatavaline. Harcup (2001) nendib, et samas pole paljud uudised üldse ootamatud ning nad ei kajasta alati juhtumeid. Seetõttu on ajakirjanikud need, kes valivad sündmuse välja ja vormivad sellest vastavalt lugejate huvidele uudise (Harcup 2001).

McQuaili (2000:302) järgi on uudis komponent, mis eristab ajalehte teistest trükiväljaannetest, mistõttu ajalehtedele kuulub sageli ühiskondlik soosing või eristaatus, mis lubab neil avalikkuse nimel arvamusi avaldada. Sellega langeb ajalehele vastutus oma auditooriumi ja üldsuse ees. McQuail (2000) lisab, et meediainstitutsioon ja uudis on omavahelises sümbioosis – üks ei saa ilma teiseta eksisteerida. Uudis ei saa olla kellegi individuaalne töö ning institutsioon tagab omakorda nii levisüsteemi kui usaldatavuse ja autoriteetsuse (McQuail 2000). Kuigi uudist võib pidada ainult reporteri töö tulemuseks, siis tegelikult on selle taga veel mitmeid inimesi alates kas või allikast ja lõpetades keeletoimetajaga. Nende inimeste ühine panus koos ajalehe enda mainega tagavad uudise kvaliteedi ja seeläbi ka usaldatuse.

McQuail (2000: 303) toob välja uudise žanritunnused:

- värskus ja uudsus
- ootamatus
- tüübi etteaimatavus
- fragmentaarne olemus;
- aeguvus;
- märguande funktsioon;
- kujundatus väärtuste poolt;
- huvitavus;
- tuginemine faktidele.

Kokkuvõtvalt võib uudist nimetada teabeks, mis sisaldab auditooriumile värsket ja huviväärset infot, mis praeguse aja suurest infovoolust esile tõuseb.

Uudis on ajalehtedes kõige sagedamini esinev žanr ning selle kvaliteedi säilitamiseks kehtivad kindlad reeglid nii uudise struktuuri kui ka sisu kohta. Hennoste (2001) järgi erineb uudis teistest žanridest objektiivsuse ja ülesehituse poolest. Euroopas on uudise põhimudelina kasutusel pööratud püramiid, mis koosneb juhtlõigust, teema arendusest ja lisamaterjalist (Hennoste 2001). Oluline on silmas pidada, et juhtlõik on ülejäänud loo kokkuvõte ja sisaldab kõige kesksemat infot. Uudis peab vastama küsimustele *kes, mis, kus, millal, kuidas ja miks* (Kunelius 1996), et lugejal uudist lugedes ei tekiks täiendavaid küsimusi. Seega peab reporteril enne uudist kirjutama asudes olema kõik vajalik info, et vastata läänemaaailma uudise traditsioonilisele ülesehitusele ja lugeja ootustele.

Uudisele seatud reeglite täitmise ja mittetäitmise alusel hinnatakse uudiseid kvaliteetseteks ja ebakvaliteetseteks. Eelnevalt on tuttav Randalli teooria, mille järgi on olemas ainult kas hea või halb ajakirjandus. Eesti teoreetik Hennoste (2001) jagab uudised pehmeteks ja kõvadeks. Pehme uudis kajastab sensatsiooni või on inimkeskne (ing k *human interest*) (Hennoste 2001), seal käsitletakse taustasündmusi või ajatuid sõnumeid (McQuail 2000). Pehme uudise eesmärgiks võib seetõttu pidada lugeja meelelahutust. Kõva uudise temadeks on majandus ja poliitika ning seal käsitletakse vahetuid sündmusi või probleeme, mis puudutavad suurt osa auditooriumist (Hennoste 2001). Kõva uudise funktsiooniks on üldsuse teavitamine nii oma

kodukohas kui ka laias maailmas toimuvatest sündmustest, mida avalikkusele on oma igapäevaeluks vajalik teada.

1.3 Uudisväärtus

Eelnevalt selgus, et uudis peab inimestele pakkuma uut ja huvitavat teavet. Selleks, et teada saada, milline infokild tõmbab auditooriumi tähelepanu, peab välja selgitama, mis osa sündmusest on kõige uudisväärssem.

McQuaili (2000) sõnul äratav uudis auditooriumi huvi ja tähelepanu oma tähtsuse ning kasulikkuse või kõitvusega. Seetõttu peab sündmusel olema omadus, mis muudab faktid auditooriumi jaoks huvitavaks. Uudise omadust, mis köidab lugejat oma sisuga, nimetatakse uudisväärtuseks (McQuail 2000). Uudisesse on põimitud mitmeid äratuntavaid uudisväärtusi (Harrison 2006), et võimalikult lai auditoorium leiaks põhjust lugemiseks. Uudisväärtuse määramiseks on mitmeid reegleid, mis aitavad kajastada uudiseid, mis seda ka tegelikult väärivad.

Millised uudised avalikkuseni jõuavad, otsustab suurel määral ajakirjanik. Kindlate omadustega uudistel on suurem võimalus pääseda läbi massimeedia filtri kui uudistel, millel need iseloomulikud jooned puuduvad (Eilders 2006). Esimest korda proovisid 1965. aastal uudisväärtusi määratleda Johan Galtung ja Mari Ruge. Lääne meedias esinevad peamised uudisväärtuse kriteeriumid on sündmuse ulatus; lähedus; selgus; värskus; relevantsus; kooskõla; personifitseeritus; negatiivsus; dramaatilisus ja aktiivne kõide (McQuail 2000).

Eesti konteksti arvestades on uudisväärtuse hindamiseks kaks põhimõtet: a) uudised peavad vastama küsimustele, mis lugejal maailma kohta tekivad ning b) uudised peavad lähtuma lugejate ja ühiskonna huvidest (Hennoste 2001).

Hennoste (2001) toob välja seitse kõige tavalisemat kriteeriumit:

- mõjukus;
- ebatavalisus (ootamatus, ülivõrdelisus);
- prominentide osalus;
- konflikt;

- lähedus (nii füüsiline kui psüühiline);
- värskus;
- aktuaalsus (päevakajalisus).

Ühe Saksa meediauuringu tulemusena selgus, et lugejatele jäid meelde just need artiklid, mis olid olulised ja sisaldasid vastuolu, prominente, järjepidevat ja ootamatut/ebatavalist infot (Eilders 2006). Ajakirjanikud eelistasid samu kriteeriumeid, välja arvatud ootamatust (Eilders 2006).

Lisaks üldistele kriteeriumitele toob Hennoste (2001) välja ka lisakriteeriumid, millega ajakirjanikud praktilises töös peavad arvestama. Need on väljaande iseloom ja suunitlus; väljaande kontseptsioon ja traditsioonid; sihtauditoorium; info kasulikkus; info harivus; ajakirjanike ettevalmistus ja eelistused; konkurentide tegevus, võitlus eksklusiivsuse eest; lehe majanduslik seis; reklaami hulk konkreetses numbris ehk uudistele jääv ruum; konkreetse numbri kompositsioon.

1.4 Väravavahi teooria

Uudisväärtuse hindamist ja meedia sisu määramise protsessi iseloomustab hästi väravavahi teooria, mille järgi on ajakirjanikul suur roll selles, milline info jõuab auditooriumini. Väravavahi teooria järgi määravad informatsiooni läbipääsu avalikkuse ette reporterid, ajakirjanikud, toimetajad ja meediaorganisatsioonide juhid, keda nimetatakse väravavahtideks (ing k *gatekeepers*) (Shoemaker 1991). Teooria põhineb eeldusel, et maailmas on kindel kogus reaalse maailma valmissündmusi ning meedia funktsiooniks on teha valikuid vastavalt sobivatele reaalsuse peegeldamise, tähtsuse ja asjakohasuse kriteeriumitele (McQuail 2000). Väravavahi protsess saab alguse, kui kommunikatsioonitöötaja saab teada tegelikust või potentsiaalsest teatest ja lõpeb, kui see sõnum on edastatud vastuvõtjale (Shoemaker 1991). Ajakirjanikud väravavahtidena peavad mõistma oma ülesande olulisust, kuna nemad saavad valida, millist informatsiooni inimesteni tuua. Shoemaker (1991) nendib, et kuigi väravavahi teooriat kasutatakse peamiselt massimeedia uuringutes, saab metafoori omistada igasugustele muutustele kas või infokillukese juures.

Kuigi maailmas toimub iga päev lugematu arv sündmuseid, ei pääse suur osa neist siiski väravavahi seatud väravast mööda ja ei jõua seetõttu laia avalikkuse ette. Shoemakeri (1991) arvates saab väravavahi teoorias määravaks uudisväärtuslikkus, mis osal uudistel on suurem ja teistel väiksem. Sündmuse peamised uudisväärtuslikkuse tunnused on aktuaalsus, lähedus, tähtsus, mõju või tagajärg, huvitavus, konflikt või vastuolu, sensatsioon, prominentsus, uudsus, veidrus või ebatavalisus (Shoemaker 1991).

Väravavalve kontseptsiooni puuduseks on eeldus, et on olemas vaid üks värav ja üks komplekt valikukriteeriume, uudiste pakkumist nähakse lihtsustatuna ja otsuste langetamist kaldutakse individualiseerima (McQuail 2000: 249). Kritiseeritakse nõuet, et uudis peab vastama kindlatele kriteeriumitele ning otsuse, kas uudist kajastada või mitte, langetab ainuisikuliselt ajakirjanik. Tegelikult on lehe koostamisesse hõivatud terve grupp inimesi, kes arvestavad lehe üldise poliitika ja auditooriumiga.

1.5 Kvaliteetse uudise omadused

Ameerika Uudistetoimetajate Ühingu president (*American Society of Newspaper Editors*) Diane McFarlin (2003) järgi on uudise kvaliteedi hindamine vastuoluline, kuna kvaliteet on subjektiivne mõiste. McFarlin (2003) arvates võivad standardid uudist muuta ebakvaliteetseks, kuna reeglid muudavad uudised liialt homogeenseks. McFarlin (2003) leiab, et kuigi avalikkuse teenimine on ajakirjanduse eemärk, ei kaitse see uudistetoimetust majanduslikult raskel ajal. McFarlini (2003) järgi on tänapäeva ärimaailmale olulised hindamiskriteeriumid ja kui millelgi reeglid puuduvad, siis seda arvesse ei võeta.

Selleks, et avalikkus ei kaotaks majanduslikult raskel ajal usaldust ajakirjanduse vastu, on meediainstitutsioonidel oluline arvestada reeglitega, mis teevad uudise kvaliteetseks. Sel moel säilib meedia, mida üldsus saab ja tahab usaldada.

McQuaili (2000) pakutud nõuded informatsiooni kvaliteedile on 1) kõikehõlmavate ja oluliste uudiste edastamine, samuti taustinformatsiooni jagamine ümbritsevas maailmas toimuvate sündmuste kohta; 2) objektiivne informatsioon; 3) tasakaalustatud ja erapooletu teave, mis pakub ka alternatiivseid lähenemisi, hoidudes kallutusest ja sensatsioonilisusest.

Samas tunnistab McQuail (2000), et nii ammendavust kui ka uudiste erapooletust on raske mõõta. Uudiseid on küll võimalik hinnata info rohkuse või vähesuse järgi, kuid kui palju auditoorium teavet vajab, jääb siiski küsitavaks (McQuail 2000). Lisaks on vähetõenäoline saada väärtuste kohta väärtustest vabasid hinnanguid (McQuail 2000).

Harrison (2006) peab uudise olulisteks omadusteks täpsust, ausust ning selle vastamist „siin ja praegu“ printsiibile, kuna uudis püüdleb tõe poole läbi hetkesündmuste ausa edastamise. Lisaks õigetele faktidele peab ka allikate hinnanguid täpselt edastama, kuna uudise ülesanne pole veenmine (Harrison 2006). Selleks, et uudis oleks korrektne, peavad kõik faktid olema esitatud nii selgelt ja üheselt mõistetavalt kui võimalik (Harrison 2006). McQuaili (2000) järgi pole aga täpsust võimalik teksti läbivaatamise käigus otseselt mõõta.

Tampere Ülikooli professor Risto Kunelius (1996: 266) esitab kõva uudise kriteeriumid neljas erinevas kategoorias:

1. **Sisu** - Kuneliuse nägemuse kohaselt kajastab *hard news* ehk kõva uudise sisu tähtsaid teemasid, mis töötavad avalikkuse huvisid arvestades. Selleks, et sisu kajastaks võimalikult tahkeid fakte ja välistamaks ebaolulise info edastamist, peab kõva uudis vastama järgnevatele küsimustele: kes, mis, kus, millal, miks ja kuidas. Kunelius järgi pööravad kõvad uudised rohkem tähelepanu eelnevalt esitatud neljale esimesele küsimusele ja seetõttu edastavad pigem konstruktiivset infot, mitte ei paku uudises põhjendusi-selgitusi. Oluliseks sisu kriteeriumiks on faktide selge eristumine arvamustest. Samas saavad reporterid ise otsustada, keda intervjuuerida ja millises järjekorras kommentaare avaldada, samuti on teatava iroonia kasutamine võimalik. Kõva uudis peab olema mõistetav kõigile, sealhulgas ka neile, kes pole eelnevaid samateemalisi uudiseid lugenud.

2. **Sõnavara** - Uudise sõnavara opereerib kahel tasandil – teksti „enda“ keel, mis peab olema lihtne, täpne ja toonilt neutraalne, ning kellegi teise edasi antud keel, mida „enda“ keel peab vajadusel selgitama. Kahetasandiline keelekasutus võimaldab uudisel välistada näiteks poliitikute manipulatsiooni auditooriumiga, kuna uudis saab nähtusi, tegevusi ja inimesi nimetada nende õigete nimedega. Samas tunnistab Kunelius, et kahe tasandi kasutamine on muutunud keerukamaks ja uudiste neutraalse tooni säilitamine on problemaatiline. Seetõttu võib sõnastamisest alata kõvade uudiste allakäik.

3. **Ülesehitus** - Kõvades uudistes on informatsioon esitatud tähtsuse järjekorras. Kõige olulisemad faktid on juhtlõigus ning ülejäänud uudis on üles ehitatud vastavalt pööratud püramiidi meetodile. Lõigud peavad eraldi lugedes olema mõistetavad ning nende järjekorda muutes ei tohiks uudis vajada ümberkirjutamist.

4. **Narratiiv** - Uudiste narratiiv on läbipaistev, kasutades selgelt allikate poolt öeldut.

Allani (1999) järgi jutustab kõva uudis meid ümbritsevast maailmas viisil, kus faktid on seatud kindla hierarhilise ülesehituse põhjal alustades kõige uudisväärtuslikumast. Lisaks selgele ülesehitusele peab Allan (1999) kõvale uudisele omaseks korrektset sõna- ja tiitlikasutust, samuti sobivat modaalsust, viidet ajale/sündmuse toimumisele ja kohale ning lugeja kohalolekut (kuid mitte tema poole pöördumist).

Hennoste (2001) järgi on kõva uudise tuum poliitika, diplomaatia ja majandus, kuna need teemad teavitavad avalikkust sellest, mis maailmas toimub ja püüavad inimestele anda selgitusi sündmuste kohta. Nii Hennoste (2001) kui ka Pulleritsu (1997) arvates on päevalehe jaoks värske uudis, mis juhtus viimase 24 tunni jooksul.

Kuigi Hennoste (2001) tõdeb, et autorite jaoks on uudisväärtuse kriteeriumitel erinev kaal, siis üldiselt peetakse kesksseteks kriteeriumiteks mõju, ebatavalisust ja prominentide osalemist. Ka Eildersi (2006) uuringu järgi kuulusid need kriteeriumid kas ajakirjanike või lugejate eelistuste hulka.

Võttes aluseks eelnevalt toodud teoreetikute arvamused kvaliteetse uudise omadustest, võib teha kokkuvõtte peamistest:

1. Objektiivsus, tasakaalustatus ja erapooletus;
2. Faktide selge eristumine arvamustest;
3. Vastab küsimustele: kes, mis, kus, millal, miks ja kuidas;
4. Teavitab avalikkust sellest, mis maailmas toimub ja püüavad inimestele anda selgitusi sündmuste kohta;
5. Peamised uudisväärtuse kriteeriumid, millele vastab on mõju ja värskus;
6. Kõige olulisemad faktid on juhtlõigus ning ülejäänud uudis on üles ehitatud vastavalt pööratud püramiidi meetodile.

1.6 Probleemid kvaliteetse uudise kajastamisega

Eelnevale teooriale toetudes saab välja tuua, et ajakirjanduse ühe peamise ülesandena nähakse avaliku huvi teenimist, edastades üldsuse jaoks olulist infot nii igapäevaeluga toimetulemiseks kui ka muu maailma paremaks mõistmiseks. Kuneliuse (2006: 672) arvates on kvaliteetse ajakirjanduse tõendiks tihti fakt, et suur hulk teistest sotsiaalsetest sfääridest on võrdselt rahulolematud ajakirjanduse tööga: kui ajakirjandus ei teeni kedagi, siis teenib ta üldist avalikkust. McQuail (2000) tõdeb aga, et kuigi ajakirjanduse eesmärk võib olla kultuuriline, professionaalne või poliitiline, on kõige sagedamini sihiks hoopis kasumi teenimine äriettevõtteks. Ka McFarlini (2003) arvates ei kaitse avalikkuse teenimine uudistetoimetust majanduslikult raskel ajal. Avalik huvi, millega meediainstitutsioonid peavad arvestama, kätkeb endas nõudeid massimeediale, mis põhinevad ühiskonna laiapinnalisel ja pikaajalisel hüvangel, mille tulemusena kaasnevad teatavad piirangud meedia struktuuri või tegevuse suhtes (McQuail 2000:439). McQuail (2000:128) toob välja huvitava paralleeli – kui meediat juhitakse kommertsalustel, nagu enamasti tehakse, siis on meedia arusaam avalikust huvist (ing k *public interest*) võrdsustunud sellega, mida avalikkust huvitab. Selle tulemusena lükkab ajakirjandus valvekoera rolliga kaasneva vastutuse endalt ära. Kuid kellele? McQuail (2000) pakub, et ühiskonnale, mis peab ise vastutama normide, eetika ja väärtuste eest.

Harrison (2006) soovib ettevaatlikult kasutada sõna „ajakirjandus“ või „ajakirjanik“, kuna kõike, mida produtseeritakse, ei saa pidada uudiseks ja seega ka ajakirjanduseks. Hennoste (2010) tõdeb samuti, et tähtis on meeles pidada, et kõigest väike osa ajalehenumbrist sisaldab tegelikult ajakirjandust, mis on siis uudisinfo edastamist, analüüsi, lugejate mõjutamist, meelelahutust ja igapäevaeluks vajalikku infot. Suurema osa ajalehe ruumist, raadio- või teleuudistest võtavad enda alla nn mitte-uudised (Halberstam 1992, Harrison 2006 kaudu). Halberstami käsitle järgi ei kajasta uudis tulevikus või minevikus toimunut, vaid hetkesündmust seda lihtsalt edastades, mitte kogetut vahendades (Harrison 2006).

McNair (2003) nimetab ajakirjanduse allakäiku kolletumiseks (ing k *tabloidisation*). Muutused asendavad uudiste normatiivse sisu (objektiivne info avalikkusele oluliste teemade kohta) uue vormiga, mida nimetatakse *infotainmentiks* (McNair 2003), mis on informatiivse ja meelelahutusliku materjali sümbioos (ing k *information + entertainment*). McNair (2003) näeb kolletumise põhjusena reklaamitegijate kasvavat mõju ning turu põhimõtete märkamatu sissetungi (eelnevalt vähemalt osaliselt) kaitstud avaliku info sfääri. *Infotainment* vahetab

tõsised süvitsi kirjutatud artiklid lugejate seas populaarsemate uudiste vastu (McNair 2003). Kuna *infotainmenti* sisu ja stiil on ebasobimatud, kujutab selline uus vorm uudist kui tarbekaupa (McNair 2003).

Hennoste (2001) peab kõva uudise vastandiks pehmet uudist, mille keskseks teemaks on ootamatud sündmused, näiteks avariid, kuriteod, katastroofid või kuulsate inimeste eraelud. Seetõttu on sellised uudised eelkõige põnevad, kuid ei mõjuta tingimata inimeste elu ega ole olulised (Hennoste 2001). Ka McQuail (2000) kinnitab, et auditooriumi peibutavad tavapärasest erinevad asjad, nagu fiktsioon, fantaasia, ebatavaline ja veider, müüdid, nostalgia ja ajaviide. Pehmele uudiste eesmärk on mõjutada emotsioone ja pakkuda inimestele meelelahutust (Hennoste 2001).

Lisaks pehmele uudiste sissetungile mõjutavad kvaliteetse uudise edastamist ka muud faktorid. Harrison (2006) nendib, et ausa ajakirjanduse lubadus tuua auditooriumini „terve lugu“ on muutunud klišeeks. Ajakirjanikel on mitmeid ametialaseid ja organisatsioonisiseseid kitsendavaid raame, läbi mille nad püüavad hetkesündmusi mõista ja tõlgendada (Harrison 2006). Nendeks raamideks on meediaorganisatsiooni poliitika; erapooletuse säilitamine; informatsiooni, aja, allikate ja leheruumi puudus, et kajastada lugu täies ulatuses ja võimalikult täpselt (Harrison 2006). Samas võivad tasakaalustatud uudise kajastamist takistada tegurid väljaspool toimetust, näiteks allikate ebasiirus; poliitiline kultuur, mis püüab uudiseid moonutada jms (Harrison 2006).

Lisaks on olemas ka sündmuse pseudoväärtused, näiteks väljaande allikate staatuse ülehindamine, sündmuse negatiivsus või sündmuse elitaarsus (Hennoste 2001).

Ka Harrisoni (2006) järgi on erinevatel uudisteorganisatsioonidel kõigil omad uudisväärtused, mille kohaselt uudised valitakse ja edastatakse. On selge, et uudisteorganisatsioonid opereerivad tavalisel tööpäeval erinevate prioriteetide järgi, mille tulemusena hinnatakse erinevalt ka uudisväärsust (Harrison 2006: 135). McQuaili (2000) arvates on aga kindel, et uudiste valikul eelistatakse konflikti sisaldavaid uudiseid.

McQuail (2000) peab probleemseks ka uudisväärtuse määramist, kuna väärtus peab olema tunnetatud. Nii võivad uudisväärtuseid reporterid, toimetajad ja erinevad auditooriumid tajuda teistmoodi. Lisaks on sündmused üldjuhul piisavalt keerulised ja nende koguväärtus kujuneb enama kui ühe omaduse põhjal (McQuail 2000). McQuaili (2000) järgi on ka pinget inimlikku

huvi pakkuvate ja ühiskonnas tagajärgi omavate sündmuste vahel ning ühed sündmused võivad tähelepanu tõmmata ära teistelt veidi väiksema uudisväärtusega juhtumitelt.

Sõltumata sellest, kuidas võimalikult täpselt kvaliteetajakirjandust eristada kollasest pressist, on Hennoste (2010) jaoks oluline hoopis see, kuidas lehed materjali valivad, selle kaudu maailma kujutavad ja samal ajal maailma mudelit lugejate seas ehitavad.

Kriitikast hoolimata toob Allan (1999: 63) välja, et kuigi uudisväärtused muutuvad aja jooksul ja meediainstitutsioonid näevad neid erinevalt, on siiski uudisväärtused üsna järjepidevaks kriteeriumiks, millega määrata sündmuse tähtsust.

Erinevate teoreetikute kvaliteetse uudise kajastamisega seotud kriitikat arvestades saab välja tuua peamised probleemid:

- Ajakirjanduse eesmärk on kasumi teenimine äriettevõttena ja seetõttu arvestatakse liialt palju auditooriumi eelistustega.
- Eelnevast punktist tulenevalt ei lähtu ajakirjandus enam niivõrd avalikkuse huvist, kuivõrd sellest, mis avalikkust huvitab. Auditooriumi huvitavad tavapärasest erinevad teemad (nt fiktsioon, fantaasia, ebatavaline ja veider, müüdid, nostalgia ja ajaviide).
- Uudiste funktsioon pole enam teavitada, vaid ka meelt lahutada. Seda nimetatakse *infotainmentiks*. *Infotainment* tähendab, et ka kajastatavad teemad on pehmemad, mille keskmeks on ootamatud sündmused. Pehmele uudiste eesmärk on mõjutada emotsioone ja pakkuda inimestele meelelahutust.
- Ajakirjanikud peavad arvestama meediaorganisatsiooni poliitika; erapooletuse säilitamise; informatsiooni, aja, allikate ja leheruumi puudusega.
- Inimesed tunnetavad uudisväärtust erinevalt.

1.7 Online-uudiste pealetung

Tiit Hennoste (2010) järgi muutsid klassikalise kvaliteetajakirjanduse aeglane kolletumine, netiajakirjanduse terav pealetung ja viimase hoobina maailmamajanduse kriis kõikjal seni

üsna kindlana paistnud ajakirjandustööstust. Kui kvaliteetajakirjanduse kolletumise põhjuseid on käesolevas bakalaureusetöös juba arutatud, siis netiajakirjanduse mõju pole puudutatud. Kõige rohkem paneb professionaalseid ajakirjanike muretsema, kas see, mis täna uudistetoimetust asendab, toetab ajakirjandust ka homme (Sullivan 2006). Sügavama mõõtmega uudiste lugejaid on üha vähem ja nende pealt on raske reklaame müüa, kuid *online*-ajakirjandus põhjalikke uudiseid ei tooda (Sullivan 2006). *Online*'i populaarsuse kasv on vähendanud paberlehe lugejate arvu, tekitades ajalehe majandamises pingeid. Veebiväljaannetest on saanud ajalehtede ühed suurimad sissetulekuallikad, kuna artiklite loetavust saab hõlpsalt lugeda. Lugejate ehk tarbijate tähelepanu soovivad aga endale võita reklaamijad. Siinkohal on ärimudel üsna lihtne: reklaam tähendab ajalehtedele raha ja seetõttu soovitakse koguda võimalikult palju lehe külastusi või kommentaare. Sellest tulenevalt võtab Hennoste (2010) kasutusele uue mõiste „kommikoer“, milleks ta peab Eesti netiajakirjandust, mis erinevalt mitmest teisest riigist lubas kommenteerida ja asus neid võimendama. Kuidas aga saavutada kõrge külastuste ja kommentaaride arv? Kui eelnevalt käsitlesime uudisväärtuse mõistet, siis Hennoste (2010) võtab kasutusele veel ühe uue mõiste – kommenteerimis- või klikiväärtuse, mis on sündmuse, isiku või nähtuse omadus, mis paneb inimesed loo peale kiiresti klõpsama ja kommenteerima. Hennoste (2010) toob välja sellise sündmuse kolm peamist omadust: 1) inimeste eelarvamusi tugevalt ärritav, vastuolu tekitav või kooskõla loov, 2) prominentide esinemine, 3) esitusviis: mustvalge vastandus, tugevad värvid, tasakaalu ja objektiivsuse eiramine, pisivaled. Esimesed kaks omadust on selgeks märgiks ajakirjanduse sisu kvaliteedi langemisest, sest klikkide ja kommentaaride saamise eesmärgil edastatakse kindlate uudisväärtuse kriteeriumitega – konflikti ja prominentsusega – uudiseid.

Hennoste (2010: 90) ei näe „kommiajakirjandust“ sellest hoolimata otseselt kollasena, vaid peab tulemuseks näilist meediademokraatiat, mida valitseb mustvalge maailmapilt ja negatiivsetele tunnetele ehitatud maailm. Selline ajakirjandus ei täida aga enam oma missioonitundest tulenevat funktsiooni olla valvekoer (Hennoste 2010). Küsimus ei ole, kas ajalehed jäävad ellu, vaid kas need uudised, mis on olulised demokraatia säilitamisel, jäävad püsima (Mencher 2006).

Samas, tehnoloogia pooldajad näevad Internetis loodud virtuaalmaailma palju läbipaistvamana, kuna Internetis saab ebaõiglust, kurjust ja varjatuid juhtumeid kiiremini

päevavalgele tuua ning relevantseid uudiseid (ing.k *non-mainstream*) kajastada ulatuslikumalt kui kunagi varem (Harrison 2006).

Infost küllastunud maailmas eelistavad tarbijad Internetis tõenäoliselt tuntuid meediabrände ning trükiajakirjanduses reporteri, arvamuseavaldaja või kolumnisti kuulsus tõmbavad väljaandele tarbijate tähelepanu (Hamilton 2004). Tehnoloogilised uuendused muutsid lugejate uudiste tarbimise harjumusi ja eelistusi. Auditooriumi tundmaõppimine on suundumus, mis paistab jätkuvat ja olema keskne tunnus tulevikus, sest tarbija ootab üha rohkem kohest, talle kohandatud või isegi suunatud uudist (Harrison 2006).

II UURIMISÜLESANNE JA HÜPOTEESID

2.1 Uurimisülesanne ja -küsimused

Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja, milliste kriteeriumitega (ja mida üldiselt) arvestavad Postimehe toimetajad paberlehe koostamisel, millist mõju on Internet paberlehele toimetajate meelest avaldanud ning kumb on olulisem – kas avalikkuse huvi teenimine või avalikkust huvitavate teemade kajastamine. Uurimisülesande lahendamiseks intervjueriti Postimehe erinevate toimetuste juhte.

Uurimisküsimuste sõnastamisel lähtuti teatud määral seminaritöö „Uudisväärtuse kriteeriumid 7.10. 2008 Postimehe numbris“ (Tamm 2010) tulemustest. Autor esitab siinkohal seminaritöö (Tamm 2010) peamised tulemused:

- Valimisse kuulunud 7. oktoobril 2008. aastal ilmunud Postimehe numbri 47 uudise kontentanalüüs näitas, et kõige sagedamini esinenud kriteeriumid oli konfliktus (24 uudises), aktuaalsus (16) ja värskus (13).
- Valimi 47 uudise hulgas oli 18 kõva (12 uudist) või pigem kõva (6) uudist ning 29 pehmet (21) või pigem pehmet (8) uudist.

Bakalaureusetöö analüüsi läbiviimiseks püstitati uurimisküsimused:

1. Milliste sündmuses esinevate uudisväärtuse kriteeriumitega arvestavad toimetajad lehe koostamisel enda sõnul kõige sagedamini?
2. Kas toimetajad arvestavad paberlehte koostades *online*'i populaarsemate lugudega? Kuidas on toimetajate hinnangul *online*'i edu mõjutanud paberlehte?
3. Millised on toimetajate jaoks olulised, kõvad uudised?
4. Mil määral arvestavad ajakirjanikud enda sõnul avaliku huviga ja mil määral sellega, mis avalikkust huvitab?

2.2 Uurimishüpoteesid:

1. Toimetajate arvates aitab auditooriumi tähelepanu kõita konflikt ja/või ootamatus.
Harrisoni (2006) järgi on erinevatel uudisteorganisatsioonidel kõigil omad uudisväärtused, mille kohaselt uudised valitakse ja edastatakse. McQuaili (2000) arvates on aga kindel, et uudiste valikul eelistatakse konflikti sisaldavaid uudiseid. Eildersi (2006) uuringus selgus, et konfliktsus oli üks kriteeriumitest, mis esines nii ajakirjanike kui ka auditooriumi valikutes.
2. *Online*-uudiste pealetungi tulemusena on ajakirjanduses hakatud rohkem tootma pehmesisulisemaid uudiseid.
Sügavama mõõtmega uudiste lugejaid on üha vähem ja nende pealt on raske reklaame müüa, kuid *online*-ajakirjandus põhjalikke uudiseid ei tooda (Sullivan 2006).
3. Üleriigilise päevalehena kajastab Postimees eelkõige majandus-, välis- ja sisepoliitika uudiseid, kuna need on kõvale uudisele iseloomulikud teemad.
Kuneliuse (1996) nägemuse kohaselt kajastab *hard news* ehk kõva uudise sisu tähtsaid teemasid, mis töötavad avalikkuse huvisid arvestades.
4. Lugejatele huvitavate teemade kajastamist ei peeta vastandlikuks avaliku huvi teenimisega. Ajakirjanikud arvestavad rohkem sellega, mis avalikkust huvitab, kui sellega, mis teenib avalikku huvi.
McQuail (2000:128) toob välja huvitava paralleeli – kui meediat juhitakse kommertsalustel, nagu enamasti tehakse, siis on meedia arusaam avalikust huvist võrdsustunud sellega, mida avalikkust huvitab. Kuigi ajakirjanduse eesmärk võib olla kultuuriline, professionaalne või poliitiline, on kõige sagedamini sihiks hoopis kasumi teenimine äriettevõttena (McQuail 2000). *Infotainment* vahetab tõsised süvitsi kirjutatud artiklid lugejate seas populaarsemate uudiste vastu (McNair 2003).

III UURIMISMEETOD JA VALIM

3.1 Uurimismeetod

Bakalaureusetöö käigus viidi läbi seitse semistruktureeritud intervjuud Postimehe toimetajatega. Intervjuu eelis teadustöö kirjutamisel on intervjuueeritavate võimalus anda oma kogemusi edasi sõnadega (Seidman 2006). Intervjuueerija ülesanne on lahtiste küsimuste vastuste põhjal oma töö üles ehitada (Seidman 2006). Seetõttu on ka intervjuudest saadud info peamine empiiriline materjal, millele bakalaureusetöös toetutakse.

Küsitluskavas oli kokku 17 küsimust ning need olid jaotatud kolme teemaplokki: uudisväärtuse kriteeriumid (koosnes seitsmest küsimusest); kõvade ja pehmete uudiste suhe (koosnes neljast küsimusest) ning uudiste kvaliteet (koosnes viiest küsimusest). Plokkide kaupa määrati intervjuu suunad ning kindlad küsimused aitasid hoida fookust. Kui uudisväärtuse kriteeriumid on läänemaaailmas valdavalt samad, siis uudiste jaotamine võib erineda. Töös on lähtutud Tiit Hennoste (2001) määratlusest, mis jagab uudised sõltuvalt temaatikast pehmeteks ja kõvadeks.

Käesolevas bakalaureusetöös on neljas peatükk, milles esitatakse tulemusi, jaotatud alateemadeks vastavalt küsitluskavale. Intervjuudes ilmnenu toimetajate arvamused kindlal teemal on koondatud kokku, et saada selgem ülevaade üldistest arusaamadest. Tulemusi esitatakse ühe või mitme intervjuueeritava tsitaadiga või on kaasatud töö autori arutlusse.

Bakalaureusetööle eelnenud seminaritöö (Tamm 2010) jaoks analüüsiti 7. oktoobril 2008. aastal ilmunud Postimehe numbri kõiki rubriike, mis sisaldasid uudiseid. Seminaritöös (Tamm 2010) hinnati uudiste vastavust uudisväärtuse kriteeriumitele ning pehmete-kõvade uudiste osakaalu. Saadud tulemused aitasid sõnastada uurimisküsimused, millele edasises töös keskenduda. Bakalaureusetöö on seminaritöö edasiarendus, et koguda teoreetilisele materjalile lisaks toimetajate poolt praktikas kasutatavaid teadmisi.

Intervjuu küsitluskava on esitatud lisades.

3.2 Valim

Valimi moodustamisel oli määravaks seminaritöö, mille jaoks analüüsiti Postimehe kõiki uudiseid sisaldavaid rubriike. Seega moodustasid käesoleva bakalaureusetöö valimi Postimehe erinevate toimetuste praegused ajakirjanikud välismaa-, uudiste-, majandus-, spordi ja *online*-toimetusest ning lisaks veel toimetaja, päeva- ja peatoimetaja. Nende kollektiivse töö tulemuseks on järgmise päeva lehenumber.

Intervjueeritavatega võeti ühendust kas e-kirja ja/või telefoni teel ning paluti neil eelnevalt tutvuda seminaritöö uurimisobjekti 7. oktoobri 2008. aasta Postimehega. Töö autori hooletuse tõttu ununes paluda üht intervjueeritavat eelnevalt lehte uurida. Intervjuud toimusid 2010. aasta märtsis ja aprillis Tallinnas. Intervjuud viidi läbi suuliselt ja salvestati diktofoniga. Intervjueeritavate tsitaadid on bakalaureusetöö neljandas osas esitatud kursiivis ning ülejäänud tekstist eraldatud. Tsiteeritav on märgitud tsitaadi taha sulgudesse koodiga ja samuti kursiivis. Koodid määrati juhuslikult. Intervjuude täielikud transkriptsioonid on ära toodud lisades. Intervjuusid on toimetatud minimaalselt, välja jäeti üksikud vastused, mis otseselt ei olnud bakalaureusetöö temaga seotud või mis ei olnud arusaadavad. Väljajäetud kohad on märgitud vastavalt.

Tabel 1. Intervjuu valim

Nimi	Tööstaaž Postimehes ²	Haridus
A1	1 aasta 3 kuud	Kõrg, pedagoogika
A2	7 aastat	Kõrg, politoloogia
A3	4,5 aastat	Kõrg, ajalugu, politoloogia
A4	11 aastat	Keskharidus
A5	3 aastat	Kõrg, riigiteadused
A6	4 aastat	Kesk, lõpetamata kõrg (ajakirjandus)
A7	9,5 aastat	Kõrg, saksa filoloogia

¹ Amet Postimehes tähistab intervjuu toimumisajal kehtinud töökohta.

² Tööstaaž Postimehes tähistab ajalehes töötatud aastate arvu kokku intervjuu toimumisaja seisuga.

IV TULEMUSTE ESITUS

4.1 Uudisväärtuse kriteeriumid

Intervjuudest võib välja tuua peamised tegurid, mida arvestatakse toimetusse tulnud materjali ajalehte panemisel:

1. Materjal peab võimalikult paljudele lugejatele korda minema.
2. Ühtegi kindlat uudisväärtuse kriteeriumit esile ei tõsteta, kuid kõiki peetakse oluliseks. Samuti mängib toimetajate sõnul rolli intuitsioon.

Online'i pealetungis nähakse suurt mõju paberlehele. Peamised tähelepanekud *online*'i mõjust:

1. *Online*'i pealetuleku tõttu kaob lehtedest värskuse kriteerium.
2. *Online*'i tulek toob lehtedesse pikemad artiklid või analüüsid, mis annavad loole sügavama mõõtme ning lisaväärtuse.

Online-uudiste populaarsust peavad toimetajad pigem positiivseks, kuna enam ei võistle paberlehed mitte niivõrd värskuse, kuivõrd lisaväärtusega artiklite pakkumisega.

4.1.1 Ajalehte pääsemine

Materjali jõudmisel lehte on intervjuueeritavate jaoks määrav, kui oluline see lugejatele on ja kuidas see mõjutab nende elu. Lisaks mainisid toimetajad, et lehe koostamisel on oluline ka uudiste geograafiline lähedus lugejatele. Nii olulisus kui ka lähedus on üle-eestilise päevalehe puhul loomulikud kriteeriumid.

Erinevates toimetustes tõstavad info tähtsust veel teisedki omadused. Intervjuueeritava A4 sõnul on kõige olulisem see, kui paljudele lugejatele teave korda läheb ja alles seejärel tulevad muud materjali omadused, sest need ei pruugi omada sama suurt kaalu kui tähtsus.

- */.../ Teine asi on, et igapäevaelu ei puuduta maailmas mõni suurem sündmus, aga jällegi talle on kasulik seda teada ja eks me proovi silmaringi ka inimestel laiendada. See võiks ideaalis ka olla ja on ka üks kriteerium. (A4).*
- *Üks asi on eksklusiivne, aga ta ei kannata ära külje põhja. Eksklusiivne võib olla naljakas, aga noh ei ole niivõrd oluline, siis ta platseerub niimoodi veergudele. See ei tähenda ilmtingimata, et ta oluline on. (A4).*

Laias maailmas toimunud sündmused ei pruugi Eesti lugejatele korda minna. Seepärast toob A2 välisuudiste puhul esile materjali geograafilise läheduse eestlastele ning ka kurioosumid.

- *Välisuudistel on ehk rohkem see, et geograafilise läheduse järgimine ikkagi ka. Välisuudistel, et paratamatult suur pauk Kongos ei pruugi olla eestlase jaoks just kuigi suur pauk. Palju väiksem pauk Lätis võib olla palju suurem. (A2).*

Lisaks materjali tähtsusele toodi esile ka lugeja enda huvi. Intervjueeritava A1 jaoks on oluline avalikkuse huvi ning A6 järgi on välja kujunenud kindlad teemad, mis inimesi huvitavad. Postimehes on mitmed toimetused paberlehel ja *online*'il ühised, seetõttu on näiteks sporditoimetusel Internetis hea ülevaade sellest, mis inimesi huvitab, ja seetõttu ei näe A6 põhjust uudiste teistele omadustele tähelepanu pöörata.

- *Tegelt on välja kujunenud mingid teemad, mis üldjuhul inimesi huvitavad. Kui need teemad ärkavad üles, siis sa ei mõtle, mis omadused sellel on, et see on nii või naa. Kui teema on kuum, siis seda tuleb taguda. (A6).*

Teooria ei pruugi tegelikkuses alati toimida ja seepärast mängib rolli ajakirjaniku intuitsioon, kuna aastate pikkuse kogemuse tõttu tekib vilumus, mis võimaldab ajakirjanikul ennustada, mis on lugejale oluline ja mis mitte.

- *Ma ei oskagi öelda. Täiesti kõhutunde alusel. (A5).*
- *Tead sa, see tuleb pigem intuiitiivselt. On mingid asjad, mis alati korda lähevad. (A2).*

Kuigi ajakirjanikud ühtki kriteeriumit teistest olulisemaks ei pidanud, arvestavad nad kõige sagedamini sellega, mis lugejatele korda läheb ja neid puudutab. Seetõttu on päevalehte koostades vaja jälgida, et uudis, mis oma olemuselt on oluline, väärtust ei kaotaks. Samuti

leiab A7, et igast valdkonnast tuleb valida teemasid, et oleks arvestatud kõikide lugejate maitsetega.

- *Peab arvestama ka sellega, et võib olla lehelugeja jaoks väsitav ühel hetkel. See teema võib tema jaoks küll oluline olla, aga kui seal olulisi arenguid enam ei ole, siis tuleb ka lehes paus ja siis ühel hetkel ta tõuseb jälle nagu selliseks suuremaks asjaks. (A4).*
- *Uudise valikul käibki see, et sa valid ühe loo näiteks poliitika, teise valid, suurema aknaloo, majandusaja, kolmas peab olema pehmem asi. Olgu see tarbijateema või nüüd viimane uudistekülgi ongi mõni pehmem asi. (A7).*

Samuti tuleb lehe koostamisel arvestada sellega, et ruumi ei jagu kõigile lugudele ja seepärast tuleb hinnata, milline uudis kaotab aja möödudes oma mõju lugejatele ja milline mitte.

- */.../ Et kui on mingi Venemaaga seotud suur jama, siis see läheb väga paljudele inimestele, kui kuskil on valimised, siis kuna see on hapnev asi, valimistulemused on hapnev asi, siis sa paned selle kindlasti järgmise päeva lehte ja mingi teine asi, mis läheb isegi eestlasele rohkem korda, mis kannatab päev oodata, siis see läheb järgmisesse. Seal on ka noh kiirus on, kuna me oleme päevaleht, siis see asja hapnevuse asi läheb kindlalt arvesse. (A2).*

4.1.2 Tähtsamad kriteeriumid

Seminaritöö (Tamm 2010) analüüsi tulemusena selgus, et 7. oktoobri 2008. aasta Postimehe uudistes esines kõige sagedamini uudisväärtuse kriteeriumitest konfliktisust. Tabel 1 näitab, et 47 uudisest 24 sisaldas endas vastuolu. McQuaili (2000) arvates on kindel, et uudiste valikul eelistatakse konflikti sisaldavaid uudiseid, kuna see püüab lugeja pilku. Mõju ja läheduse kriteeriumite vähest esinemist põhjendab asjaolu, et seminaritöös hinnati nendele kriteeriumitele vastavaks ainult need lood, mis reaalselt puudutavad ka kõiki eestlasi. Kuigi Postimees on üle-eestiline päevaleht esineb ka seal uudiseid, mis puudutavad ja mõjutavad ainult kindlat rühma elanikkonnast (nt tallinlased).

Tabel 1. Uudisväärtuse kriteeriumite esinemine seminaritöö valimis üldiselt

Uudisväärtuse kriteerium	Kriteeriumi esinemine (kokku 47 uudist)
Konfliktsus	24
Aktuaalsus	16
Värskus	13
Ebatavalisus	12
Mõju	11
Prominentsus	9
Lähedus	7

Intervjuudest selgus, et materjali lehte jõudmisel on tähtis, et see oleks lugejatele oluline, mida võib pidada teoorias mõju kriteeriumile vastavaks.

Teoorias levinud seitsmest uudisväärtuse kriteeriumist ei tõstnud paberlehe toimetajad esile mitte ühtki, mitmed toimetajad pidades kõiki võrdselt oluliseks.

- *Nad on tegelikult kõik sellised, mis teevad uudisest uudise. (A4).*
- *Eks nad ikka on üldiselt kõik komplektis. (A7).*
- *Seda ei saa niimoodi absolutiseerida. See oleneb sellest konkreetsest sündmusest. (A1).*

Samuti selgus intervjuudest, et kriteeriumite esinemisel mängivad rolli päeva jooksul toimunud sündmused, mida toimetust ilmselt ise määrata ei saa, ja seetõttu ei saa ka toimetajad eelistada tingimata üht kriteeriumit teisele.

- *Teoorias on üks skaala, et millised uudisväärtuse kriteeriumid on, aga siis on loomulikult päeva peale vaadata, mis on aktuaalne teema. /.../ Iga päev on uus ja jälle hakkad vaatama. (A4).*

Kui päeva jooksul toimub mitmeid olulisi sündmusi, siis jälgib ajakirjanik mõttes mitmele kriteeriumile uudis vastab. A2 sõnul tuleb Postimehel leppida päevalehe staatusega, kus uudiste tähtsus on võrdelises seoses toimunud päevasündmustega.

- *Ja noh lahjemal päeval lähevad siis vähematele vastavad. Paratamatult me oleme päevaleht ja sõltume päevauudiste tasemel. Ja sellisel tõsisemal päeval tuleb ikkagi noh ütleme, et me ei võta seda formaalselt ette kogu aeg ega hakka linnukesi tõmba. Aga see on sul kogu aeg peas, et sa tead enam-vähem... (A2).*

A3 sõnul on veebis olulised kiirus, kvaliteet ja kvantiteet, kuid kõik kolm komponenti ei pea tingimata ühes uudises esinema, vaid Postimehe veebiväljaande üldpilt peaks vastama neile kolmele komponendile.

- *Kõige parem ongi, kui me suudame teha palju kvaliteetseid uudiseid. See tähendab siis seda, et kui juhtub mõni pomm uudis me oleme esimesed ja sellel on rohkem sisu. Ei pea olema, et kõike kolme suudad teha. (A3).*

Kuigi intervjuudes ei toodud ühtki kriteeriumit esile kui kõige olulisem, selgus siiski, et teatud juhtudel eelistatakse mõnda kriteeriumit teistele. Näiteks annab A1 mõista, et kuigi ei ole olemas kõige tähtsamat kriteeriumit, siis mitme loo vahel valides on suurem tõenäosus leheruumi saada nende artiklitel, mis sisaldavad vastuolu ja avalikkusele tuntud inimesi. Ka A6 peab silmas eeskätt prominentsust ja lisaks uudsust, kuna spordiuudiste puhul on üldjuhul tegemist meelelahutusliku infoga. Lehekülje teisejärgulised uudised võivad samuti lugeja pilgu püüdmiseks sisaldada ebatavalisust.

- *Kui on valida mingisuguste kahe loo vahel, siis tõenäoliselt tuleb konfliktisus ja prominentsus, aga jah sellist ühest vastust ei ole. (A1).*
- *Ei ole mõtet teha lugusid asjadest, mis inimesi ei üllata, huvita või ei eruta. Ikkagi see sama üllatusmoment ja peab olema ikkagi tuntud inimesed. See annab igal juhul juurde, kui inimesi teatakse ja temast tahetakse teada rohkem ja rohkem. (A6).*
- *Ütleme, et näiteks b-lugude puhul võivad teinekord sellised kollased kriteeriumid teinekord minna. /.../ Nagu näiteks erakordsuse mingisugune see, et inimene hammustas koera. (A2).*

4.1.3 Konfliktisuse esinemine

Seminaritöö jaoks analüüsitud 7. oktoobri 2008. aasta Postimehe numbris esines kõige sagedamini konfliktisust (47st 24 uudises). Analüüsil hinnati konfliktseks uudised, mille keskne teema kajastas vastuolusid erinevate osapoolte vahel (inimes(t)e ja institutsioonide vahelised, inimestevahelised ja –sisesed, institutsioonidevahelised ja –sisesed, inimes(t)e ja tehnoloogiate vahelised, inimes(t)e ja loodusjõudude vahelised konfliktid). Konfliktisust sisaldasid ajalehe põhiuudised, kuna vajasisid ruumi selgitusteks ja osapoolte kommentaarideks. Uudised, kus oli konflikt inimeste ja institutsioonide vahel, olid peamiselt uudised poliitikast. Inimestevahelisi konflikte sisaldavaid uudiseid oli analüüsitavas ajalehes erinevatest valdkondadest – alates ebaõiglusest kuni inimese surmaga lõppevad juhtumid. Institutsioonidevahelisi konflikte leidis nii sise- kui ka välispoliitikat kajastatavates uudistes. Analüüsitavas ajalehes esines konflikte ka inimese ja tehnoloogia või looduse vahel, kuid need olid pigem uudisnupud või piltuudis.

Kuigi teoorias peetakse konflikti pehmele uudisele omaseks kriteeriumiks, leiab A2, et see ei pea tingimata nii olema ning kõik sõltub, mille või kelle vahel vastuolu esineb.

- *Ikkagi inimesed peavad oma õiguste eest seisma ja kui kellelegi tehakse liiga, siis sellest tuleb kirjutada. Et ma arvan, et see ei ole kollane iseenesest. See sõltub, mis konflikt on, et kui on Nõia-Ints ja tema pruut Inga, siis see on tõesti kollane konflikt, mille koht ei tohiks olla siin lehes. Kui see konflikt on näiteks sellest, et NATO suured liikmed pole meile teinud kaitseplaane, siis ma arvan, et selle koht on siin lehes. Ma arvan, et see konfliktisus, et tegelikult ei saa ühtegi kriteeriumit võtta öelda, et ta on otseselt kollane. Neid annab väga erinevatel tasanditel tekitada. (A2).*

Mitmed intervjuueeritavad nentisid, et kuigi konflikti otseselt uudisest ei otsita, siis selle esinemise korral tuleb seda rõhutada, kuna konflikt püüab lugeja pilku. Suurt rolli mängib mõne toimetajate meelest ka tänapäeva ühiskond, mis soosib konflikti esinemist uudistes, ja seetõttu võidakse vahel konflikti eelistada mõnele teisele kriteeriumile.

- */.../ Kuskilt õhust lambist me ei hakka konflikti võtma. Kui see konflikt on olemas, siis seda tuleb ka rõhutada. See, et seda palju on, ei ole ajalehtede teene. /.../ Loomulikult on pilgupüüdmine oluline. Kui pilgupüüdmist ei ole, siis võib-olla ei osteta üldse lehte.*

Mingi osa inimesi. Mingi info, mida meie tahame anda, need jäävad siis lugemata. (A4).

- */.../ Lugeja tahab midagi enamat ja võib-olla konfliktsus annab vürtsi. Võib-olla on see meie aja fenomen, et selline asi, et lugejat enda poole võita on veri, higi ja pisarad, mis seda teevad. (A1).*
- *Ütleme noh, et konfliktsus lisab alati asjale värvi muidugi onju. (A2).*

Online-uudiste puhul on lihtne kindlaks teha, milline lugu osutus lugejate hulgas kõige populaarsemaks. Kui online-lugejad eelistavad artikleid, milles on vastuolud, siis vastavalt sellele reageerib ka paberleht. Samas on A7 sõnul siiski toimetajad need, kes teevad lõpliku valiku, mida lugejateni tuua. A7 arvates peab Postimees jätkama oma missiooni ja näitama lugejatele, mis on oluline.

- *Pigem, mis muutus, ongi see, et ka leht on natuke rohkem eksperimenteerima hakanud...pehmemaid asju. Kui leiti see tüdruk mahajäetuna, et seal oli ka suurelt tema pilt esiküljel, et see ei ole selline traditsiooniline kõva ajakirjandus. /.../ aga ta võis paljuski olla see, et oli näha, kuidas online'is lihtsalt see teema oli kümme korda loetum kui ükski muu asi. Just selliseid katsetusi. (A3).*
- *Kui Nõia-Intsu klikatakse väga palju, siis see meid ei kõiguta, see peab olema näiteks see Ühtse Eesti projekt. Me nägime online'is, et see läks hästi elavaks aruteluvaidluseks. Siis me saame aru, et see lugejaid huvitab. See teema peab ikkagi olema tõsiselt võetav. (A7).*
- *Lehel on alati ka mingi enda missioon mingeid asju selgitada. Oletame, et see NATO kohtumine siin, võib-olla see ei huvitanud väga paljusid inimesi, aga märgiliselt on see väga tähtis siiski. Leht peab siis tähtsustama ja näitama, mis lehe hinnangul on tähtis. Imekombel isegi loeti seda. Meie peame andma ikkagi seda suunda lugejatele, mida meie peame tähtsaks. (A7).*

4.1.4 Online-uudiste mõju paberlehele

Postimehes on välismaa-, majandus- ja sporditoimetuse puhul tegu liittoimetusega, kus tehakse lugusid nii paberlehte kui ka *online*'i vastavatesse rubriikidesse.

Online-uudiste tuleku taga nähakse nii positiivseid kui ka negatiivseid mõjusid. Seminaritöö jaoks analüüsitud Postimehe numbris oli värskus üks kõige sagedamini esinenud uudisväärtuse kriteerium. A4 sõnul võis paar aastat tagasi esineda lehes rohkem värskaid uudiseid kui nüüd, kuna *online*'i riputatakse kõik uuemad teated juba üles ja seetõttu pole neid enam mõtet järgmise päeva lehte panna. Paberleht ei pane enam traditsioonilises formaadis uudist lehte, vaid lisab sinna analüüsi. A7 näeb järgmiste aastate jooksul arvamuskülgede osakaalu kasvu lehes.

- *Kõik see päeva rea olulised uudised jooksevad päeval online'ist läbi. Ehk siis kui ta lehte jõuab, siis ta tõepoolest pole enam värsk. (A4).*
- *Sul ei ole mõtet konkreetselt lihtsalt tühja uudist enam lehte panna. Inimene on selle igalt poolt juba kätte saanud. Me võime küll mõelda, et kõik inimesed ei istu online'is, ei vaata neid veebikülgi, aga ikkagi inimene kuulab raadiot ja vaatab telekat. Ikkagi aina rohkem vaadatakse päeva jooksul Internetist uudiseid. (A6).*

Kuna *online*'i tõttu pole ajalehes enam nii olulisel kohal värsked uudised, siis nende koha peaks üle võtma analüüsid ja lood, millele on otsitud lisaväärtust, et anda juba kuuldud uudisele uus mõõde. Selliste muutuste taga näevad toimetajad positiivset mõju lehe üldisele pildile.

- *Iga päev uudist tehes peaks arvestama, et see oleks ka järgmine päev uudis. Ehk siis kõigile üldteada teema, aga sa pead leidma mõne uue olulise punkti, rõhutama mingit erilist punkti, mis on oluline. See otsimine käib pidevalt, et see teema oleks ka järgmise päeva lehes värsk. (A4).*
- */.../ Olgu selleks siis mingi sügavam põhjuste analüüs, et miks selline asi juhtus, eks ju. Ja samuti selline ettevaatavam analüüs, et mida see mõjutab ja millised tagajärjed sellel kunagi tulevikus olla võiks. Ma arvan, et online'i tulek tegelikult ideaalis parandab paberlehe kvaliteeti. (A1).*

Online'i tulekuga kaasneb paberlehe ajakirjanikele suurem koormus, kuna artiklile tuleb leida lisaväärtus, mida eelmisel päeval veebis ilmunud uudistes ei sisaldunud.

- *Jah, see tekitab ajakirjanikele teatud lisatöökoormuse ja -kohustuse, et peab minema sügavamale. Aga ma arvan, et üks korralik ajakirjanik võtab väljakutsena. Et online muudab paberi professionaalsemaks. (A1).*
- *Nüüd ongi lehtedel võib-olla hästi raske väljakutse ehk siis tuleb leida järgmise päeva lehes mingi nurk, mida inimene pole...mis oleks ka oluline, kuid mida inimene pole päeva jooksul online'ist kuulnud, millest ta pole tüdinenud ja mis oleks talle uudiseks. (A4).*

Kui paberlehe toimetajad näevad *online*'i mõju paberlehele peamiselt analüüside näol, siis A3 sõnul on juurde tulnud just lühivormi. Lisaks saab A3 sõnul paberlehe koostamisel kasutada *online*'ist pärinevat infot artiklite lugevuse kohta ja kajastada rohkem seda, mis lugejaid huvitab.

- *Tuleb kõva oluline teema, keegi ei loe seda või see jääb inimestele kaugeks, siis see näitab ka ära, kuidas on võimalik mõnda teemad inimesele lähemale tuua. See on palju kiirem ja põhjalikum tagasiside tegelikult kui paberlehe puhul lugejatelt. (A3).*

Kuigi Postimehel on näiteks majandus- ja välisuudiste toimetused integreeritud *online*-toimetusega, paberlehte peamiseid uudiseid siiski veebist klikkide alusel ei võeta. A2 sõnul võivad pehmed uudised olla väga populaarsed, kuid see ei tähenda, et need ka järgmise päeva lehte jõuaks.

- *See klikimajandus ei puuduta paberlehte absoluutselt. See, kui palju miski on klikke saanud, see ei huvita üldse. (A4).*
- *Ega me seda online-uudist ikkagi päris lehte ei pane. See tuleb ikka teistmoodi vormistada. (A6).*

Online-uudiste paberlehte jõudmisel tuleb eristada, kas tegu on lehe peamise uudisega või uudisnuppudega lehekülje ääres. Veeru-uudised koostatakse *online*-uudistest ja nende puhul jälgitakse ka, milline uudis on Internetis kogunud kõige rohkem klikke.

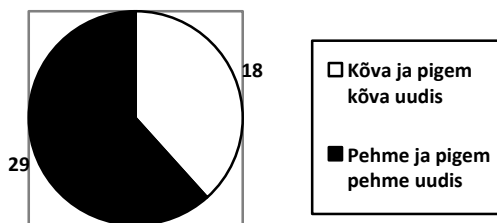
- *Veeru-uudised lähevad puhtalt online'ist ja mõni kord ka pikemalt. Kui on tähtis asi, siis läheb. Tähtis asi, mida ei lähe vaja nii pikalt lahti seletada, sest online-uudistele ei ole mõtet eraldi energiat raisata. (A2).*
- *Ja otseloomulikult nende valikul on üks asi sisetunne, mida sa ise arvad, mis võiks minna. Ütleme, et kui päevas on seal online'i nuppe 50, siis lehte läheb nendest veergu võib-olla mingisugune neli-viis. Kui me neid peame valima, siis jah kindlasti vaatame, mis on olnud loetavamad. Lugejahuvi ja klikkide arv on seal olulised. (A1).*

A7 sõnul ei saa paberlehest täielikult eelmise päeva uudiseid välja jätta, eeldades, et kõik inimesed loevad uudiseid jooksvalt Internetist, kuid siiski ei saa neid panna ka lehe peamiseks looks.

- *Pigem on see uudis analüüs kui uudis ise, aga samas arvestades, et kõik inimesed ei vaata hommikust õhtuni, ei istu Internetis, on väiksemad enamasti veeru peal päevauudised kirjas. (A7).*
- */.../ ta läheb sellepärast, et me arvame, et uudis on piisavalt huvitav, et inimesed võiksid seda paberilt lugeda. Need lugejaskonnad ei kattu nii palju. Et paberi inimene võiks ka seda lugeda. Muidu vanaema maal, kes ei häki päevad läbi, see on pigem selle alusel /.../ (A2).*
- */.../Tuleb 15 000 klikki ära, siis on selge, et see tuleks lehte ka panna. Aga seda samal kujul ei ole mõtet panna. Ütleme, et seda tuleb lahti kirjutada. See pole etalon. Online pole etalon. /.../ (A6).*

4.2 Kõvad ja pehmed uudised

Seminaritöö jaoks analüüsitud 07.10.2008 Postimehe numbris esinenud kõvade ja pehmete uudiste selgemaks eristamiseks hinnati neid pigem kõvaks ja kõvaks või pigem pehmeks ja pehmeks, kuna mitmed uudised oleks muidu jäänud esialgse skaala (kõva ja pehme uudis) vahele. Kokku oli analüüsitava numbris 47 uudist, mille jagunemist kõvaks ja pigem kõvaks ning pehmeks ja pigem pehmeks võib näha joonisel 1.

Joonis 1. Pehmete ja kõvade uudiste osakaal 07.10.2008 Postimehes (kokku 47 uudist)

Intervjuudest selgus, et kolm toimetajat (A3, A4, A7) ei kasuta uudiste määratlemiseks pehme-kõva jaotust, kuna teemad, mida kajastatakse on väga ulatuslikud ja neis tuleb ära tabada see tahk, mis muudab uudise lugeja jaoks väärtuslikuks ja oluliseks.

Toimetajate peamised arusaamad kõvade ja pehmete uudiste olemusest:

1. Mitme toimetaja jaoks ei ole olulisemaid teemasid, vaid iga teema taga saab näha laiemat mõõdet.
2. Pehmeks uudiseks peetakse uudiseid, mis keskenduvad üksikjuhtumile ja milles ei püüta selgitada ühe probleemi taga olevat suuremat valupunkti terves ühiskonnas.

4.2.1 Toimetajate arusaam kõvast uudisest

Kõva uudise kirjeldamisel esines intervjuueeritavate seas teatud erimeelsusi. Oli neid, kes pidasid kõvaks uudiseks infot, mis on ülemaailmselt oluline, kuid esines ka vastuseid, kus peeti kõvaks uudiseks kohaliku tähtsusega materjali. Kui osa intervjuueerituid oskasid teemaliselt nimetada, milline uudis on kõva, siis vastukaaluks oli ka neid, kes ei tahtnud ühtki valdkonda teistest esile tõsta. Seega lähevad toimetajate arvamused kõva uudise määramisel

lahku. Mitmed toimetajad eelistavad uudise kirjutamist alustada inimkeskselt, mis on pehme uudise tunnus, ning minna järjest üldisemaks ja näidata lugejatele, kuidas see probleem tervet ühiskonda puudutab, mis omakorda on kõvale uudisele omane.

- */.../ Et noh me peaks teadma, et on nii ja naa, aga me alustame lugu pehme liidiga ja kirjutame, et inimesed elavad nii ja nii. Ja sellest tuleb välja, et vaesus. Mitte kirjutama üksikjuhtudest, et seal kolkas seal elab mingisugune vaene perekond, kes on võtnud SMS-laenu, vaid sa peaksid sellel juhul kirjutama loo SMS-laenudest laiemalt või vaesusest. Pakkuma üldist pilti. Et väga hea on see, et kui sa alustad mingisuguse inimliku asjaga, et sa tood konkreetse inimese sisse, aga pilt peaks minu meelest olema laiem. (A2).*

A3 sõnul elame postmodernses maailmas, kus teema olulisus sõltub uudise fookusest. Teda toetab ka A4, kes leiab, et uudise tähtsus lugejale seisneb sellele lähenemises. Lugejahuvist sõltudes peavad ajalehed pakkuma mitmekesisist teavet, mille puhul aitab kvaliteeti tõsta neile lisaväärtuste otsimine või laiema pildi lisamine.

- */.../ Oluline tähendab veel...seal on see sama kaks tahku, et üks on siis võib-olla suure lugejahuviga, teine suund on see uudis, mis mõjutab paljusid inimesi./.../ (A3)*
- */.../ Uudis on uudis. Ega siis kollaseks teeb selle see, kuidas seda käsitleda, mis otsast seda võtta. Aga mis on oluline...teemad on ju seinast seina. Ma arvan, et väga olulised on taustalood. See ju paberlehe roll hakkab üha enam olema, et avab taustu ja mitte ainult poliitskandaalide taustu, vaid kõigi, mis meie ümbet toimub./.../ (A4).*

A4 ja A3 tõid mõlemad näiteid sellest, kuidas pealtnäha teisejärgulisele või kollasele uudisele saab anda sügavamat mõõdet. A4 sõnul ei tasu kirjutada näiteks, kui palju lund on sadanud, vaid hoopis pakkuda lugejale ilmanähtuste põhjuseid-seletusi. A3 tõi näiteks leidlapse juhtumi. Kuigi laps sattus meedia laia tähelepanu alla, A3 arvates otseselt ühe lapse saatus tervet Eestit ei mõjuta. Seetõttu peab ta oluliseks näha selle ja teiste sarnaste juhtumite taga laiemat pilti, mis tõstatab palju ühiskondlikke küsimusi.

- */.../ On võimalik liikuda üksikult üldisele./.../ (A3)*

Intervjuudes esines siiski ka selgeid arusaami, millised teemad on kõvad. A2 jaoks on nendeks ülemaailmsed probleemid, mis puudutavad suurt hulka inimesi.

- */.../ Kõva uudis on kõik, mis toimub Euroopa Liidus, NATOS, eriti erinevad sõja. Need, mis on otseselt seotud inimeste rahakotiga, need on kõvad uudised. /.../ Et sellised noh..kõva uudis on ka näiteks noh igasugused korruptsiooniraportid, AIDSi raportid, sellised asjad, mis on ülemaailmselt ulatuvad probleemid. (A2)*

Samas ei pidanud laiemat mõõdet tähtsaks mitte ainult A2, vaid ka A1 toob välja teemad, mille haare on kohalikust tähtsusest ulatuslikum. Ka kõva uudise defineerimisel mainiti, et oluline on uudis, mis mõjutab paljusid lugejaid.

- *Kui me räägime majandusuudistest, siis mõni makromajandusega seotud uudis või avalikud aktsiaemissioonid või mõni börsi asi. Jällegi on nii, et mida rohkem inimesi see puudutab, seda olulisem see uudis on. (A1)*

4.2.2 Toimetajate arusaam pehmest uudisest

Pehme uudise mõiste sõnastamisel või näidete toomisel olid intervjuueeritavad üksmeelsemad. Nõustuti, et pehme uudis on inimkesksem, see ei vaata laia pilti ning on temaatika poolest rohkem kollasem, keskendudes inimeste endi huvile.

- */.../ Ma arvan, et pehme uudis on selles mõttes ka igasugused pedofiilid ja kuritegevus, sest Prantsuse pangaröövel ei mõjuta meie elu mitte kuidagi. Seda on huvitav lugeda, aga see ei anna tegelikult...ta ei mõjuta meid, ta ei mõjuta meie riiki, ta on lihtsalt selline, et maailmas on igasuguseid imelikke. Et sellised uudised kindlasti on. (A2).*
- */.../ Või siis mõni ärimähe personilugu või siis tema hobidest või see, kuidas ta raha kulutab. Seda võib juba kategoriseerida natuke kollasemateks uudisteks. Mingi ärimähe shoppingute kajastamine, et mida ja kus. (A1).*

A4 väitis endiselt, et pehme ja kõva vahel piiri ei ole, vaid selleks on eraldi rubriigid, milles kajastatava teema olulisus võib kõikuda. A4 sõnul ei pääse lehte aga kindlasti ropp, labane või sisutu uudis.

- */.../Meelelahutus on taga ja seal siis kirjutataksegi superstaaridest ja kõik selline softim pool. Igal asjal on oma koht. Ei saa öelda, et nüüd paneme käe ette. /.../ (A4)*

A7 sõnul proovib Postimees lugejatele pakkuda võimalikult mitmekesisist lehte. A7 jaoks on Postimehe lugejaskond niivõrd lai ja erinevate huvidega, mistõttu on ka teemade ring suur.

- *Eks ta selles mõttes selline timmimine on, et iga päev pead tunnetama ja tundma oma lugejaid jube hästi, kuigi seda veerand miljonit on suhteliselt raske tunda. (A7).*

Lisaks ei näe A7 ka põhjust, miks mitte kirjutada telesaadetest, mida inimesed vaatavad. A7 leiab, et leht peab ajaga kaasas käima ja kirjutama sellest, mis lugejaid huvitab. Meelelahutuskülgedele pannakse seega teadlikult kergemad uudised, et ära hoida nende segunemine olulisemate uudistega. Erineva temaatikaga rubriikide abil püüab Postimees hoida lehes tasakaalu, et see oleks lugejale vastuvõtlikum.

- *Leht peab olema nii palju avatud ja nii palju tolerantne, et ta kajastab ikkagi elu täies spektris. Ei ole nii, et Postimees ütleb, et me kirjutame ainult majandusest, ainult poliitikast ja kõik, meelelahutust ei ole. See on elu osa ja meie kajastame elu. Kui me näiteks ei kirjuta meediast või meelelahutusest, siis me oleme eluvõõrad. Elu hõlmab ju kõike seda. (A7).*

Seminaritöö (Tamm 2010) analüüsis selgus, et lisaks spordi- ja meelelahutuskülgedele esines analüüsitud Postimehe numbris pehmeid uudiseid ka Eesti ja välismaa rubriikides. Tabelist 2 on näha, et üle poole nendes rubriikides esinenud uudistest või veeru-uudistest olid pehmed või pigem pehmed.

Tabel 2. Kõvade-pehmete uudiste suhe rubriigiti 07.10.2008 Postimehes

Rubriik	Uudiseid kokku	Kõvade või pigem kõvade uudiste arv	Pehmete või pigem pehmete uudiste arv
Eesti	20	6	14
Tallinn	2	2	0
Majandus	6	6	0
Välismaa	9	4	5
Sport	8	1	7
Meelelahutus	2	0	2

4.2.3 Intervjueeritavate arvamus pehmete-kõvade uudiste tasakaalust Postimehes

A2 meelest peaks Postimehes olema rohkem suuri laia kandepinnaga uudiseid. Praegust pehmete-kõvade uudiste tasakaalu hindab A2 paremaks kui varasematel aegadel. Ka A1 on hetkel olukorraga Postimehes rahul, kuid leiab, et hindamise aluseks peab võtma Postimehe numbrid mingi aja lõikes, kuna kindlas numbris võib üht või teist tüüpi uudist rohkem olla. Siiski jäävad A1 arvates Postimehe artiklid tihti hoopis seadusandluse või poliitiliste vaidluste keskseks.

- */.../ Aga summa summarum kui võtta mingi nädala lõikes ma arvan, et ta on suhteliselt hea. Nädalalõpu lisad...Arter näiteks toob softi poole rohkem välja. Igapäevases lehes võib tunduda, et neid jääb muidu vähem kui võiks olla. /.../ (A1).*

Majandusuudiste lehekülgedel näeks A1 ideaalis kahte lehekülge, millest üks kajastab tugevamaid ja teine pehmemaid uudiseid.

A6 meelest võiks, kui arvestada ainult uudiseid ja majandust, välja jättes spordi- ja meelelahutusküljed, pehmete ja kõvade uudiste suhe olla vastavalt 35%-65%. A6 järgi saab ka majandusuudiseid pehmelt kirjutada.

- */.../ Majanduses on hästi palju intriige, mis oleks huvitavad tegelt. Nii ja naa, neid peetakse kõvadeks tegelt. Neid annab mõnusalt pehmeks teha. (A6).*

A3 hindab Postimehe paberlehte rahvaleheks, kus rohkem on kõvasid uudiseid. *Online*'i kohta toob A3 näite nende poliitika alarubriigist, kust on valdavalt olulised uudised. Samas ongi poliitika kõvale uudisele iseloomulik teema. Esiküljel proovitakse aga pakkuda võimalikult mitmekesisist infot.

- */.../ Ütleme, et...päris täpselt nii pole, et esimese kümne uudise seas oleks alati mingi majandusuudis, alati mingi tarbijalugu. See pole alati päris nii, aga just see mitmekesisus. Aga seal mõjutab jah see inimeste lugejahuvi päris palju. Reeglina on kõrgemal see, mida rohkem loetakse. (A3).*

Postimehe paberajalehte koostades peab A4 sõnul kindlasti arvestama sellega, et välismaauudiseid ei oleks rohkem kui kohalikke ning liiga sagedasti ei kajastataks ühesugusel teemal uudiseid. A4 arvates tuleb olulistest teemadest, mille arenguga lugejad kursis peavad

olema, kirjutada küll regulaarselt, kuid seda saab teha ka väiksema tähe märkide arvuga. A4 sõnul on oluline, et lugeja oleks teema peamiste arengutega kursis. Samuti kinnitab ta, et vajadusel mahuvad kõik olulised teemad lehte.

- */.../ ütleme, et lehe plaani tehes saab alati arutada, et kas tol päeval on majandustoimetusel suuri teemasid välja pakkuda ja vastavalt sellele saab neile lehekülgi juurde anda /.../ Üks pidev vangerdamine käib. Kõik on võimalik. Kui välismaal juhtub midagi tõeliselt suurt, siis saab ka nii teha, et väliskülgi on rohkem. See käib täpselt nii, nagu sündmused taskusse jooksevad. (A4).*
- */.../ Kui nüüd iga päev sellest eelarvest kirjutada, siis neljandal-viiendal päeval, kui paljud seda loevad või viskavad tüdinenult lehe ära, et noh „jälle“. Ka seda peab lehe koostamisel arvestama. (A4).*

4.2.4 Intervjueeritavate hinnang 07.10.2008 Postimehe pehmete-kõvade uudiste osakaalule

Seminaritööks jaoks analüüsitud Postimehe numbri pehmete-kõvade uudiste osakaalu hinnates selgus intervjuudest, et mõne toimetajate meelest saab paljusid uudiseid lugeda üheaegselt nii kõvadeks kui ka pehmeteks. Ajakirjaniku oskust kirjutada kõvad uudised pehmelt peavad mitmed toimetajad aga professionaalsuse tunnuseks, kuna ajakirjaniku ülesanne on pakkuda uudiseid võimalikult laiale lugejaskonnale, kes mõistaks, mida reporter oma artiklis kajastab ja mida sellega öelda tahab.

- */.../ Hästi tugevad ja keerulised teemad... see taandub kõik jällegi sellele, et meile kellelegi ei meeldi kuulata... näiteks ütleme mõnd loengut, mida spetsialist omal alal peab ja kui loeng on siis täis pikitud erialaseid termineid, millest me midagi aru ei saa. Me võib-olla saame aru, et tegemist on väga targa inimesega... sama kehtib ka ajakirjaniku kohta. (A1).*

Nii A2 kui ka A3 peavad näiteks „Keskerakonna saadikud alustasid sügist tööluusidega“ kõva ja pehme uudise vahepealseks. A3 arvates on selle loo puhul rõhutatud *human interest*’ile, mis annab loole pehme uudise omaduse. Olulise uudise külje pealt toob A3 välja, et see uudis väljendab ka laiemat ühiskondlikku kvaliteeti.

- */.../Igat teemat saab teatud nurga all esitada./.../ (A3).*

Konkreetses numbris tekitas toimetajate seas küsimusi artikkel, mille pealkiri oli „Aunaste trügis praamile“. A2 sõnul saadi selle loo eest väga palju negatiivset vastukaja ja lugu väärinuks olla meelelahutusküljel. Ka A4 kahtleb, kas artikkel oleks pidanud olema olulisel viiendal leheküljel nii suure pinna peal. A4 sõnul mängivad selle uudise puhul rolli uudisväärtuse kriteeriumid.

- */.../ Seal oli konflikt, tuntud inimene pudelikaelas, milleks on alati olnud praami järjekorrad. Teemana on ta ju väga hea. Iseasi, kas ta oli nii hästi kirjutatud kui oleks nagu pidanud. (A4).*

Üldiselt seminaritöö tulemuse üle, mille järgi oli analüüsitud numbril 47 uudisest 18 kõva või pigem kõva ja ülejäänud 29 uudist pehmed või pigem pehmed, toimetajad ei imesta, vaid nõustuvad, et osakaal võib tõepoolest selline olla.

- *See („Aunaste trügis praamile“) on muidugi soft. Kui hakata umbes niimoodi vaatama ja kultuuri lugeda softiks, siis see proportsioon on normaalne. Või tähendab, et selline peaks ta olema sel juhul. (A3).*
- *Ei, see võib täiesti olla, see pole ju kõva uudis, mis siin kohe ees on. /.../ (A2).*
- *Minu arust Postimees on aastatega teadlikumalt liikunud pehmemaks./.../ Aga pigem just see, et rohkem püüda naislugejaid ja tarbijateemasid. /.../ (A3)*
- *See sõltub, kuidas seda vaadata. Mina näiteks alati ei loeks spordiasju pehmeks, kui need on majandusega seotud...näiteks korruptsioon. Sellele küsimusele on konkreetse lehe suhtes raske vastata. (A1).*

4.3 Uudiste kvaliteet

Intervjuudest selgus, et toimetajad peavad Postimehe kvaliteeti üldiselt heaks, kuid üksikute numbrite kaupa võib see kõikuda. Üheks peamiseks kvaliteetse uudise tunnuseks peavad toimetajad erinevate osapoolte arvamuste kajastamist.

4.3.1 Intervjueeritavate ootused kvaliteetsele uudisele

Järgnevalt on esitatud (tabel 3) kvaliteetse uudise need omadused, mis on levinud teoorias ja mida kinnitas üks või teine Postimehe toimetaja. Tabel 3 näitab, et toimetajad mainivad ära kõik peamised teoorias levinud kvaliteetse uudise iseloomulikud jooned.

Tabel 3. Kvaliteetse uudise omaduste võrdlus teoorias ja praktikas

1. Objektiivsus, tasakaalustatus ja erapooletus	<p>1. /.../Inimene on rääkinud mitme allikaga, ta on võtnud nii pro kui contra, et ta mitte mingil juhul erapoolikult ei lahmi. /.../ (A2).</p> <p>/.../ Kõige olulisem on see, et ei oleks ainult üks osapool seal, et siis üks osapool tümitab kedagi ja seal ei ole teist mingil põhjusel sees. Alati peab olema teine osa pool või siis arvamustepaljusus, sellepärast muidu jääb asjast ühekülgne pilt./.../ (A4)</p> <p>Selles mõttes korrektne, et seal on konflikti mõlemad osapooled, mõlemad on saanud võrdselt sõna. (A7).</p>
2. Faktide selge eristumine arvamustest.	<p>2. Oma hinnang ei tohi ilmuda, omad teadmised peavad ilmuma, oma hinnang ei tohi. (A2).</p>
3. Vastab küsimustele: kes, mis, kus, millal,	<p>3. Kvaliteetne uudis on selline, kus on antud</p>

miks ja kuidas.	<i>laiem taust /.../ (A2)</i> <i>Minu jaoks on ta siis hea, kui seal on ikkagi kõik taustad on avatud./.../ (A6)</i>
<p>4. Teavitab avalikkust sellest, mis maailmas toimub ja püüavad inimestele anda selgitusi sündmuste kohta.</p> <p>4. Peamised uudisväärtuse kriteeriumid, millele vastab on mõju ja värskus.</p>	<p>4. /.../ See peab näitama, et ajakirjanikul on endal korralikud taustateadmised, et tal on omad allikad, omad taustateadmised. See annab midagi uut, võrreldes sellega, mida sa eelmisel õhtul telekas nägid või online'ist oled lugenud. (A2).</p> <p>Kindlasti on teema või temaatika oluline asi, palju sellele on mingit lisandväärtust antud /.../ (A1).</p> <p>Ja tal peaks olema huvitav lugeda ja see peaks teda harima. (A2).</p>
5. Kõige olulisemad faktid on juhtlõigus ning ülejäänud uudis on üles ehitatud vastavalt pööratud püramiidi meetodile.	<p>5. Tõesti hea komponeeritus ja läbi kirjutatud. (A5).</p> <p>Kirjutamise meisterlikkus ja vormistamine. (A6)</p> <p>Samas on ta kirjutatud nii, et inimene suudab lugeda, et ikkagi selline keskharidusega inimene peaks suutma lehte lugeda. (A2)</p>

Siiski ei ühtinud teooria ja praktika täielikult ning kvaliteetse uudise omadused, mida toimetajad veel hindavad, on järgnevad:

- Allikakasutus

/.../ Tegelikult on minu jaoks hästi oluline kvaliteedi vahe selles, et kust see materjal pärineb. /.../ Ainuke põhjus on see, et materjal on uus ja eksklusiivne. Kes teaks, milline oleks olukord siis, kui ajakirjanikud vorbiksid uudiseid pressiteadetest. (A1)

- Eetikakoodeksist kinnipidamine

Ilma eetikakoodeksi täitma ei ole võimalik teha head ajakirjandust. (A7).

4.3.2 Intervjueeritavate hinnang Postimehe üldisele kvaliteedile

Intervjuudest selgus, et toimetajad üldiselt Postimehe kvaliteedile midagi ette ei heida, sest keskmise lugeja jaoks peaks Postimehe kvaliteet täitma kõik ootused. A4 sõnul pakub Postimees oma lugejatele päeva kõige olulisemaid ja värvikamaid uudiseid, mistõttu peaks lugeja saama piisava pildi peamistest sündmustest. Kui ühe numbri piires võib lehe tase muutuda, siis A1 sõnul pikema aja lõikes kvaliteedi kõikumised tasanduvad ja seetõttu pole Postimehel vaja muret tunda oma taseme pärast.

- *Mõni päev on uudised väga head, mõni päev on nõrgem. Võib-olla see stabiilsus on puudu. Võiks olla stabiilsem kogu aeg. (A7).*
- *Eelmine nädal just mõtlesin sellele, kui mul puhkus oli, et kaugemalt paistis leht palju parem. Ühesõnaga, kui sa oled iga päev siin sees loomeprotsessis, siis tundub, et lugu pole selline, nagu ta oleks võinud olla ja mida kõike saab paremini teha, et miks ei ole seda, teist ja kolmandat. Tavalugejana seda hinnates tundub pilt nagu päris hea. /.../ (A1).*

A3 jaoks on väga oluline, et Eesti kõige loetavam leht on Postimees. A3 peab Postimehe paberlehte üldiselt rahvaleheks - ühiskonna olude ja võimu-raha jaotusele kandunud kunagist kvaliteetlehte – mille fenomeniks on suutlikkus hoida enda käes väga suurt lugejaskonda, kuid olemata seejuures tabloid. A3 sõnul on meid ümbritsev niivõrd muutunud, et enam ei saa praegust kvaliteetlehte võrdsustada kunagise traditsioonilise kvaliteetlehega.

- */.../See on, mulle tundub, et jah selline minevikku jäänud nähtus. Sellest ajast, kui perekonnapea, kes oli kodanlane, istus laua taha, võttis selle suure ajalehe endale ette ja kellel oli sageli ka see teadmine ja oskus seda lehte sellisel kujul lugeda. Aga lihtsalt ühiskond on nii palju edasi arenenud, et võimustruktuur on nii palju*

muutunud, et ajaleht on iga inimese oma. See ongi paljuskini selles kinni. Teine, et tänapäeval leida neid lugejaid, kes toona olid see sihtrühm./.../ (A3).

Intervjuudest selgus, et majanduslikult raskel ajal on otsene mõju Postimehe kvaliteedile. Nimelt on Postimehe maht kahanenud, mis piirab artiklite hulka ja samuti on ajakirjanike arv vähenenud. Reporterid peavad kirjutama väga erinevatest valdkondadest ja ei saa keskenduda paarile peamisele. A4 nendib, et kindlasti on ka halb, kui reporter on liialt mingi teemaga kursis, kuid see ei kaalu üle võhiklikkust.

- */.../Kui ajakirjanikke oleks rohkem, siis oleks ka parem leht ja kui nad oleks professionaalsemad ja loomulikult kogemus. Väga oluline asi, olenemata online olemasolust, on see, et ta valdaks infot. Ajaleht müüb infot. See on ju kõige olulisem asi, millest kõik saab alguse. /.../ (A4).*

Samuti nähakse arenguruumi ajakirjanike endi töös. A3 arvates on Postimees teadlikult liikunud pehmemate uudiste suunas, mis tähendab, et loos keskendutakse rohkem ühele inimesele ja ei näha laiemat pilti. Just seda peavad mitmed toimetajad Postimehe puuduseks, kuna näiteks A2 sõnul saab lugejaid püüda ka korralike laiahaardeliste lugudega. Seetõttu näeb A2 arenguruumi lugude üldistamises.

- */.../Võib-olla nõrkuseks on see, et meil on jätkuvalt liiga palju igasugust krimi, liiga palju sporti /.../ Et sellist tabloidlehe materjale, mis on selgelt tabloidlehe materjal on natuke liiga palju. /.../ (A2).*
- */.../ See on olnud pigem vastureaktsioon sellele, et mingi hetk on lood läinud väga institutsionaalseks ja ajakirjanik kirjutab institutsionaalset jura institutsionaalsest perspektiivist. Ta ei seleta ära, mis see inimesele toob. Loos pole inimest. Inimeseotsingud on viinud selleni, et loos on ainult inimene ja pole üldistust. See nagu niimoodi pendeldab. (A2).*

Osalt on ajakirjanike vähesuse taga ka veel üks mainitud puudujääk – uuriv ajakirjandus. Reporteritel pole võimalik ühe looga kaua tegeleda ja teemasse süveneda, mistõttu ei jõuta tihti ühiskonna ebakõladele jälile.

- */.../ Võib-olla tõesti, et kui ta tuleb selle teemaga ja ütleb, et tal on seda viit päeva vaja. Kui mulle siis mingi analüüsi tulemusena tundub, et 80% seda loetakse, siis on see võimalik. Kui ta jääb 50% maale, siis mitte. (A1).*
- *Seda küll, et liiga vähe on inimesi ja et inimestel pole aega süveneda. See on ilmselt küll. Võimalik, et see süvenemise aeg või see personali nappus mõjutab./.../ (A2).*

Näiteks ei pruugi ajapuuduse tõttu ajakirjanikud toimetusest piisavalt tihti väljas käia. A2 sõnul pole mõne reporteri puhul soov õigete inimestega suhelda piisav. Samas kasvab usaldus reporteri-allika suhtes ajaga.

- */.../ Kui ajakirjanik päev otsa sügabki kukalt ja mõtleb, millest siis kirjutada, siis see näitab ka lehe nõrkust, kui infot ei jookse sisse. See tulebki kogemusega: tutvusringid, kus sa käid. Siis kui ka kogemusi, oled ühes valdkonnas inimestega rääkinud, tekib ka usaldus. Nad usaldavad sulle infot, mis on tundlik, ja jõuavad olulised või skandaalsed lood ka lehte. See kõik on omavahel seotud. (A4).*

A3 meelest on nn ajakirjaniku nina tase ebaühtlane. Veebi puhul on see oluline, kuna pressiteated on tihti inspiratsiooniks sellele, millest kirjutada, või tuleb sealt huvitav nüanss ise välja otsida. Samas leiab A4, et kuigi Postimehes võiks olla veel rohkem professionaalseid ajakirjanikke, on praegu seis siiski hea.

- *Kõige kiuste on meil ikkagi tugevad ajakirjanikud. Siis üsna tugevad arvajad või arvamusküljed, kes siis Postimehele kirjutavad. /.../ (A4).*

Kui ühest küljest peetakse Postimehe puuduseks seda, et ajakirjanikud peavad kajastama väga erinevaid teemasid, siis teisalt nähakse teemade mitmekesisust ka lehe tugevusena, kuna suudab seeläbi hoida enda käes väga suurt lugejaskonda, olemata siiski tabloidleht.

- *Tugevuseks on see, et meil on lai lugejaskond ja pakutakse kõikidele lugejatele laia teemade ringi. /.../ (A1).*

Kui Eesti Päevalehele heidetakse ette liialt pealinnakeskseks olemist, siis Postimehe toimetajate jaoks on oluline, et Postimeest lugedes saab pildi ka mujal Eestis toimuvast.

- *Arvan, et see on ka juurdunud asi siin ajalooliselt, et lehel on Tartu päritolu. /.../ (A1).*

Veebitoimetaja jaoks on nende tugevuseks, et paberlehe ja Postimees *Online*'i taga nähakse ühtset kaubamärki. A3 sõnul on nende peamiseks konkurendiks Delfi, millega võrreldes on Postimehe veebil professionaalsem meeskond, sest nad pühenduvad rohkem teemadesse ja on seetõttu tõsisemad. Sarnaselt paberlehega hindab ka A3 veebiväljaande mitmekesisust.

- */.../ Tegelikult on Postimees Online päris hea näide sellest, kuidas selles suunas liikuda, et iga üks leiaks oma koha. Mulle endale näiteks meeldib poliitika.postimees.ee sait. /.../ (A3).*

4.4 Ajakirjaniku roll

Peamised ajalehe funktsioonid, mis intervjuudest toimetajatega selgusid, on erapooletu info vahendamine. Samas mainiti mitmel korral ära ka ajalehe ülesandena lahutada lugeja meelt. A5 arvates peab leht pakkuma huvitavat ja hästi kirjutatud uudist, et saaks mingi pilgu maailma heita ja et kõik tähtsad teemad oleks kajastatud. Seega oodatakse üha enam, et olulised teemad oleks kirjutatud põnevamalt.

- *Funktsioon on ikka inimesi teavitada ja avardada maailmapilti ka. (A6).*
- */.../ Leht, esiteks on valvav ja teiseks on selgitav ikkagi. Kolmas võib olla see, et ta natuke lahutab meelt ka. Ikka alati see rütm peab olema tasakaalukas. (A2).*

Online'i tulekuga nähakse värskuse ja lühemate uudiste kadumist paberlehest. Seda peaksid asendama lisaväärtusega uudislood. Seepärast nähakse Postimehe ülesandena ka analüüsi võimaldamist oma lugejale.

- */.../ selle analüüsi eesmärk peab ikkagi olema see, et valgustada mingeid tagapõhjasid ja kust siis inimene saaks teha ise järelduse. Seda ei pea nüüd võtma, et see kõik peaks olema ühes loos, vaid lehe erinevad lood pakuvad arvamuste paljusust, et inimene saaks mitmekülgse pildi. Keegi ei jaksa endale tellida kõiki lehti. (A1).*
- *Natuke aega tagasi oligi see, et inimestele teada, et midagi toimus. Nüüd on lahti vaja seletada, miks toimus ja mis edasi saab. (A7).*

Intervjuudest selgus, et ajakirjanikel nähakse väga suurt vastutust, kuna lisaks laiale maailmapildile peab ta suutma keerulisi teemasid lihtsalt seletada. A2 jaoks on väga ohtlik nähtus rumal ajakirjanik, kuna ta võib lasta ametnikul ennast ära lollitada.

- */.../ Ta peab olema kriitiline, aga ta peab olema õiges kohas kriitiline. Ta peab suutma lugeda seaduseelnõu läbi ja saama aru, kus on nõrgad kohad. Või siis tundma inimesi, kes ütlevad, kus on nõrgad kohad. Ei tohi olla manipuleeritav. /.../ (A2).*

Toimetajate arvates täidab Postimees nende poolt mainitud ülesandeid ning üldiselt võib lehe kvaliteediga rahule jääda.

- */.../Ma ei ole küll kunagi tunnetanud seda, et ma räägin inimestega ja siis ma peaksin kuidagi niimoodi häbenema seda, kus ma töotan, vaid saan uhkusega öelda. See peegeldabki seda, et täidab ülesannet. (A1).*

4.4.1 Missiooniga ajakirjandus vs äriettevõte

Intervjuudest toimetajatega selgus mitmel juhul, et kaks vastandlikku poolt - avaliku huvi teenimine ning avalikkust huvitavate teemade kajastamine – võivad omavahel isegi seotud olla. A1 sõnul vahendab ajakirjanik inimestelt kuulnud mõtteid, oluline on seejuures tabada see, mis inimestele korda läheb.

- *Professionaalne ajakirjandus peab oskama selle igava teema, mis inimesele jääb muidu kaugeks, kuid puudutab palju, peab oskama selle inimeseni tuua. Peab oskama selle vormistada nii, et inimene loeb seda lugu ja saab selle info kätte, mis on talle vajalik. /.../ (A3)*

A7 arvates saab ka äriettevõtte pakkuda missioonitundega ajakirjandust, käies ajaga kaasas ja kajastades elu erinevaid spektreid.

- *Seal ei ole üldse mingit konflikti. Ainult siis, kui me teeksime ainult tabloidi, siis ega mu numbrid paremaks poleks. Äri on hea ainult siis, kui ma teen sellist lehte, et on esiteks missioonitundega. Teiseks, tõesti arvamusi, mis on väga tähtis. Pakub lugejale kõike seda, mida vaja on. Lisaks on üks külg meedia päralt. (A7).*

A1, kes on lisaks Postimehele töötanud ka Äripäevas, leiab, et ajakirjanduses töötavadki inimesed, kes soovivad maailma parandada. Raha teenimise funktsiooni peale peab A7 arvates mõtlema peamiselt peatoimetaja ning kokkuvõttes väljendub rahas ajakirjanike endi töö. A7 sõnul tuleb toimetusse raha tagasi siis, kui inimestel on lehte huvitav lugeda.

- *Ajakirjanikud ikkagi tahavad, et asi läheks paremaks maailmas ja Eestis...igal pool. Ajakirjanikud on uudishimulikud ja tahavad rohkem teada saada, ebaõigluse vastu võidelda. Võib-olla ma kõlan naivistlikult.../.../ (A7).*

Postimees püüab küll pakkuda üldhuviga artikleid, et võimalusel inimeste ootused rahuldada, kuid A4 leiab, et kollase uudise jaoks on teised kohad. Eestis sellist lehte, mis rahuldaks lugejate soove lugeda nii kollast kui ka olulisi uudiseid, A4 arvates ei ole.

Intervjuudest selgus, et toimetuse teemad ja inimeste kõneaine toimivad omavahel seotud ringina, kuna lehed kirjutavad sellest, millest inimesed räägivad, ning lugejad arutavad jällegi seda, mida nad lehest lugesid. A7 sõnul on siiski teemasid, mille vastu huvi ei pruugi olla suur, kuid millest on siiski vajalik kirjutada.

- *Siin me ei allu sellele, mida inimesed tahaks lugeda, et vaatame klikkide järgi, et loevad palju rohkem midagi muud. On teemad, mis on olulised, riiklikult olulised. Neid me kajastame. (A7).*

Samas peavad ajakirjanikud mõistma, millest nad kirjutavad. A2 sõnul võib tõstatatud teema tekitada ühiskonnas resonantsi ja seetõttu peab oma tööle vastutustundega lähenema. Mitme toimetajate sõnul teadvustavad ajakirjanikud endale teoorias levinud väravavahi staatust, kuna Eesti ühiskonnas ajakirjandust usaldatakse.

- */.../Paratamatult pead seda teadvustama, et sind loetakse, aga ma ei tahaks uskuda seda, et seda ära kasutatakse. Et seda tuleb endale teadvustada selleks, et lugejaga mitte manipuleerida, et teda kuidagi mitte kahjustada./.../ (A1).*

V JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

5.1 Järeldused

Bakalaureusetöö käigus läbi viidud intervjuudest selgus, et toimetajad ei eelista otseselt ühtki uudisväärtuse kriteeriumit teisele, vaid kõik on võrdselt olulised. Teooria ei pruugi tegelikkuses alati toimida ja seepärast mängib rolli ajakirjaniku enda intuitsioon, milline uudis läheb lugejatele korda ja milline mitte. Paberlehe koostamisel valivad toimetajad uudiseid selle järgi, kui oluline selles sisalduv info lugejatele on ja mil määral see nende elusid mõjutab. Seetõttu võib järeldada, et toimetajate jaoks on tähtsal kohal mõju kriteerium, kuigi nad ise seda nii ei sõnastanud. Samas nentisid mitmed toimetajad, et kuigi konflikti otseselt uudisest ei otsita, siis selle esinemise korral tuleb seda rõhutada, kuna konflikt püüab lugeja pilku. Suurt rolli mängib toimetajate meelest ka tänapäeva ühiskond, mis soosib konflikti esinemist uudistes, ja seetõttu võib mõnel korral ka eelistada konflikti mõnele teisele kriteeriumile.

Lisaks võib toimetuse kaupa välja tuua, milliseid kriteeriumeid mainiti. Välisuudiste puhul on oluline sündmuse geograafiline paiknevus, kuna Postimehe lugejatele on lähedasemad need juhtumid, mis toimuvad meie naaberriikides või suurtes riikides, mille käekäik mõjutab tervet maailma (nt USA, Venemaa, Hiina). Samuti mainiti lugejate enda huvi. Majandustoimetuse jaoks on oluline avalikkuse huvi ning seda arvestatakse ka paberlehe koostamisel. *Online*-uudiste toimetuses on veebis olulised kiirus, kvaliteet ja kvantiteet ja seetõttu peaks Postimehe veebiväljaande üldpilt vastama neile kolmele komponendile. Siiski märkis A1, et kuigi ei ole olemas kõige tähtsamat kriteeriumit, siis mitme loo vahel valides on suurem tõenäosus leheruumi saada nende artiklitel, mis sisaldavad vastuolu ja avalikkusele tuntud inimesi. Ka A6 peab silmas eeskätt prominentsust ja lisaks uudsust.

Kriteeriumite võimet püüda lugejate pilku saab teatud määral kontrollida veebiväljaannete lugude loetavuse põhjal. Kuigi Postimehel on näiteks majandus-, välis- ja spordiuudiste toimetused integreeritud *online*-toimetusega, paberlehte peamiseid uudiseid siiski veebist loetavuse alusel ei võeta. Paberlehte lähevad need lood, mis võivad veebis üleval olla, kuid on ka paberlehe lugeja jaoks olulised ning neile on antud lisaväärtus, mis Internetis olevas loos puudus. *Online*-uudiste paberlehte jõudmisel tuleb eristada, kas tegu on lehe peamise

uudisega või uudisnuppudega lehekülje ääres. Veeru-uudised koostatakse *online*-uudistest ja nende puhul tõepoolest jälgitakse, millisel uudisel oli Internetis kõige suurem loetavus.

Intervjuudest selgus, et kuigi veebi riputatakse üles uudiseid igale maitsele, siis selles otsest ohtu Postimehe kvaliteedile ei näha. Toimetajate arvates toob *online*'i populaarsuse kasv paberlehte hoopis pikemaid analüüse ja lisaväärtusega eelmise päeva uudiseid. Seetõttu kaasneb *online*'i tulekuga paberlehe ajakirjanikele suurem koormus, kuna artiklile tuleb leida sügavam mõõde, mida eelmisel päeval veebis ilmunud uudistes ei sisaldunud.

Postimees *Online*'i põhjal saavad toimetajad tagasisidet lugude loetavuse kohta, kuid selle põhjal ei hinnata koheselt uudist lugejatele oluliseks. Mitme intervjuueeritud toimetajate jaoks ei ole tähtsamaid uudiseid, vaid teemadele saab läheneda erinevatest külgedest, andes loole sel moel sügavama mõõtme. Seetõttu ei selgunud intervjuudest ka ühest vastust, millised on kõvade uudiste teemad. Paaril korral mainiti, et uudis võiks alata inimkeskselt ja pehme *lead*iga ning minna üle kõva uudise omadustele, viidates üldisematele probleemidele ühiskonnas. Selline uudise kirjutamise viis näitab kõva ja pehme uudise omaduste kombineerimist, et rohkem lugejate pilku püüda.

Pehme uudise defineerimisel nõustusid intervjuueeritavad, et pehme uudis on inimkesksem, see ei vaata laia pilti ning on temaatika poolest rohkem kollasem, keskendudes inimeste endi huvile. Kergemate uudiste jaoks on eraldi rubriigid, kuhu pannakse seega teadlikult pehmemad lood, et ära hoida nende segunemine olulisemate uudistega. Erineva temaatikaga rubriikide abil püüab Postimees hoida lehes tasakaalu, et see oleks lugejale vastuvõtlikum.

Mitme intervjuueeritava arvates ei pea avaliku huvi teenimist ning avalikkust huvitavate teemade kajastamist tingimata üksteisele vastandama. Toimetajate sõnul pakub Postimees üldhuviga artikleid, et võimalusel inimeste ootused rahuldada. Toimetuse teemad ja inimeste kõneaine toimivad omavahel seotud ringina, kuna inimesed räägivad sellest, millest lehed kirjutavad, ning lehed kajastavad neid teemasid, millest lugejad räägivad ja seetõttu ka huvitatud on.

5.2 Diskussioon

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada välja, milliseid uudisväärtuse kriteeriumeid toimetajad oma igapäevatoos kõige rohkem väärtustavad. Mida uudisväärsen info ajakirjanikele tundub, seda suurem on võimalus, et seda kajastatakse (Eilders 2006). Kuigi intervjuueeritavad väitsid, et kõik kriteeriumid on võrdselt olulised ning ühtki ei eelistata teisele, selgus intervjuudest siiski, et uudise lehte panemisel lähtutakse sellest, kui tähtis see lugejale on ja mil määral see inimeste elu puudutab. Seega võib järeldada, et kõige olulisem on mõju kriteerium. Postimees on üleriigiline päevaleht, mistõttu on oodatav, et toimetajad proovivad pakkuda lugusid, mis suurele osale lugejatest korda läheb.

Ajakirjanike uudiste eelistus toetub suures osas ka nende lugejate ootustele (Eilders 2006). Konflikti kajastamist, mida teoorias peetakse pehmele uudisele omaseks tunnuseks, ei näe toimetajad probleemina, kuna ühte vastuolu saab laiendada ning viidata ühiskonna ebakõladele. Mitmed toimetajad eelistavadki, et lood oleks kirjutatud alustades inimkesksest näitest, minnes üha laiemate käsitlusteni ja selgitades sel moel maailmas toimuvat. Seetõttu ei selgunud mõnest intervjuust, millised teemad on toimetajatele rohkem ja millised vähem olulised, kuna kõiki lugusid saab kirjutada nii, et need läheks inimestele korda. Selline teemadele lähenemine võib ka olla põhjuseks, miks üha enam on viimasel ajal kuulda nurinaid lehtede üha kollasema, kergema sisu üle.

Lisaks põhjustab ka veebiväljaannete sisu muret ajakirjanduse tuleviku pärast. Küsimus ei ole, kas ajalehed jäävad ellu, vaid kas need uudised, mis on olulised demokraatia säilitamisel, jäävad püsima (Mencher 2006). Samas ei suhtu intervjuueeritud Postimehe toimetajad *online*'i populaarsuse kasvu nii negatiivselt. Nende meelest on *online*'il paberlehele isegi positiivne mõju, kuna uudiste värkuse printsiip pole paberlehe jaoks enam kõige olulisem ja seetõttu peab lugusid kirjutama analüüsivamalt, nii et neil oleks lisaväärtus, mida lugejad eelmisel päeval Internetist lugedes teada ei saanud. Seetõttu toob *online*'i edu paberlehe ajakirjanikele tööd juurde ja nõuab rohkem professionaalsust ning tõstab sel moel lehe kvaliteeti lugejate silmis, kuna teavitamisele on lisandunud ka selgitav ja analüüsiv funktsioon. Siiski tuleks meeles pidada, et Postimehe puhul on tegemist päevalehega ning ajapuuduse tõttu võib artiklite analüüs siiski puudulikuks jääda.

Mingil määral võib Postimehe soovis kajastada analüüse ning samas ka mitmekesisist sisu, mis rahuldab laia lugejaskonna vajadusi, näha vastandlikkust. Pikemad artiklid on mõeldud eelkõige neile, kes ei loe lehte meelelahutuslikul eesmärgil, vaid pigem informatiivse ja selgitava funktsiooni tõttu. Kajastades erinevaid teemasid, ei pruugi lehes jääda ruumi analüüsides jaoks ning kergemasisulised uudised võivad oluliste artiklite tõsiseltvõetavuse alla viia.

Siiski ei tasu unustada, et ajalehe puhul on tegemist äriettevõttega, mis peab oma sisu abil endale võimalikult palju lugejaid saama, et tulu teenida. Seetõttu proovib nii Postimehe paberleht kui ka veebiväljaanne pakkuda erinevatele inimestele võimalikult erinevatest valdkondadest lugemist. Intervjuudest tuli mitmel korral välja, et avalikkuse huvi teenimine ja avalikkusele oluliste teemade kajastamist ei pea üksteisele vastandama, vaid kogu protsessi tuleb võtta seotud ringina, kus lehed kirjutavad sellest, millest inimesed räägivad, ja inimesed loevad seda, mida kajastatakse. McQuail (2000) on välja toonud sama paralleeli – kui meediat juhitakse kommertsalustel, nagu enamasti tehakse, siis on meedia arusaam avalikust huvist võrdsustunud sellega, mida avalikkust huvitab. Selle tulemusena lükkab ajakirjandus valvekoera rolliga kaasneva vastutuse McQuaili (2000) järgi ühiskonnale, mis peab ise vastutama normide, eetika ja väärtuste eest. Avalikkuse huvi teenivate ja avalikkust huvitavate artiklite vahel mitte näha erinevust võib ajakirjandusele karuteene osutada, kuna tänapäeva ühiskonnas ei pruugi suur enamik inimesi enam leida aega süveneda tõsisesse teemadesse. Leht peab üha rohkem arvestama lugejatega ning seetõttu võivad lehest tasapisi kaduda relevantssed teemad.

Käesolevas töös intervjuueriti ainult Postimehe toimetajaid ning seetõttu ei saa selle põhjal teha üldistavaid järeldusi. Siiski annavad bakalaureusetöö tulemused osalise ettekujutuse ajakirjanduse hetkeseisust ja tuleviku suundumustest.

Intervjuude käigus välja toodud muutused, mis Postimeest ees ootavad (nt analüüsides osakaalu kasv; värskuse kriteeriumi tagaplaanile jäämine), oleks kindlasti üks edasisi uurimissuundasid. Oluline oleks teada, mida Postimehe paberlugejad muutustest arvavad ning milliseks on nende arvamus ajalehe sisust ja ülesannetest kujunenud.

Bakalaureusetöö üheks puudujäägiks oli teoorias levinud uudiste jaotuse kasutamine, kuna intervjuusid läbi viies selgus, et praktikas toimetajad sellist määratlust ei kasuta. Seetõttu ei

saadud ka päris ammendavat vastust kolmandale uurimisküsimusele (Millised on toimetajate jaoks kõvad, olulised uudised?). Samas selgus, millisena toimetajad üldine nägemus uudistest.

Intervjueeritavatel osutus paaril korral ka üsna keeruliseks oma eelistusi või arusaami selgitada/põhjendada, kuna suurt rolli mängib ajakirjanduses kogemus ja sellest tulenev intuitsioon.

Seminaritöös „Uudisväärtuse kriteeriumid 7.10.2008 Postimehe numbris“ analüüsitud Postimehe numbrile ei saadud samuti täielikku toimetajate hinnangut, kuna kiire tööpäev ei võimaldanud neil lehega varem tutvuda.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliste uudiste omadustega arvestavad Postimehe erinevate toimetuste juhid paberlehe koostamisel, millist mõju on Internet lehele toimetajate meelest avaldanud ning kas ja mil moel leitakse tasakaal teoorias kahe vastandliku poole – äriettevõttena lugejatele huvitavate teemade kajastamise ning missioonitundega ajakirjanduse ja lugeja huvi teenimise – vahel.

Töö käigus viidi läbi seitse semistruktureeritud intervjuud Postimehe erinevate toimetajate ja peatoimetajaga. Intervjuudes ilmnenu arvamus ja hinnanguid võrreldi omavahel, teooriaga ning seminaritöö „Uudisväärtuse kriteeriumid 07.10.2008 Postimehe numbris“ tulemustega.

Intervjuudest selgus, et kõik uudisväärtuse kriteeriumid on toimetajatele võrdselt olulised ning otseselt ei ole üht, mida teistele eelistatakse. Toimetajate sõnul hindavad nad uudise juures hoopis, kuivõrd suurt mõju selles sisalduv info lugejatele avaldab ning kuidas see inimesi puudutab. Eelnevat arvestades võib järeldada, et uudise puhul mängib toimetajate jaoks suurt rolli mõju kriteerium. Lisaks toodi välja ka prominentide ja konflikti esinemist ning uudise lähedust kohalikule lugejale.

Interneti pealetung on toimetajate hinnangul muutnud senist traditsioonilist paberlehte. Peamine erinevus, mille veebiväljaannete populaarsuse kasv endaga kaasa tõi, on värskuse kriteeriumi kadumine Postimehest. Seetõttu ei piisa enam uudise kirjutamisest senini tuntud pööratud püramiidi alusel, vaid artiklile tuleb anda lisaväärtus või sügavam mõõde, mida eelmisel päeval Internetti riputatud uudis ei sisaldanud. Paberlehe ülesandeks saab olema analüüsida ja pikemate selgitavate artiklite kajastamine oma lugejatele. Nende muutustega püüab paberleht oma seniseid lugejaid mitte kaotada veebiväljaannetele. Toimetajad ei leia, et Interneti mõju oleks paberlehele negatiivselt mõjunud. Arvatakse, et selle tulemusena peavad ka ajakirjanikud rohkem pingutama ja koguma taustateadmisi, mis kokkuvõttes tõstavad ka lehe üldist taset.

Lisaks on paberlehes konkurentsipüsime nimel tehtud muutusi ka sisus. Postimehes proovitakse kajastada uudiseid võimalikult mitmekesisel teemadel, et kõik lugejad leiaksid endale sobiva artikli. Mõne toimetaja sõnul peabki leht ajaga kaasas käima ning kirjutama sellest, mis inimesi huvitab. Seepärast ei osanud mitmed toimetajad tuua näiteid valdkondadest, mis kindlasti klassifitseeruks kõvade või pehmete teemade alla. Paaril korral

lisati, et ajakirjaniku oskus on kirjutada kõva uudis pehmelt, et inimesed seda loeks. Seetõttu eelistavad osa toimetajaid, et uudise kirjutamisel tuuakse mõni inimkeskne näide, millelt liigutakse edasi laiemate probleemideni ühiskonnas.

Teoorias nähakse probleemi kahe vastandliku poole – äriettevõttena lugejatele huvitavate teemade kajastamise ning missioonitundega ajakirjanduse ja lugeja huvi teenimise – vahel tasakaalu leidmises. Intervjuudest selgus, et üldiselt intervjuueeritud toimetajad seal vastuolu ei taju. Postimees kajastab seda, mis lugejaid huvitab ja millest nad räägivad, ning inimesed arutlevad selle üle, mida nad lehest lugesid. Samas kinnitasid mitmed toimetajad, et on teemasid, mis on lehele olulised ja mida kajastatakse lugejahuvist sõltumata.

Käesolev töö põhineb toimetajate arvamusel. Seetõttu võiks tulevikus uurida Postimehe sihtgrupi esindajatelt, kas nad tajuvad ja kuidas neile meeldivad läbiviidud muudatused. Samuti võiks välja selgitada, millisena lugejad Postimeest näevad.

SUMMARY

The aim of the bachelor's thesis "Criteria of News Selection in Postimees: interviews with editors" was to find out which news characteristics the editors of Postimees take into account the most and how the Internet has influenced the newspaper according to the editors.

Seven interviews with the editors of Postimees were conducted. Throughout the thesis the answers of interviewees were compared to each other, to theoretical knowledge and to the findings of seminar paper "News values in Postimees in October 7, 2008".

The interviews revealed that the editors consider all seven news criteria equally important. According to the editors they take into account the influence the news has for its readers the most. In addition the presence of prominents and conflicts and proximity were mentioned.

The breakthrough of Internet has changed the traditional newspaper. To the editors the main difference is that the function of newspapers is not anymore just to give up-dated information but to analyze and to give additional material. The editors do not consider this change to be negative. Instead they are certain that the quality of Postimees improves as the journalist have to do more in-depth investigation.

In order to fulfill the expectations of all the readers Postimees tries to publish as wide variety of news as possible. According to the editors the paper has to move hand in hand with the rest of the world. That is why it is impossible to distinguish between hard and soft news as all the news can be both of them depending on the angle it is written. Also some editors consider writing news starting with a soft lead and then being able to move on to bigger issues to be part of journalist's professionalism.

In theory balancing between business venture and journalism for public interest is stated to be complicated. The editors of Postimees do not take it as a problem as they publish what people talk about and readers discuss about the issues they have read from the newspaper. Also they noted that there are some issues which are published even though the readers do not show a big interest in it.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Allan, S. (1999). *News Culture*. Buckingham and Philadelphia: Open University Press
2. Eilders, C. (2006). News factors and news decisions. Theoretical and methodological advances in Germany. *Communications*. 2006 (31): 5-24
3. Ekspress.ee (2010). Priit Hõbemägi: kuuldused Ekspressi surmast on tublisti liialdatud. *Eesti Ekspress*, 7. jaanuar 2010, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.ekspress.ee/news/telejaraadio/varskeekspress/article.php?id=28367371>
4. Hamilton, J. (2004). *All the News That's Fit To Sell: How the Market Transforms Information into News*. Princeton: Princeton University Press
5. Harcup, T. (2004). *Journalism Principles and Practice*. London etc: Sage
6. Harrison, J. (2006). *News*. London and New York: Routledge
7. Hennoste, T. (2001). *Uudise käsiraamat. Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serverida ajaleheuudist*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
8. Hennoste, T. (2009). Tiit Hennoste: mis küll saab sest meediast? *Postimees*, 04.04.2009, URL (kasutatud jaanuar 2010) <http://www.postimees.ee/?id=102944>
9. Hennoste, T. (2010). *Kommikoer ja pommikoer*. Tallinn: Loomingu Raamatukogu
10. Ilves, T.H. (2010). *Toomas Hendrik Ilves: kes valvab valvureid endid?*, URL (kasutatud mai 2010) <http://uudised.err.ee/index.php?06192026>
11. Kunelius, R. (2006). Good journalism on the evaluation criteria of some interested and experienced actors. *Journalism Studies*, 7 (5): 671-685.
12. Kunelius, R. (1996). *The News, Textually Speaking*. Tampere: University of Tampere
13. McFarlin, D. (2003) Quality and the Bottom Line. *Poynter Online*, 9. aprill, URL (kasutatud veebruar 2010), www.poynter.org/content/content_view.asp?id=29030
14. McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

15. Mencher, M. (2006). *Nieman Reports*, URL (kasutatud aprill 2010)
<http://www.nieman.harvard.edu/reportsitem.aspx?id=100501>
16. Pullerits, P. (1997). *Ajakirjanduse põhižanrid*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus
17. Rogers, E.M. (1997). *A History of Communication Study*. New York etc: The Free Press
18. Seidman, I. (2006). *Interviewing as Qualitative Research*. New York & London: Teachers College Press
19. Shoemaker, P.J. (1991). *Gatekeeping*. Newbury Park etc: Sage
20. Sullivan, P. (2006). As the Internet Grows Up, the News Industry Is Forever Changed. *The Washington Post*, 19. juuni, URL (kasutatud aprill 2010)
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/06/13/AR2006061300929.html>
21. Tamm, L (2010). *Uudisväärtuse kriteeriumid 7.10.2008 Postimehe numbris*. Seminaritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
22. Tiit Hennoste. (2009). Tiit Hennoste: mis küll saab sest meediast? *Postimees*, 4.aprill 2009, URL <http://www.postimees.ee/?id=102944>

LISAD

Lisa 1: Semistruktureeritud intervjuu küsitluskava

I Uudisväärtuse kriteeriumid

1. Mille alusel otsustate, milline materjal ajalehte läheb?
2. Millised omadused peaksid olema sündmusel, mis oleks Teie jaoks uudisväärne? Miks?
3. Millised on Teie arvates kõige olulisemad uudisväärtuse kriteeriumid? Miks?
4. Millise uudisväärtuse kriteeriumiga arvestate kõige rohkem ja millisega kõige vähem?
5. Minu seminaritöö analüüsi tulemusena selgus, et 7. oktoobri 2008. aasta Postimehes ilmunud uudistes esines kõige rohkem konfliktsust, seejärel aktuaalsust ja värksust. Kuidas Te seda kommenteerite?
6. Mil määral jälgite, millised uudised on *online*'is populaarsed, kui paberlehte koostate?
7. Kas *online*'ist võetakse uudiseid paberlehte?
8. Kuidas on *online* muutnud paberlehte?

II Kõvad ja pehmed uudised

1. Mille alusel hindate uudise teema oluliseks/kõvaks?
2. Mille alusel hindate uudise teema vähem oluliseks/pehmeks?
3. Milline peaks Postimehes olema kõvade ja pehmete uudiste suhe? Kas see vastab ka tegelikkusele?
4. Minu seminaritöö tulemusena selgus, et 7. oktoobri 2008. aasta Postimehes ilmunud 47st uudisest vastasid 18 uudist kõva ja 29 pehme uudise omadustele. Miks see suhe Teie arvates selliseks kujunes?

III Uudiste kvaliteet

1. Milline on Teie meelest kvaliteetne uudis?
2. Kuivõrd kvaliteetseks hindate ise 7. oktoobri 2008. aasta Postimehe sisu? Kuivõrd kvaliteetne on üldiselt Postimees Teie silmis?
3. Mida peate uudisvoo peamiseks funktsiooniks? Kuidas Postimees täidab Teie arvates oma uudiste valikuga seda ülesannet?

4. Kuidas leiab Postimees kompromissi kahe vastandliku eesmärgi vahel – ajalehe toimimine äriettevõttena ja avalikkusele huvitavate uudiste kajastamine või missioonitunne ning avalikkuse huvi teenimine?
5. Mil määral teadvustate endale ajakirjandusteoorias levinud nn väravavahi rolli?

Lisa 2: Intervjuude transkriptsioonid

2.1 Intervjueeritav A2

Intervjuuaeg ja –koht: 15. märts, Postimehe toimetus

Esimene küsimus ongi selline üldine. Et mille alusel, et kui tuleb üldse materjal toimetusse, et mille alusel otsustate, et mis läheb lehte. Mis on see peamine, mida silmas peate?

Ütleme, et noh materjal toimetusse niimoodi eks väl... põhiliselt ikkagi see noh tavalised uudisväärtuse kriteeriumid ka välisuudiste puhul nad kehtivad. Välisuudistel on ehk rohkem see, et geograafilise läheduse järgimine ikkagi ka. Välisuudistel, et paratamatult suur pauk Kongos ei pruugi olla eestlase jaoks just kuigi suur pauk. Palju väiksem pauk Lätis võib olla palju suurem. Samuti see, kui palju ta mõjutab meie inimeste elu. Pluss siis on noh mingisugused sellised kurioosumid. Üldiselt tavalised uudisväärtuse kriteeriumid.

Aga nüüd ma küsiks selle ka, et kas on oluline ka, et kust kohast see materjal tuleb, et kes on allikas või siis muud. Et kuivõrd seda te seda jälgite või lihtsalt, et allika tähtsus ei ole niivõrd oluline.

Allikatega olla see, et meil on tavaliselt ikkagi oma. Nii nagu on uudistel reporterid, igaüks teab, iga valdkonna reporterid. Tal on oma valdkonna allikad. Ta teatud inimestega suhtleb ja siis noh me peame usaldama reporterit. Muidu ta ei töötaks meil või noh lõpetaks üsna ruttu töötamise, kui tal ei oleks pädevaid neid. Mis välisuudistes on see, et meil on oma agentuurid, mida me kasutame igapäevaselt. Pluss siis see, et kui on suurem üritus, siis me saadame inimese välja ja ta räägib. See on puhtalt ikkagi sõltub autorist. Arvamustoimetuses on see teine. Seal nad peavad hindama autori pädevust, aga noh kuna meil on mõned üksikud väliskorrespondendid, siis me reeglina uurime nende tausta päris korralikult.

Aga mis on nendel väliskorrespondentidel määravaks pädevusel, et kas see, et ta on nagu ajakirjanikuna töötanud või ta on just oma ala spetsialist või kõik kokku?

Välismaal on see, et tihtipeale ka see, et kui ta on ise välismaal. Ma loodan, et jääb järjest vähemaks seda, et on täiesti suvaline inimene, kes on välismaale kolinud, et elav vahva koduperenaine, kellele meeldib kirjutada. Ütleme, et tema arusaam ühiskonna toimimismehhanismidest ei pruugi alati olla selline... Naised turul räägivad juttu sa ei pane seda tavalise uudiste külje peale. Peaks ikka välistele panema. Muidu on ikkagi eelistatud on see, et kas inimene on ise ajakirjanik või analüütik. Kõige parem on see, kui inimene on ise ajakirjanik. Et kui ta on, kas siis nagu näiteks on Neeme Raud Eesti Raadio korrespondent. Ta on ikkagi professionaalne ajakirjanik või siis on meil ka Leedu korrespondent, kes on ise ühe Leedu väljaande ajakirjanik. Et ta on selles mõttes professionaal, et ta teab, mis on oluline, mis on ebaoluline. Et me ei ole enam Postipapa aegades, kus on teateid välismaalt.

Aga just enne ütlesite seda ka, et kui peate oluliseks seda, et uudis oleks lähedane, aga kas siis rohkem kajastategi seda, mis naaberriikides. Ma pean silmas, et kas need on eelistatumad või siis lisaks suuremad riigid nagu USA ja Hiina, mille tähtsus maailmale on...

Täpselt õige! Ongi nii, et on naaberriigid ja siis on riigid, milles meil on suured poliitilised huvid endal või siis need riigid mõjutavad maailma nii palju. Naabermaadest on, kuna ta on lihtsalt lähedane. Inimesed on rohkem käinud seal. Inimestel on mingi oma kogemus. See on tihti sarnane, neil on sarnased probleemid. Teine asi on siis USA, samuti, mis on lähedane, on Afganistan, tänu sellele, et seal on meie sõdurid. See muudab selle meile lähedaseks. Või nagu Gruusia, kus meil on tegelikult päris palju majandushuve ja eestlased tunnevad emotsionaalselt lähedalt. Või siis on Ukraina, et see on see emotsionaalse läheduse. Samas, ma ütlen, et Aafrika on enamusele eestlastest täiesti must maa, et seal peaks midagi väga väga suurt juhtuma, et see jõuaks meile lehte.

Kui nüüd tagasi tulla nende uudisväärtuse kriteeriumite juurde, et mis siis Teie jaoks on kõige olulisemad nendest seitsmest. Ma ei tea, kas Te mäletate neid.

Tean, ma aasta aega enne, kui ma politoloogiasse ümber läksin, õppisin ajakirjandust. Pullerits tampis need väga ilusti selgeks. Nad kõik on olulised tegelikult. Ja noh lahjemal päeval lähevad siis vähematele vastavad. Paratamatult me oleme päevaleht ja sõltume päevauudiste tasemel. Ja sellisel tõsisemal päeval tuleb ikkagi... Ütleme, et me ei võta seda formaalselt ette kogu aeg ega hakka linnukesi tõmba. Aga see on sul kogu aeg peas, et sa tead enam-vähem, et ei ole mõtet hutudest ja tutsidest väga eestlastele kirjutada. Samas see, kui Lätis toimub mingi asi. Lätis võib teine kord olla ka üks mõrv, mis on väga markantne, et see on sellega seotud. Ma arvan, et kõik kriteeriumid on tegelikult väga tähtsad. Nagu ei taha ühtegi ette tuua. Ütleme, et näiteks b-lugude puhul võivad teinekord sellised kollased kriteeriumid teinekord minna.

Nagu näiteks?

Nagu näiteks erakordsuse mingisugune see, et inimene hammustas koera. Ütleme, et me seda aknasse ei pane, aga sa võid panna, kui sul on väga raske aken, näiteks mingisugune NATO transformatsiooni mingisugune asi, et

inimestele seda natuke kergemaks teha, siis sa paned b-looks, mida sellist nagu, kui ei ole päeva jooksul midagi pressivat päevauudist, midagi sellist midagi ajaloost, arheoloogiast või mingeid selliseid asju.

Aga just enne mainisite, et sõltub sellest kriteeriumite arv. Peate oluliseks seda mitu kriteeriumit seal loos esindatud kui siis see, et on esindatud mõni kindel kriteerium või mida te nagu eelistate?

Tead sa, see tuleb pigem intuiitiivselt. On mingid asjad, mis alati korda lähevad. Et kui on mingi Venemaaga seotud suur jama, siis see läheb väga paljudele inimestele, kui kuskil on valimised, siis kuna see on hapnev asi, valimistulemused on hapnev asi, siis sa paned selle kindlasti järgmise päeva lehte ja mingi teine asi, mis läheb isegi eestlasele rohkem korda, mis kannatab päev oodata, siis see läheb järgmisesse. Seal on ka noh kiirus on, kuna me oleme päevaleht, siis see asja hapnevuse asi läheb kindlalt arvesse.

Aga kui nüüd tulla näiteks online-uudiste juurde, et kas te jälgite ka seda, mis online'is on populaarne ja siis kui leheruumi on üle, siis läheb see online'i, see tähendab paberlehte või see on siis ainult kui...

Tegelikult paberleht ma arvan, et mina vähemalt ei jälgi. Tollel hetkel, kui meil näiteks sellest lehest meil polnud online-toimetusega ühendtoimetust tehtud, siis ma näiteks ei teadnud, kui palju midagi online'is loetakse. Nüüd ma tean, nüüd ma näen neid numbreid. Aga online'i läheb natuke teine selline...teine selline... Online'is võib teine kord minna ka täiesti *no news* kui tal on hea pilt ja pealkiri. Et et ja ta on natuke kergem. Paberlehes me püüame järgida rohkem asju, mida inimesed peaksid teadma. Mitte asju, mida inimestel on põnev lugeda, sest muidu meil oleks siin Õhtuleht.

Aga ma mõtlen, et kui ikkagi on leheruumi üle, siis nagu online'i...online on siis selles suhtes nagu teine, et see, mis online'is on üldjuhul paberlehte ei lähe või võib juhtuda?

Võib, nii ja naa, aga see on tavaliselt lihtsalt ta läheb sellepärast, et me arvame, et uudis on piisavalt huvitav, et inimesed võiksid seda paberilt lugeda. Need lugejaskonnad ei kattu nii palju. Et paberi inimene võiks ka seda lugeda. Muidu vanaema maal, kes ei häki päevad läbi, see on pigem selle alusel, mitte, et me nagu täidame. Veeru-uudised lähevad puhtalt online'ist ja mõni kord ka pikemalt. Kui on tähtis asi, siis läheb. Tähtis asi, mida ei lähe vaja nii pikalt lahti seletada, sest online-uudistele ei ole mõtet eraldi energiat raisata.

Jaa, see on täitsa selge. Nii et klikkide arvu te otseselt ei jälgi?

Mkm.

Ma nüüd korra tulen nende uudisväärtuse kriteeriumite juurde tagasi, et nüüd, kui ma seda numbrit analüüsisin, siis kõige enam oli just konfliktseid uudiseid. Et see konfliktne võis esineda inimese-looduse, inimese-tehnoloogia kui ka inimese-inimese vahel. Et mis Te arvate, millest see võib tulla? Kuivõrd välisuudiste puhul see konflikt on oluline?

Tead sa, see on suhteliselt...Ütleme noh, et konfliktisus lisab alati asjale värvi muidugi onju.

Aga see ei ole siis selline kollane?

Ei, ma arvan, et konflikt nagu selles mõttes...konflikt iseenesest ei pea olema kollane. Ikkagi inimesed peavad oma õiguste eest seisma ja kui kellelegi tehakse liiga, siis sellest tuleb kirjutada. Et ma arvan, et see ei ole kollane iseenesest. See sõltub, mis konflikt on, et kui on Nõia-Ints ja tema pruut Inga, siis see on tõesti kollane konflikt, mille koht ei tohiks olla siin lehes. Kui see konflikt on näiteks sellest, et NATO suured liikmed pole meile teinud kaitseplaane, siis ma arvan, et selle koht on siin lehes. Ma arvan, et see konfliktisus, et tegelikult ei saa ühtegi kriteeriumit võtta õelda, et ta on otseselt kollane. Neid annab väga erinevatel tasanditel tekitada. Et noh alati, kui on noh *good news is no news*. Et noh kui välja arvata mõni tore arheoloogia lugu, et kaevati seal välja mingisugune asi.

Nii et siis ikkagi need kriteeriumid...otseselt ühtegi ei tasu esile tuua. Kõik sõltub taustast?

Jah, jah, et noh kuna kuna inimesed tavaliselt nad teavad, nad on kuulnud kriteeriumitest, aga nad ei hoia neid pidevalt silma ees, see on pigem ikkagi intuiitiivne. Ja pluss koosolekud ja arutelud, et see otsus...ei langeta kunagi üksi seda otsust.

Aga ma mõtlen, et kas toimetuse sees on eelistusi. Ma Teie jutust saan aru, et ei ole, aga kas toimetuses on välja kujunenud, et pigem läheb see, mis pigem sisaldab konflikti? Te ütlesite, et see nagu kutsub lugejaid.

Pigem on see teemapõhine, see on teemapõhine, et mingid asjad, mingid asjad...Pluss osa on see ikkagi toimetuse töötajate isiklikud eelistused või lemmikud. Natuke on see nagu, kuna inimestel on...Ma ei tea, kas sa võrdled Postimeest teiste lehtedega.

Hetkel ei, see võib olla edasine...

Magister, jah? Okei.

Siis saab näha.

Et ta on ikkagi noh, et ta peegeldab natuke inimeste valikut, natuke toimetuse üldist poliitikat. Mitte poliitikat, see on natuke teine. Pigem see, et siin istuvad koosolekul koos ja siis keegi toimetajatest küsib, et miks te välistes pole midagi sellest kirjutanud. Ma nägin AK-s huvitavat klippi. Siis ma mõtlen, et võib-olla me tõesti peame sellest kirjutama, et see on natuke inimlikud sellised huvid. Et vahepeal on natuke sellised...ütleme, et kui sul on ülemus, kellel on väga selged lood, mida ta tahab näha. Mõni kord oleme konformistid ja katsume

ülemusele vähemalt mingil määral pakkuda seda, mida ta tahab näha. Et see nagu teine kord võib lihtsalt olla see, et kuna ülemus kohutavalt tahab sellest lugeda, siis on olgu, ta saab selle.

Aga kas Te tajute ka mingisugust survet? Et ise Te ei leia, et see peaks lehes sellisel kujul olema, aga ülevalt oodatakse. Et kas seda on üldse tunda?

Üldiselt ei ole, praegu mitte. Praegu mitte, on see, et kui ma ignoreerin mõnd väga tõsist päevauudist ja peatoimetaja vaatab, et teised nagu kirjutavad sellest, et oled sa kindel, et äkki peaks meie ka kirjutama. Aga sellist noh otsest survet ei ole, pigem on need sellised inimlikud huvid. Lihtsalt inimlik huvi mingi teema vastu, aga otsest sellist järjepidavat, et kajastage seda, seda, seda ei ole. Toimetuse juhtatajal on õigus määrata, mida ta paneb lehte ja mida mitte.

Aga ütleme siis, et toimetuse all on need reporterid, et kuivõrd nende arvamust Te siis kuulda võtate?

Tavaliselt ikka võtan, selles suhtes, et ma ei saa ise olla kogu maailmas pädev. See on piisavalt suur, et ma usaldan inimesi, et neil on ikkagi mõistus peas, nad teavad ja oskavad mulle öelda, et vaata noh. Ma isegi eelistan seda, et inimesed ütlevad. No näiteks Hendrik meil tegeleb USAga, et ta ütleks, et vaata seal on nüüd selline kamm, et mulle tundub, et me peame sellest kirjutama. Loomulikult! Minul on enda minu lemmikteemad ja samuti on teistel. Et see on pigem kasulik, et on mitu pead. See on pigem frustreeriv, kui sa lähed ja kirjutad oma menüü ja siis inimesed masinlikult täidavad. Ja ma arvan, et uudistes on isegi see reporteri roll väga suur. Reporter toob info toimetusse ja siis toimetuse juhataja hindab, mis on, mis väärtusega.

Aga ütleme, et tõesti, kui tuleb reporter, kes jälgib ühte kindlat piirkonda, pakub välja uudise, et ütleb Teile ära, milles see probleem seisneb, et mis Teie jaoks on määrav või Te usaldate reporterit?

Eks ma usaldan reporterit. Ise hoian ka uudistel silma peal ja tavaliselt on...ikkagi inimesed tulevad ise pakkuma, kuna neil on väga head argumendid. Kui on mitu erinevat konkureerivat, siis ma pean vaatama, et mis on nagu tähtsam. Aga see läheb samamoodi, et ma pean inimestega nõu, et kas see läheb homme, kas neid arenguid on veel. Jälle see, et mis kiiremini hapneb. Kas on tõenäosus, et Päevaleht või Õhtuleht kirjutab sellest ka või, et tele teeb ära ja see on ära leierdatud, siis selle järgi pigem võtan, et noh värskuse kriteerium sellel juhul.

Aga noh kuivõrd on ütleme Päevalehes on ära olnud, aga Teil ei ole. Kas siis panete lehte või on ta juba...

Sõltub. Kui on mingisugune suur päevapoliitiline protsess, mis kestab kauem, siis ikkagi lugeja tahab teada. Meie lugejaskonnad nii palju ka ei kattu. Et siis me lähtume sellest, et lugeja peab teadma. Kui on tegu mõne teadusavastusega, mida ei ole nii tähtis teada, siis me tavaliselt ei pane seda, sest et ta ikkagi on korra läbi jooksnud ja meil ei ole mõtet nagu panna ja uudist sedasi trükkida.

Mhm seda küll, et aeg mängib ka rolli.

Jaa, väga-väga palju. Tegelikult aeg mängibki aeg kõige rohkem rolli.

Ma tulen nüüd tagasi nende kriteeriumide juurde. Enne ütlesite, et välisuudiste puhul on oluline ka lähedus. Kas siis nagu võib nagu öelda, et lähedust ja värskust jälgite või siis kõik on ikkagi endiselt suhteline?

Värskus ilmselt rohkem kui lähedust isegi. Lätis võib olla igasuguseid asju toimunud, aga USA asjad mõjutavad meid rohkem, maailma mõjutab rohkem. Et ikkagi USA presidendivalimistele me Läti mõrva ei eelista. See on nagu niimoodi...ma ei oska öelda. Ilmselt kui on mingisugune väiksem asi USAs ja väiksem asi Soomes või Lätis, siis on pigem Soome-Läti.

Jätame siis praegu need kriteeriumid kõrvale. Ma võtan nüüd pehmete-kõvade uudiste suhte ette. Ma küsin Teie kui toimetaja käest, et mida Teie peate üldse kõvaks, oluliseks uudiseks?

Kõva uudis on...

Teie lugejaskonna jaoks.

Kõva uudis on selles suhtes, kõva uudis on kõik, mis toimub Euroopa Liidus, NATOS, eriti erinevad sõja. Need, mis on otseselt seotud inimeste rahakotiga, need on kõvad uudised. Pehme uudis on see, et ka see, kui kuskil India külas, sadades India külates ja Pakistani külates pole lastel joogivett. See on tegelikult juba pehme uudis, sellepärast, et ta tuleb kirjutada suht pehmes võtmes, et keegi seda üldse viitsiks lugeda. Kõva uudis on ka näiteks igasugused korruptsiooniraportid, AIDSi raportid, sellised asjad, mis on ülemaailmselt ulatuvad probleemid. Pehme uudis on "Kairos leiti muumia". Ma arvan, et tegelikult pehme uudis on selles mõttes ka igasugused pedofiilid ja kuritegevus, sest Prantsuse pangaröövel ei mõjuta meie elu mitte kuidagi. Seda on huvitav lugeda, aga see ei anna tegelikult...ta ei mõjuta meid, ta ei mõjuta meie riiki, ta on lihtsalt selline, et maailmas on igasuguseid imelikke. Sellised uudised kindlasti on.

Mhm. Aga ütleme noh lugejast lähtudes, pehme uudis nagu Te ütlesite on siin poliitika ja majandus...ei kõva on.

Kõva uudis on.

Jah, vastupidi. Kõva uudis on. Siis ütleme, et kuritegevus on. Kas Te lähtute...

Kuritegevus ja siis igasugused kultuuri-ajaloolood. Need on ka pehmed tegelikult.

Aga ma mõtlen, et kas nende otsustamisel lähtute ka, et mida Teie auditoorium nagu ootab või lihtsalt see, et et Postimees ikkagi on kvaliteetpäevaleht peaks sisaldama.

Pigem ülevalt poolt tuleb nõudmist, et rohkem tuleb rohkem pehmeid asju teha, et lugusid tuleb huvitavalt teha ja igasugused kurioosumid. Ma ise paneks võib-olla...see on mingisugune asi, mis tuleb ülevalt poolt, et peab olema selliseid huvitavaid asju. Mõni kord see häirib, et inimesed ei saa aru, mis maailmas toimub, nii palju tähtsaid asju on, et ei, võib-olla ei peaks mingisugustest veidrikest kirjutama. Et see on nagu ja üksikjuhtumid laiemal üldistusel. Aga muidu no üldiselt kui on kõva uudis, mis on vältimatu, siis ma panen selle alati. Ja see peaks olema, et kui sa suudad kõva uudist teha, kui sa suudad anda lisaväärtust sellele, mis inimene on juba kuulnud, siis on see ikkagi väärtus rohkem.

Aga nüüd kui Postimehe näide. Et kuidas peaks ikkagi olema kõvade ja pehmete suhte. Et ma saan aru, et spordi uudised on ikkagi...

On jah *entertainment*.

Jah, aga ütleme, et kui tõesti on Eesti uudised, majandusuudised, välisuudised, et kuidas seal peaks rõhk olema. Ma mõtlen need põhilood ja nupud, kuidas seal peaks osakaal olema. Milline siis peaks olema pehme ja milline kõva?

Ma arvan, et igapäevaselt peaks olema...ei, ta ikkagi peaks olema suuri laia kandepinnaga uudiseid. Pigem tuleks inimestele selgeks teha, kuidas uudised neid mõjutavad ja anda lisanüansse. Kui see, et minna selle peale, et kirjutada, et mis iganes mingitest perversidest või teadusest või ajaloost. Neid peab ka olema ma arvan. Ses suhtes, et lehe rütm peab olema muutuv, nii nagu kooliprogrammis...

Kogu aeg ei tambita?

Jah, ütleme, et nn külavahe jutte peaks olema vähem. Me peaks teadma, et on nii ja naa, aga me alustame lugu pehme liidiga ja kirjutame, et inimesed elavad nii ja nii. Ja sellest tuleb välja, et vaesus. Mitte kirjutama üksikjuhtudest, et seal kolkas seal elab mingisugune vaene perekond, kes on võtnud SMS-laenu, vaid sa peaksid sellel juhul kirjutama loo SMS-laenudest laiemalt või vaesusest. Pakkuma üldist pilti. Väga hea on see, et kui sa alustad mingisuguse inimliku asjaga, et sa tood konkreetse inimese sisse, aga pilt peaks minu meelest olema laiem. Selleks on meil Saladused ja Naised. Ja muu selline, kus üksikjuhtudele keskendud.

Aga kuidas Teile tundub, kuidas Postimees vähemalt praegu vastab Teie ideaalile?

Kuidas kunagi, üldiselt ma arvan, et asi on läinud paremaks.

Kui võrreldes millega?

Näiteks mingisugune aasta tagasi. Et mulle tundub, et asi on läinud paremaks, et pilt on läinud üldisemaks. Et esiteks on nagu ajakirjanikud on natuke professionaalsemad mingit pidi ja siis jah ma arvan, et on läinud paremaks. Olnud ka ise...minu meelest just see oli periood, kui me saime survet suhteliselt väikse kaaluga uudiste avaldamiseks.

Millest see tulenes?

See oli üks konkreetne ülemus, kes praegu ei ole ülemus.

Aga ütlesite ka, et ajakirjanikud on läinud professionaalsemaks. Kas see on siis see ka, et mainiste ülemust, et kas nüüd oskavad ajakirjanikud paremini hinnata, mis siis ikkagi on...

Ma arvan, et juhtimise tasemel on asi läinud paremaks. Võib-olla siis ütleme nii, et võimul on inimesed, kes eelistavad selliseid üldistavaid asju.

Mis siis loovad nagu pilti...

Jah, laiemat pilti annavad. Ma arvan selles suhtes, et ajakirjanikud adapteeruvad sellega suhteliselt hästi. Pluss siis, et nagu mitmed reporterid, kes siis tollel hetkel olid suhteliselt uued tulijad, on nüüd juba mõnda aega töötanud ja on hakanud...iga ajakirjanikuga on nii, et kui alguses tuleb, see on täiesti loomulik, et pead alles omandada, allikad tekitada, terminoloogia, pead teadma, mis on toimunud selles protsessis varem, et isegi lehelugejana sa ei saa nii hästi seda pilti kätte. Kui ta on paar aastat töötanud, siis ta hakkab valdab terminoloogiat. Noh see on ma arvan, et kuna praktiliselt pole uusi algajaid ajakirjanikke juurde tulnud. Mitte, et ma arvaks...järelkasvu on alati vaja. Tasakaal läks mingi hetk ehk liiga algajaks ära. Et nüüd on natuke parem. See on professionaliseerunud.

See on siis aja jooksul omandatud kogemused?

Jah-jah, et see mingi hetk...muidu on see loomulik, et on vanemaid reportereid ja nooremaid reportereid, toimetajaid. See tasakaal kuidagi nagu...nooremad peavad õppima välja kogenud inimestelt. Sa muidugi õpid asjade tegemise ära, kui sul on keegi kõrval, kes teab, siis on natuke lihtsam.

Ütlesite ennist, et selle numbri perioodil oli...tasakaal läks ära, oli konkreetset juhust olenevalt. Aga kas siis ütleme, et see üleüldine aeg, et see on siis kaks aastat tagasi, et tol hetkel polnud majandusolukord nii kehv, et võib-olla siis inimesed ei oodanudki noh kuidas ma ütlen...olulisi teemasid. Et kõik tunduski ilus ja lihtne, kas see kajastus lehes Teie meelest või siis...

Ma arvan, et mingit pidi võis kajastuda küll, et see, et inimesed vajasid nagu...Aga samas mulle meeldib see, et tollel hetkel hakkas see paber ja *online* järjest rohke ära segunema. Aga tollel hetkel polnud veel liittoimetusi loodud, see tähendas seda, et paralleelselt tehti kahte asja. Nüüd on see, et kuna meil on Pluss eraldi, kus nagu inimene maksab selles eest mingit raha kuus, siis ta tahab saada midagi paremat kui seda, mida ta iga päev sealt

online'i õudusest saab. Ma olen *online*'i suhtes palju paremini meelestatud tänu sellele, et tegelikult on võimalik nagu pisut kvaliteetsemat ja et ma ei tea, kas sa oled lugenud Rupert Murdoch on päris palju huvitavalt kirjutanud sellel teemal.

Olen küll jah, olen kursis.

Ma usun jah, et kui seda eriala õpid, siis sa ilmselt tead. Et noh inimene on valmis *online*'i eest maksma kui ta saab sealt midagi, mis on natuke rohkem kui ta saab sellest võtta sisse ja *no news* ja tuleb mingisugune asi. See on natuke paremaks läinud.

See tuleneb selles, et loodi kohe nagu eraldi tasustatud leht või siis toimetusest...?

Ma arvan, et see on nii üht kui teist. Et need asjad nagu iga asi peab natuke aja jooksul paika nihkuma. Nüüd ei ole, et *online*'i pääseks. Tol hetkel oli tohutu buum ja väga tihti maksti näiteks riigiametite pressiesindajateks või kuhugi üle inimesi. Ja see kaadrivoolavus oli suur ja palju kergemini sai lehte tööle. Ja mitte kõik inimesed...väga paljud inimesi lõpuks selekteerus välja. Nüüd on tööturg kitsam ja inimesed püsivad paremini kohal, mis tähendab, et inimesed muutuvad professionaalsemaks. Pluss sa ei pea inimesi Stockmanni eskalaatorilt korjama tööle. Et ikkagi ma loodan, et aja jooksul nähtus nagu kõrghariduseta ajakirjanik kaob ära, sest on vahe sees, kuidas inimene, kes on ülikoolis käinud, asju vaatab, kui inimene, kes ei ole ülikoolis käinud, asju vaatab. Ja ma usun, et paberleht muutub järjest enam elitaarseks asjaks. Tähendab seda, et seda loevad natuke targemad inimesed. Mis omakorda tähendab, et tuleb kirjutada natuke targemalt.

Just-just. Ma küsin selle ka ära, et Te ütlesite ennist, et mis ajal oli Teie meelest lehel madalseis, võrreldes praegusega. Mitte võib-olla madalseis, aga oli mõnevõrra kehvem.

Ma ei oskagi öelda, et madalseis, aga ma arvan, et see buumiaeg tekitas väga sellise...mingi hetk läks asi väga tühiseks. Ja siis kui *online* laienes väga valimatult suhteliselt ja siis ma arvan ei olnud võib-olla kõige parem.

Seda numbrit analüüsid ma sain, et 47st uudisest, mis lehes olid kaasa arvatud ka spordiuudised, mis juba on oma temaatika poolest pehmed uudised, siis sellest sain alla 20...17 või siis 18 olid nagu kõvad ja siis ülejäänud mina hindasin vähemalt pehmeks.

Ei, see võib täiesti olla, see pole ju kõva uudis, mis siin kohe ees on. Et noh see on kõige suurem aken, noh muidugi ta on pildi pärast pandud see on selge ja aga sellegi poolest.

Tulenes see kõik, siis sellest ajast see kõik?

Jah. Et ma arvan, et pildi pärast võib teine kordki ka suurtel Herald Tribune'il ja Financialil. Nad kõik panevad aeg-ajalt pildi pärast midagi pehmemat, kuigi neil on seal suurema tõenäosusega mingisugune pommiplahvatus kuskil pildiliselt atraktiivne, aga need on ka maailmalehed. Nende sihtrühm on teine. Eestlast väga Garatsi pommiplahvatus väga ei loksuta.

Mis on Teie jaoks kvaliteetne uudis, kuidas ta ülesehitus peaks olema või mida ta sisaldama peaks või mis teeb uudise kvaliteetseks? Kui loete lehest, kas Te vahel vaatate ka, et see on nagu...

Ikka vaatan.

Aga mida Te siis silmas peate?

Kvaliteetne uudis on selline, kus on antud laiem taust, mis Postimehel tasemel on kvaliteetne uudis. Inimene on rääkinud mitme allikaga, ta on võtnud nii *pro* kui *contra*, et ta mitte mingil juhul erapoolikult ei lahmi. Samas on ta kirjutanud nii, et inimene suudab lugeda, et ikkagi selline keskharidusega inimene peaks suutma lehte lugeda. Ja tal peaks olema huvitav lugeda ja see peaks teda harima. Ja andma mingit uut lisainfot, see ei tohi olla pressiteate ümberjutustus, see ei tohi olla erapoolik, kus üks allikas süüdistab, teine pool ei saa üldse sõna. See peab näitama, et ajakirjanikul on endal korralikud taustateadmised, et tal on omad allikad, omad taustateadmised. See annab midagi uut, võrreldes sellega, mida sa eelmisel õhtul telekas nägid või *online*'ist oled lugenud.

Aga ütleme, et kui ajakirjanikul on omad teadmised, kas Te seda ei karda, et ajakirjaniku omad teadmised tihti nagu enese teadmata imbuvad sinna artiklisse ja see natuke muudab seda...

Oma hinnang ei tohi ilmuda, omad teadmised peavad ilmuma, oma hinnang ei tohi. Selleks on sul teine lehekül, kus sa saad ennast välja elada. Kuigi noh mõned mu kolleegid ei kirjuta põhimõtteliselt arvamusalugusid, sellepärast nad ei taha, et neil oleks uudisest mingisugune...et nad võtaks ikkagi uudise suhtes mingisuguse seisukoha. Ma arvan, et ajakirjanikud on inimesed, neil on omad valimiseelised. Neid ei tohiks...kui need väga ramedalt välja hakkavad paistma, siis ükskõik, millise partei promomine või mingisuguse asja eestseisimine...Alles hiljuti üks ministeeriumis töötav tuttav küsis, et kas me oleme selle erakonna leht, et me näed, et meie ajakirjanikul on käes see ja see info, et miks me pole sellest kirjutanud. See on väga huvitav. Põhjus oli palju labasem – ajakirjanik lihtsalt vasikavaimustuses konkreetsest ministrist ja see ei ole mitte midagi muud, vaid lihtsalt inimlik tase, mitte et ei oma selles valdkonnas piisavalt kompetentsi. Tema omab ja see peaks olema natuke toimetuspoliitika...Ma arvan, et see ei ole väga suur probleem.

Kui nüüd võtta Postimees, kuidas Teile tundub, kas uudised on kvaliteetsed või see ikkagi on...

See on kõikuv. On mõned tegijad, kes teevad alati hästi. Alati saab paremini. Aga seda on raske öelda, kindlasti on...Aga ma arvan, et üldiselt on okei. Arenemisruumi on aga, et on olnud hullemaid aegu.

Aga ütlete, et arenguruumi on? Kas siis on mõni kindel koht, kus Te näete, et see on nõrgem kui muud üldist pilti arvestades?

Mina arvan, et arenguruumi on selles, et inimeste esiteks soov minna majast välja ja *network*'ida ja käia juua õige ministriga õlut. Mõne ministriga sa ei saa ka, aga käia juua õigete ametnikega õlut või minna õigete sõltumatute...Selliseid ajakirjanikke on, aga neid võiks rohkem olla. Et inimesi, kes *network*ivad väljapoole. Teine asi on see, et üldine sotsiaalteaduslik taust või üldühiskondlikud teadmised võiksid olla laiemad.

Üldiselt hoomab asja?

Jah, et inimene peab olema lugenud raamatuid ja jälgima kõikvõimalikke uudiseid ka kõrval teemat, et tal ei oleks...silmaringi laius oleks suurem. Ma ei näe ka midagi katastroofilist praegu...Inimesed on erinevad, mõni on krimireporter ja pea ei võtagi muud kui krimi.

Kui nüüd vaadata seda numbrit, kui üleüldse lapata läbi, kuidas Teile tundub, kas see on pigem sisaldab kvaliteetset või mitte või kas ta iseloomustab üleüldist Postimeest?

See („Nobeli preemia läks vähi- ja aidsiuurijatele“) on minu meelest kaootiline, see on välisuudis, mis on millegipärast Eesti uudiste all. Ei peaks olema. Ta on tähtis uudis, aga ta peaks olema õiges rubriigis. See („USAs tuuritanud Riisalust sai riigikogu suurim popiviskaja“) on selline asi, et nojah ta on nii ja naa.

Selle uudise puhul on pealkiri ja pildid, et kas see on pigem lugeja püüdmiseks või...?

See on täpselt odav populaarsus minu meelest, et mina seda ei paneks akna uudiseks. Ta võib olla b-loona täiesti normaalne, nad on meie rahvaesindajad ja kui palju nad kohal käivad, see ei ole selline...nad täpselt käivad seal kätt tõstmas. See („Vene Teatris etendub pronköö lugu“) on jällegi emotsionaalselt laetud teema, aga ma paneks ta kultuurileheküljele.

Pronksöö...on emotsionaalselt lähedane, aga kas see üks hetk ei hakka ära vajuma või on ta lihtsalt teema, mis jääbki?

Ta on mõnda aega...eriti tollel hetkel, poolteist aastat pärast seda. Mina paneksin ta pigem kultuuriküljele. Uudistetoimetuse juhataja oli...okei. See on okei need parlamendi uudised, kuigi ma ma paneksin selle aknasse ja selle b-looks. Siin ta on suhteliselt...Selle eest oleme me saanud väga palju negatiivset vastukaja.

Aunaste jutust?

See on täiesti... kui ta üldse võiks olla, siis kusagil meelelahutusküljel ja selle eest oleme ka saanud.

Mis see tähendab, et olete saanud?

Inimesed ikka ütlevad, tükk aega meenutasid, et mis teie lehel viga on, miks te sellise asja panite. Ma ei tea, miks see lehte läks. Ei, tegelt ma isegi tean. Ma pigem ei kommenteeri. See on sama põhjus, miks ma aeg-ajalt pidin panema mingisuguseid pehmeid uudiseid, mis minu arvates olid mõttetud.

Siis ikkagi on tunda survet?

Tollel hetkel oli spetsiifiliselt. Aga praegu näiteks ma ei tunne. Praegu on ikkagi see, et usaldatakse. Ma olen ise olnud kauem ametis, ma olen paindumatum, ma olen ise endas kindlam, sellel hetkel ma olin mõned kuud vist olnud selles ametis. Tollel hetkel ei olnud mul võib-olla selgroogu, et ma ei olnud võib-olla oma teemas veel nii sees. Arst soovitas...see on krimilugu. Pean nõustuma sinuga paraku. See on...vaeb osalise erastamise võimalust...see on võib-olla isegi liiga institutsionaalseks jäänud mulle tundub. Võiks olla...karu ründas. See võib olla selline b-lugu.

Selle loo puhul jäi mulle silma, et ainukeseks allikaks oligi jahimees ise...

Karu käest kommentaari ei saa, aga see on selline kurioosum. Võib-olla oleks olnud võinud olla näiteks karude kohta statistika, et alustad sellest, et karu ründas jahimeest ja siis tuleb juurde see, et mis siis karudega üldse Eestis toimub.

See on selline kohalik uudis.

Tallinna uudis, jah.

See on selline üldine, tollel hetkel kuum teema („Euroopa ägiseb kriisi pealetungis“). Kõrgõzstani maavärin...seal peaks olema ma ei tea mitusada ohvrit, et see suuremasse pinda saaks. Ungari on täpselt näide sellest, et kui see asi juhtuks Indias, siis me ei paneks seda põhiveergu. Kuna ta oli Ungaris ja Euroopa ja inimesed...

Et siis pigem lähedane ja võib lugeda?

Jah-jah. Oi, näe olen ise ka kirjutanud. See uudis oli...natuke minu meelest liialt institutsionaalne. See peaks olema teoorias selline uudis, mis läheb kõigile korda...

Emapuhkus...

Aga ta jäi minu meelest segaseks ja statistikakeskseks.

Arvamust ei ole vaja vaadata, et see ei ole päevauudis.

Okei.

Tartu Postimees jäi ka välja ja siis läheb nüüd edasi. Seda ma ei puudutanud ka.

Kultuuris on arvustus ja siin on vähe pinda.

Seda ma ka ei võtnud.

Ma ei oskagi spordi kohta öelda, et...Sporditoimetuse oli paljudes maailmalehtedes esimene, mis kinni pandi, kui majanduskriis tuli, et isegi Financial Timesil oli sporditoimetuse, mis siis, kui majanduskriis tuli, pandi kinni. Seda ei tohi sporditoimetuse juhatajale öelda. Ta tegelikult teeb head tööd, aga võib-olla mittetabloidilehes ei peaks olema nii suur osakaal spordiuudistel.

Välisuudistel on väiksem osa?

Jah, see on vot see on isiksuste asi. See on hea töö, see, mis tehakse, on hea töö. Aga ta on lihtsalt see proportsioon peaks teine olema.

Kui nüüd üleüldiselt seda pilti vaadata, et mida Teie peate Postimehe tugevuseks ja mida nõrkuseks?

Tugevuseks on see, et võrreldes konkurentidega me oleme ikkagi kõige tugevamad.

Milliste konkurentidega ja kas siis...

Võrreldes...ütleme, et Õhtuleht on sisuliselt, ta ongi tabloidileht, ta teeb telesaate ümberjutustusi ja külamehi, kes purjus peaga peksa said, et ta ei taotle üldist pilti. Päevalehel mulle tundub, et nad tihti lähevad veelgi marginaalsemate teemadega kaasa. Nad on püüdnud pakkuda analüüsi, aga need analüüsid on tihtipeale...nad ikkagi mõned on väga head, mõned on alla läinud. Nad ei suuda seda haaret saavutada. Seal on minu meelest märksa rohkem rumalast pealiskaususust tulevaid vigu, et see on...Neil on mõned väga head autorid, väga head ajakirjanikud, kes tunnevad teemasid. Aga näiteks ütleme, et Päevaleht jauras isegi veelgi kauem täiesti tüüpiline näide uudisest, millest tehakse uudis on see, kas Vabadussamba tuled põlevad või ei. Lõpmatuseni mingeid lepinguid...noh see on mõttetus. Mida see muudab. Okei, nad teevad need tuled kunagi korda, pane see lihtsalt nupuna. See ei ole esikülje uudis. See on korra kui tehakse lahti, korra kui on jama, aga jätkata-jätkata. Või siis jällegi, kas kaitseministeeriumi töötajate kontaktid on kaitseministeeriumi veebilehel või ei ole. Ta ei ole nagu kollane uudis, aga samas ta on mõttetu uudis. Kui sul ei ole mõnda tuttavat kaitseministeeriumis, kelle palka sa tahad vaadata, see on selline tüüpiline. Minu meelest neil on rohkem selliseid *no newse*.

Võrreldes siis...?

Võrreldes meiega. Ma ütlen, et mulle endale tundub, et asjad on paranemas, et noh meie enda hüsteeria oli see riigikogulaste palgad. *No news*. Need ei muuda riigieelarve seisukohast suurt midagi. Emotsionaalne klassiviha kütmine. Sa saad praktiliselt ükskõik, millise kõrge ametnike palga võtta ja öelda, et...selle asemel, et võtta ministeeriumite lõikes, kus teenitakse vähem, kus rohkem. Välisministeeriumis teenitakse väga vähe, kaitseministeeriumis väga palju. Või noh millised jõulupreemiad.

Aga millest see tuleb, et on *no news*, uudised, mis ei vääri leheruumi?

See on see, et toimetaja pole käinud reporterist üle minu meelest. Päevalehes selle konkreetse hüsteeria kütmine on...toimetaja asi on öelda reporterile, et kuule see ei ole uudis. Aeg-ajalt on sealt mingit isiklikku kättemaksu läinud. Päevalehe näitel oli üks ajakirjanik, kellele ühe ministeeriumi kantsler, kes ei saanud ministriga hästi läbi, lekitas kogu aeg tema kohta infot. Ja mingi hetk...see ajakirjanik isegi keeldus vastulausest andmast. Kuni selleni välja, et ministri pressiesindaja helistas tahtis vastulausest siis järgmine päev avaldada, see pani juba leheküljele, siis tuli see reporter, staaritses ja see võeti küljelt maha. See ei ole normaalne. Toimetaja peab siiski reporteri ära ohjama. Lõpuks pressinõukoguga ähvardati ja siis nad avaldasid selle lõpuks...Aga see, et ajakirjanik teeb süstemaatiliselt erapooletuid uudiseid või laseb isiklikust üleskütmisest või vihast...selles mõttes ka minul on toimetaja selles suhtes ka peatoimetaja öelnud, kui ma mingi hetkel hakkasin mingist teemast natuke liiga palju kirjutama. Et noh ta ütleb, et kuule, see ei huvita, kuule sa ei saa seda iga kord panna aknasse. See ongi ülemuse roll, et ta vaatab, et noh...Inimesed on kõik ekslikud, aga ta peab ohjama ära oma ajakirjanikud. Selles suhtes on see nagu toimetajad-toimetuse juhatajad peavad olema tugevad.

Aga leiame siis, et Postimehes otseselt seda probleemi hetkel ei ole või on?

Ütleme, et aeg-ajalt ikka juhtub mingisuguseid apsakaid. On ka meil olnud siin viimase kuu näitel tuleb meelde paar korda, kus on olnud erapooletud uudised. Üldiselt neid pannakse tähele ja selle kohta tehakse reporterile märkus. Ja pektakse...kehtasid lugusid pektakse tagasi ka, et ma arvan, et see läheb järjest...kui see kaob ära...natuke fikseerub. Inimeste professionaliseerumine seoses kogemusega.

Aga ma tulen nüüd tagasi selle küsimuse juurde, et mis ütleme, et Teie näete, mis on Postimehe eelised teiste Päevalehe või Äripäeva või...?

Äripäev on väga...Me oleme üldpäevaleht üks esiteks, teiseks meie inimesed käivad...meil on laiem üle-eestiline võrgustik natuke. Meil on tavaline Postimees, meil on Narva, Tartu Postimees. Meil on neid liidetud maakonnalehti, millega me vahetame infot, mis tähendab, et sul tuleb natuke parem üleriiklik pakett kokku. Me oleme natuke rohkem...loodan, et jääb peale, mul on endal diktofoniga pidev paanika. Me oleme selgelt suutnud viimasel ajal saada kätte näiteks intervjuudeks kõrgemaid tegijaid. Osaliselt see on see, et me oleme lihtsalt suurem ja näiteks saatkonnad tihtipeale helistavad suuruse järgi. Osaliselt on see ka see, et meil on lihtsalt inimesed, kes on paremat allikatööd suutnud teha. Et ma arvan, et need on nagu tugevamad eelised. Suudame suuremat pilti pakkuda, ikkagi me suudame suuremat kui Päevaleht.

Aga mida näiteks nõrkusteks peaksite?

Nõrkuseks on need samad külavahe repsid minu meelest. Seal, kus see lugude üldistusvõime jääb väikseks. Samuti see, et kuna meil on maht kokku tõmmatud rahalistel...reklaamide rahad. Asju ei saa nii hästi lahti kirjutada. Võib-olla nõrkuseks on see, et meil on jätkuvalt liiga palju igasugust krimi, liiga palju sporti...sporditoimetuse juhataja lööks mu maha...mitte otseselt. Ta on väga lahe professionaal omas vallas. Et sellist tabloidilehe materjale, mis on selgelt tabloidilehe materjal on natuke liiga palju. Ei pea olema igas lehes krimilugu või kaks, ei pea. Kuigi ma olen näiteks Iirimaa suuri päevalehti näinud ja need on üsna sarnased. Võib-olla see tuleb rahvastiku väiksusest, natuke rohkem sellist globaalset haaret, natuke rohkem harivust. Seda võiks olla.

Aga millest see tabloidiseerumine Teie meelest tuleb? Kas majandusel on tõesti nii suur mõju sellele, et lugejate püüdmiseks on vaja pakkuda seda pehmemat ja kollasemat või?

Ma arvan, et lugejat saaks püüda hästi ka siis, kui sul on korralik laiahaardeline lugu hästi kirjutatud lahti. Kui sa suudad sinna tuua...See on olnud...see on olnud pigem vastureaktsioon sellele, et mingi hetk on lood läinud väga institutsionaalseks ja ajakirjanik kirjutab institutsionaalset jura institutsionaalsest perspektiivist. Ta ei seleta ära, mis see inimesele toob. Loos pole inimest. Inimeseotsingud on viinud selleni, et loos on ainult inimene ja pole üldistust. See nagu niimoodi pendeldab.

Aga kas see võib olla ka, et päevaleht...ma mõtlen päevaleht väikse tähega, et ajaline piirang on ka ometigi.

Seda küll, et liiga vähe on inimesi ja et inimestel pole aega süveneda. See on ilmselt küll. Võimalik, et see süvenemise aeg või see personali nappus mõjutab. Me ei saa tegeleda ühe looga nii palju päevi. Ja *online*'is peavad inimesed veel tegema *online*'i ja sinna panema asju.

Ma mõtlengi, et kas see on reaalne, et saab siis mõnda lugu kirjutada kauem kui päev või kaks?

Mõni kord, aga see peab olema lugu, mida sa suudad väga hästi maha müüa, see peab olema lugu, et tundub, et sa saadki seal midagi erilist ja head. Siis saab ikka. Seal on ka teatud autorid, kellel on natuke rohkem usaldust ja krediiti. Mis on loomulik täiesti.

See tuleb siis reporterist?

Nende enda tööst, nende enda tööst. Nende enda allikatest, tulemusest, usutavusest, usaldusväärsusest. See on sellest tingitud ma arvan.

Aga kui nüüd üldse ajakirjanikku rolli käsitleda, et mis Te üldse peate, mis on siis uudisvoo enda peamine funktsioon ja kuivõrd Postimees seda täidab? Ütleme, et mida peaks ajakirjandus tegema? Mis roll tal ühiskonnas Teie meelest on?

Ikkagi see, et see selgitab ja teiseks ka valvab. Et sa ei lase riigil teha, mida iganes, sa ei lase ametnikel ülbeks minna, arvata, et võivad segamatult tegutseda. Loll ajakirjanik on väga ohtlik nähtus, sest ta võib laste ametnikul lasta end ära lollitada ja mingit jama ajada. Ta peab olema kriitiline, aga ta peab olema õiges kohas kriitiline. Ta peab suutma lugeda seaduseelnõu läbi ja saama aru, kus on nõrgad kohad. Või siis tundma inimesi, kes ütlevad, kus on nõrgad kohad. Ei tohi olla manipuleeritav. Leht, esiteks on valvab ja teiseks on selgitav ikkagi. Kolmas võib olla see, et ta natuke lahutab meelt ka. Ikka alati see rütm peab olema tasakaalukas.

Aga Teie meelest Postimees oma uudiste valikuga täidab neid rolle või...?

Enam-vähem, aga ta võiks just rohkem seda selgitavat ja kriitilist võib olla rohkem kindlasti. Ta võib-olla kirjeldab päris korralikult, aga ta võiks ette näha ja prognoosida ja analüüsida.

Aga kui nüüd...mõtlen, et kui majanduslikult on ikka mõnevõrra raskem aeg ja siis proovitakse lugejaid hoida ja pakkuda seda, mis lugejaid huvitab ja kuna ajaleht on siiski äriettevõtte, kuivõrd leitakse siis tasakaal selle vahel, et pakkuda seda, mis lugejat huvitab, kui ka täita seda rolli, mis tõesti on ühiskonna valvur ja pakkuda seda, et nagu...avalikku huvi?

Need ei pea...ma arvan, et avalik huvi ja see, mis avalikkust huvitab on tegelikult sama. Neid ei pea vastandama. Et sa peadki kirjutama nii, et inimene loeb, sest ka valvekoeral on efekt siis, kui inimesed loevad ja mõtlevad, mida kuradit. Et sa ikkagi pead nagu üht kui teist. Need ei ole vastuolus ja inimesed peavad...ajaleht peab aru saama, et lugeja ei ole tegelikult nii loll. Et inimene, kes viitsib võib-olla lehte üldse lugeda, ei saa tänapäeval enam väga juhm olla. Ma ei usu, et nagu noh...sa ei tohi institutsionaalsusega tappa, aga sa saad teenida avalikkuse huve ilma, et sa seda teeksid.

Aga siis Teie meelest, et paberleht on siiski mõeldud nendele, kes on asjast rohkem huvitatud ja tahavad seda üldist pilti ja selgitusi? Ja *online* on nii-öelda läbiklõpsutamiseks mõeldud?

Jah, põhimõtteliselt on küll nii. Põhimõtteliselt olen nõus sellega. Isegi minu arvates on meile seda öeldud, et mis on paberi ja *online*'i kontseпти vahe on see, et inimene vaatab asju, mida ta paberist lugeda ei julgeks. Mis ei pea olema kohe porno või vägivald. Seal on sellised...paber on selline, mida sa võtad kätte ja sa nagu loed ja pärast viitad, et ma seal ja sealt lugesin, mitte nii, et ma ei tea keegi kuskil, mulle torkas silma. Tegelikult loed päev otsa Elu24, et paber on selline asi, mida inimene tahab näidata enda paremat fassaadi.

Aga kuivõrd on *online*-uudiste tulekuga paberi sisu muutunud? Ma ei ütle, et paranenud või halvenenud, et noh kas on muutunud üldse?

Minu jaoks on kõige problemaatilisem see, et tänu *online*'ile jõuavad aeg-ajalt lehte pressiteated. See ei tohiks nii olla. Väga drastiline juhtum...see inimene ei tööta meil, kes oli uudistejuht, aga oli see, et meil ilmus kaheses blokis nii pikalt või isegi pikemalt otsast lõpuni välisministeeriumi pressiteade, all oli postimees.ee. See oli minu meelest piinlik. Et noh keegi pani ta *online*'i üles ja siis ta tuli sealt. Ma arvan, et *online* omakorda, et kvaliteet paraneb järjest. Võib-olla seda pressiteadete otse üles kütmist on jäänud vähemaks, ma loodan, et jääb veel vähemaks. Kui *online*'i kvaliteet paraneb, siis see peaks ka paberit toetama.

Aga siiski *online*'ist tuleb paberisse uudiseid?

Jaa, nupuveerud on meil näiteks otsast lõpuni *online*'i omad. Tuleb küll.

Pikemaid uudiseid, siis pigem mitte?

Pigem mitte. Kuna meil on liittoimetus välistega, siis samal ajal nagu inimesed otsustavad ära, mida me teeme pikemalt ja mida lühemalt. Kui me teeme midagi pikemalt paberil, siis ma alati ütlen inimesele, et ta vaataks asju, mis ei ole *online*'is. *Online*'is on tempo. Sa paned kiirelt asja üles. Muidugi on hea, et sa paned selle täispika intervjuu sinna, kärpida on nii kurb ju. Ma arvan, et see *online*'i tulek ei ole nii dramaatiline. Enamik lehtedel on *online* olemas juba. Küsimus on selles, mida sa sinna riputad. Et kui *online* professionaliseerub, siis see pigem toetab paberlehte ka. Kuni *online*'is lähevad pressiteated üles, seni on see selline, miks ma panen oma päris uudise sinna pressiteadega samaväärsele kohale.

Aga kui praegu paberlehe uudiste kvaliteeti vaadata, siis ütlete, et *online*'ist tulevad veergudele lühemad uudised, aga et pikemaid uudiseid otseselt ei mõjuta sellest, kui *online*'i on sattunud mõni selline rohkem loetud uudis, mis nagu pakub huvi. Kas jälgitakse seda...?

Minu meelest seda ei jälgita, meie ei jälgi üldse, minu meelest teised ka ei jälgi. See on selline...tavaliselt inimesed juba intuiitselt saavad aru, mis on huvitav ja mis on vähem huvitav. On mingisugused haiged Elu24 uudised, mis *online*'is on väga populaarsed, aga sellegi poolest ei jõua mingisugune rinnasuurenduse uudis Elu24 ükskõik kui palju seda klikitakse. Ta ei jõua paberisse.

Kuskilt läheb piir.

See ei ole nii otseses seoses. Ma tean, et keegi on Tartus teinud mingisuguse bakalaureusetöö. See ei ole nii seotud tegelikult.

Lõpetuseks küsin selle ka, et meie kui me seal seda teooriat loeme, siis rõhutatakse ikka seda, et ajakirjaniku roll on värvavaht, et peab jälgima, mis ta läbi laseb. Kuivõrd Te seda endale igapäevases töös teadvustate?

Suhteliselt palju ikkagi. Eriti kui on mingisugune suurem nagu...kui on suurem konflikt. Üldiselt ka muidu, sest mingi hetk sa hakkad aru saama, et inimesed räägivadki sellest, mida sa kirjutad ja see mõjutab inimeste teabevälja. See mõjutab päris palju, mida nad on näinud telekas, mida nad on lugenud lehest, mida nad on kuulnud raadiost. Et hästi kurb on, kui mõned inimesed sellest aru ei saa. Meil on juba nali, et ajakirjanikud ja meediatöötajad, need on töötajad, kes *online*'i ja pressiteateid üles panevad. Endast lugupidav ajakirjanik ikkagi peab aru saama, et see, mille tema tõstatab, see võib tekitada mingisugust resonantsi ühiskonnas. Peakski tekitama. See on väga meeldiv tunne, kui sa oled mõne probleemi lahti kirjutanud ja inimesed seletavad seda sinu sõnadega lahti. Selles mõttes peab vastutustundega ikka lähenema. Sa ei tea iialgi, millisest konfliktist teemast ka välismaalt kirjutades läheb samasugune diskussioon Eestis lahti.

2.2 Intervjueeritav A5

Intervjueerimis aeg ja koht: 16. märts, Postimehe toimetus

Kõige pealt küsingi siis, et mille alusel Teie otsustate, kas materjal tasub lehte panna või mitte? Millised on sisulised või vormilised aspektid, mida järgite?

Toimetus on suur. Siin on uudistetoimetuse juhataja ja päevatoimetaja ja tavalised toimetajad. Uudiste eelselektiooni teevad ikkagi uudiste osakonna juhataja, kes päevatoimetaja käest nõu küsib. Ja siis nende korraldustel-soovide alusel lihtsalt toimetajad nagu mina panemegi lood lehte. Aga mõni kord, kui on selline kergem või just raskem uudiste päev, siis tavalised toimetajad vaatavad ka...ma mõtlen üle väiksemad uudised. Suuremad uudised tulevad ikka nende poolt. Suunatuna.

Aga siis kui Teie valite uudise, siis, mida Te järgite, mis on oluline aspekt, mis võiks uudisel olla...või mingil sündmusel?

Tavaline toimetaja vaatab lihtsamaid uudiseid, näiteks veeru-uudised paneme meie kokku. Aga noh, mis on juba natukenegi suurem, natukenegi mahkumaid neid me päris ise ei otsusta. Praegu masu ajal on, olete isegi tähele pannud, on külgi vähemaks jäänud, siis nagu ei ole lehe täitmisega tavaliselt eriti suurt muret. Aga kunagi oli jah kuus, seitse, kaheksa uudiste külge, siis oli rohkem ajakirjanikke ja rohkem uudiseid ka.

Kui nüüd uudiseid on vähemaks jäänud...ma saan aru, et te vaatate selle lehekülje üle, kas siis on ka midagi, mis kindlasti Teie silmiks vääraks seda, et ta saaks lehte või sõltub sellest palju ruumi on? Kas on sisulisi või vormilise aspekte?

Rohkem sisulised asjad. Üsnagi palju kirjutatakse enam-vähem täpselt kasti. Et keegi liiga lühikeselt ei kirjuta, kui on liiga lühikeselt kirjutatud, siis tellitakse mingi lisa materjal, kas väike graafik või pannakse väike faktikast juurde. Fotodega tavaliselt kunstlikult loo ruumi ei suurendata.

Aga ütleme üleüldiselt nagu Teie kui toimetaja jaoks teeb mõnest sündmuse uudise, mis omadused peaks sellel sündmusel olema?

Üle-eestiline uudisväärtus, kas mingi poliitiline või sisuline. Aga jah need on rohkem uudistetoimetuse juhi, päevatoimetajate rida, kes valib.

Kui mina seminaritöökä tegin lehe analüüsi, siis nendest uudisväärtuse kriteeriumitest, mis kõige rohkem esinesid, olid konfliktisus ja siis aktuaalsus ja värskus. Need olid kolm esimest. Kuidas Te seda kommenteerite, et on konfliktisus ja siis värskus ja aktuaalsus on iseenesest? Ma saan aru, et konflikt võib olla inimese-inimese, inimese-looduse ja inimese-institutsiooni vahel. Kuid millest see tuleneb, et probleemseid uudiseid rohkem on?

Ma arvan, et konfliktisusega kaasneb ka aktuaalsus. Kui on konflikt ja Postimees peab vajalikuks seda kajastada, siis me kajastame. Riik ja inimene või mingi kaks omavahelises vastasseisus, aga noh Postimees katseb alati lihtsa inimese poolt anda. Ka konfliktsemates asjades.

Selge. Kui Te toimetajana panete selle lehe kokku, et kuivõrd Te jälgite siis *online*'is loetavaid artikleid.

Kui seal mõni lugu saab palju klikke, siis kas selle alusel panete lehte või ei?

Noh klikkide arvu ei jälgita kunagi.

Aga mida siis jälgitakse? Kas üldse võetakse *online*'ist uudiseid?

Võetakse küll, veergudesse pannakse pannakse päris palju.

Need on need uudisnupud siin?

Jaa, need tulevadki *online*'ist. Ja noh *online* kirjutab mõni kord pikemaid lugusid. Praegu on Postimehel ühine *online*- ja uudistetoimetus. Töötame ühtse meeskonnana, nii et ei vaadata, kas on vormiliselt *online*-inimene või uudistetoimetuses see inimene, kelle uudis lehte läheb.

Aga mille alusel Te valite uudiseid, mis veergudesse lähevad? Kas see on teemade või olulisuse järgi?

Nii teemade kui olulisuse järgi. Veergu peab...veeruruum on üsnagi piiratud. Sinna mahub kuskil 5-7 uudist. Mida huvitavat annab panna tõesti mingi 3-4 lausesse kokku võtta, sinna pannakse. Toimetaja sisetunde alusel.

See sisetunne siis Teie puhul. Mida Teie eelistate?

No oleneb, mis küljega on tegemist.

Näiteks on Eesti külg.

Näiteks kolmandal küljel ilmub selline poolteist veergu. Selle panevad päevatoimetaja ja uudistetoimetaja kokku. Siin on ka erinevad asjad – pilti ja numbreid. Sellised olulisemad uudised. Tagapool on ka tavaliselt üks kuni kolm veergu ja siis noh siin vaadatakse juba teemade kaupa. Eespool on tavaliselt selline kompott-veerg, kus on nii poliitikat kui ka ma ei tea...mõni kord maakonnauudiseid. Tavaliselt see viimane veerg...(lappab lehte) siin rohkem ei olegi...on krimi, kui mingi kriminaalne aspekt on sees.

Kas jälgitakse, et oleks mingile piirkonnale oluline või üle-eestiline või siis värske info?

Värskus on kõige tähtsam, tihti me vaatame maakonnalehtede uudiseid üle, mis on meie kontserni omad...Sakala, Virumaa Teataja, Järva Teataja, Pärnu Postimees.

Siis sealt vastavalt sellele...

Jah, jah.

Kuid üleüldiselt, kas veerutoimetajate seas on kindlalt välja kujuneneud põhilised kriteeriumid, mille alusel valitakse või siseetunne...?

Lihtsalt sisetunne. Mõni kord, kui päevatoimetajatel on rohkem aega, nad teevad ka mõned omapoolsed ettepanekud, kuid muidu üsnagi toimetaja vaba valik.

Aga mida siis Teie eelistate?

Ma ei oskagi öelda. Täiesti kõhutunde alusel.

Aga mingid kindlad teemad või teemad saate ise valida?

Jah-jah, üsnagi. Mõni kord mõni juhtidest ütleb, et pane see. Tavaliselt antakse toimetajale üsnagi vabad käed veeru koostamisel.

Aga nüüd küsin veel seda ka, et kui nüüd *online* on saavutanud sellise üsna suure tähtsuse just veebiväljaandena. Kuivõrd on see mõjutanud paberlehte Teie meelest?

Ta natuke on mõjutanud. Mõnikord on üsnagi palju *online*-kirjutajate uudiseid lehes. Kunagi oli selline põhimõte, et paberlehe ajakirjanikud süvenevad kauem ja kirjutavad pikemalt. Minu meelest nad senimaani pikemalt kirjutavad ja käivad rohkem väljas, aga suurt vahet enam ei ole. Mõned *online*-lood tehakse samasuguse põhjalikkusega nagu paberlehe loodki, et ajakirjanik uurib päev või isegi paar ja siis kirjutab üheainsa loo.

Kas Teie meelest on see hea või halb, et on niimoodi, et *online* kui ka paberleht on toimetusena võrdväärsed?

Mul on oma arvamus, aga ma ei ütle seda välja. Omavahel öeldes ma arvan, et *online* on natuke ülesindatud. Võiks natuke rohkem rakendada. Rohkem ma ei ütle.

Aga nüüd küsin kõvade-pehmete uudiste kohta. Kõvad on siis olulised ja pehmed on vähem olulised, et mis Teie jaoks on selline oluline ehk siis kõva uudis, milline see uudis võiks olla, mis teemaline?

See ei ole küll küsimus mulle. Ma ei osale hommikul teemade valimisel. Toimetajad on mõnes mõttes selline tehniline töötaja, kes päeval võtab ettevalmistatud asjad üle.

Selge. Aga kuna Teil on ülevaade lehest, kui ma nüüd seda lehte analüüsisin, siis 47 uudisest 18 olid sellised, mis vastasid rohkem olulisusele ja siis ütleme, et ülejäänud olid sellised kergemad. Kuidas Te seda kommenteerite? Mis Te arvate, kas see on Postimehe suund või see oli tol ajal selline?

Ma arvan, et see oli tol ajal. Ma vaatasin seda pooleteise aasta tagust lehte, nimed olid üsnagi teised, nii toimetajate kui kirjutajate. Päris suur verevahetus on toimunud. See on tõesti tolle aja lehte. Praegu tehakse natuke teistmoodi.

Kuidas siis praegu on leht võrreldes selle ajaga?

No ongi rohkem *online*, vähem uudistetoimetuse inimeste uudiseid. Ja siis oli ka veel erikül, näiteks siin taga, mida mina toimetasin, see külg on Tegija, mida enam ei esinegi. See oli ajutiselt kustutatud.

Mis põhjusel see siis kadus? Oskate seda ka kommenteerida?

Lihtsalt rasketel aegadel võetakse lisalehed...ja noh lisa- ja teemakülgesid vähendatakse esimesena.

Aga kui Te toimetajate vaatate lehe üle, siis kuidas Teil tundub tasakaal pehmete ja kõvade uudiste vahel...kuidas Teile tundub, kas see on tasakaalus? Või võiks see kaldu olla ühe või teise poole rohkem?

Minu meelest on enam-vähem tasakaalus. Kuigi poliitikat võiks minu enda isikliku arvamuse alusel veidike rohkem olla. Näiteks praegu on talvepuhkuste aeg, seetõttu on praegu sellist poliitilist uudist ka vähem. Loodan, et ajutiselt.

Aga üleüldiselt olete rahul sellega?

Jah, proportsiooniga. Vahel olen.

Siis ma küsin, kuna Teie loete nagu ma aru saan iga päev uudiseid üle ja vaatate, et sisuliselt oleks õige.

Milline on Teie jaoks üldse kvaliteetne uudis. Ma saan aru, et loete erinevate ajakirjanike uudiseid ka, et tunnete, et üks uudis on parem kui teine?

Ajakirjanikke on erinevad. Kirjutavad erineva kvaliteediga.

Mis Teie jaoks teeb selle uudise kvaliteetseks?

Ikkagi kirjutamisoskus, uudisväärtus.

Uudisväärtustest, mis on teie jaoks kvaliteetsele uudisele omane?

Tasakaalustatud, tõesti hea komponeeritus ja läbi kirjutatud. Toimetajad tihtipeale küsivad, mida ta mingit asja kirja pannes mõtles, ja täpsustavad üle fakte ja asju. Mõni kord lasevad isegi vähem või rohkem ümber kirjutada enda soovi kohaselt.

Kuivõrd Te ajakirjanike allikakasutusega rahul olete? Usaldusväärsed või on tihti võetud tänavalt?

Enamasti on usaldusväärsed allikad, et anonüümseid allikaid eriti tihti ei esine. Kahjuks poliitikute seas on ikka üldiselt valvenäod erinevatest erakondadest, kelle poole ajakirjanikud ise automaatselt pöörduvad või siis erakonnad on ise äkki inimesed paika pannud, kes üldse infot jagavad.

Kas valveallikad on Teie meelest head või halvad? Et kas neid tihti kasutatakse üle?

Neid tihti kasutatakse üle, et noh me oleme ametlikult sõltumatu ajaleht. Kuigi noh Postimehele on ka teatuid hoiakuid konkurentide poolt ette heidetud. Meil on ka lihtsalt tasakaalustatuse huvides väike *list* poliitikutest, keda me tahame vähem tsiteerida. Ainuüksi seetõttu, et nad on meedias ülesindatud. Võib-olla oled ise tähele pannud, et mõnda nime või mõnest erakonnast on natuke liiga tihti, nagu teisi poliitikuid ei olekski olemas. Mitte et meil on isiklikult midagi poliitiku vastu, kuid mõni poliitik on ikka väga-väga palju sõna saanud. Ma ei mõtle isegi päris poliitika tippnimesid, vaid noh kraad madalamaid, kes oma erakonna nimel igas numbris sõna võtavad.

Kui Te nüüd ise vaatate seda numbrit, mida mina analüüsisin. Kuivõrd on see sisu poolest nagu Postimees kui kvaliteetpäevaleht, kas see vastab siis sellele kvaliteedile Teie jaoks või mitte?

See päris tippnumber pole. Mõni kord on ka natuke tugevam. Noh näiteks see sarja pilt esimesel küljel. Avalikkus toona vaatas seda „Tuulepealset maad“ päris palju. Kui oleks midagi tugevamat esiküljele panna, küllap see oleks pandud. Kolmanda külje uudis on natuke kergemat laadi.

Peate silmas Riisalu?

Jah, Riisalu...ütleme popitajate edetabel. Neljas külg on informatiivne ja noh sellised Toompea uudised. Viiendal küljel seda võib-olla väga ei peaks väga tsiteerima. Pärast mõeldi tükk aega, kes ja miks selle Aunaste lehte planeeris. Polnud võib-olla üldse vaja seda lehte panna. Teema pol niivõrd oluline.

Mis te arvate, miks see üldse pandi siis?

Toona võib-olla kellelegi korra tundus, et on huvitav. Konfliktne olukord ja tuntud inimene. Tegelikult noh kaheksal juhul kümnest ei pandaks sellist teemat enam külje põhiloos. Siin on üks minu külgedest...Murru vangidest. Ma mäletan ka, kui seda toimetasin. See on ka krimireporteri kirjutatud hea lugu. Ja noh kaheksandal küljel on Tartu Postimehe ajakirjaniku uudis karu ründas jahimeest. Selline tavaline maakonnauudis. Ka konfliktne ja põnev olukord.

Edasi lähevad sealt arvamus...

Ma tahtsin täpsustada, et toimetajad, keda praegu Postimehes väga palju pole, toimetavad erinevaid külgi majandust ja mõni kord meediat-meelelahutust ja välismaad ka.

Eesti uudiseid ka?

Jaa, Eesti uudised on muidugi põhilised.

Aga kui Te enne ütlesite, et kas või Aunaste külg võib rahvast huvitada. Kuivõrd üleüldiselt peetakse silmas seda, et leht pakub seda, mis avalikkust huvitab või seda, mis avalikkusele kasu on. Kuivõrd seda teadvustatakse äriettevõtet ja missioonitundega ajakirjandust?

Ma ei oskagi seda vastata. Me ikkagi natuke...noh mis natuke...püüdleme soliidse poole. See uudis on tõesti Postimehe jaoks liiga kerge. Ütleme, et erandeid tuleb ette, aga mitte liiga sagedasti.

Selge. Üleüldiselt, kuidas Postimees täidab funktsiooni. Ütleme ajalehe enda funktsiooni. Mida Teie peate Postimehe ülesandeks oma auditooriumile?

Toimetaja ei püstita ülesandeid. Mul on tõesti väga raske hinnata sellist ülesannet.

Aga Teie kui lehelugeja, mida Te ootate lehelt?

Huvitavat ja hästi kirjutatud uudist, et saaks mingi pilgu maailma heita. Kõik tähtsad teemad oleks kajastatud.

Kas Teie meelest Postimees täidab seda rolli või mitte?

Enam-vähem täidab. Oma lehte ma loen muidugi kõige põhjalikumalt. Vaatan, et mõnel teisel päevalehel on aktsendid teised, saab ka teisi lehti lugedes päris hea pildi.

Kui nüüd tuua võrdluseks Päevaleht, siis kuidas Te hindate, kumma sisu on selline kvaliteetpäevalehele vastav?

Oma lehe patrioodina ma ütlen Postimees, kuid Päevalehe kohta ei ütle ma ühtegi halba sõna.

Mida Te Postimehe tugevuseks peate?

Ei tea, ei vasta.

Mida Te näete nõrkusena?

Ma ei ole see inimene, kellele selliseid asju üldse esitada.

No hea küll.

2.3 Intervjueeritav A1

Intervjuu toimumisaeg ja –koht: 23. märts, Postimehe toimetis

Esimene küsimus on selline üldisem: mille alusel otsustate, kas materjal läheb lehte või mitte?

Põhimõtteliselt selle järgi, kui paljusid meie lugejaid materjal puudutab ja huvitab. Avalikkuse huvi on oluline.

Kui nüüd võtta need seitse uudisväärtuse kriteeriumit, siis kas mõni on Teie jaoks rohkem oluline ja mõni vähem oluline?

Seda ei saa niimoodi absolutiseerida. See oleneb sellest konkreetsest sündmusest. Kui on valida mingisuguste kahe loo vahel, siis tõenäoliselt tuleb konfliktisus ja prominentsus, aga jah sellist ühest vastust ei ole. See on paratamatus, et konfliktisusega saab lugejale pakkuda sellist informatsiooni, mis lugejat huvitab. See tuleneb liidist, et see haaraks, et sinna saaks panna, mis lugejat haarab. Kindlasti ei ole ainult konfliktisus, vaid koos prominentsusega. Pelgalt konfliktisuse kriteerium ei anna seda, et seda lugu kindlasti lehte panna.

Siis kui ma oma seminaritöö jaoks analüüsisin seda lehenumbrit, siis oli ka, et kõige rohkem esines konfliktisust ja siis aktuaalsust ja värskust. Kas Teie meelest on see päevalehele iseloomulik või mitte?

See kombinatsioon?

Jah, et need kolm kriteeriumit on just esimesed.

Ma arvan, et päevalehele, mille ülesanne ongi edastada igapäevaseid uudiseid, on päevakajalisus ja värskus kindlasti olulised. Mida ma ka arvan on see, et tegelikult on päevalehe ülesanne anda sügavat infot selle sündmuse kohta. Üks asi on paberleht, aga teine asi on raadio ja televisioon, mis jõuavad tihti ette uudistega. Selles keskkonnas peab ka päevaleht pakkuma midagi enamat päevauudise kajastamisel. Lugeja tahab midagi enamat ja võib-olla konfliktisus annab vürtsi. Võib-olla on see meie aja fenomen, et selline asi, et lugejat enda poole võita on veri, higi ja pisarad, mis seda teevad.

Ütleme, et kui on online uudised...kuivõrd Te paberlehte või majandusuudiseid koostades jälgite, mis on online'is populaarsead artiklid olnud või siis see ei ole nii oluline?

See oleneb, millest me räägime. Kui me räägime majanduskülgedest, siis *online*'ist sinna lehte läheb suhteliselt väike osa...kui tegemist ei ole millegi väga kohutavalt tähtsa asjaga, mida *online*'is on ka kajastatud. Aga valdavalt ikkagi need *online*'is kajastatud asjad lähevad veerunuppudeks. Ja otseloomulikult nende valikul on üks asi sisetunne, mida sa ise arvad, mis võiks minna. Ütleme, et kui päevas on seal *online*'i nuppe 50, siis lehte läheb nendest veergu võib-olla mingisugune neli-viis. Kui me neid peame valima, siis jah kindlasti vaatame, mis on olnud loetavamad. Lugejahuvi ja klikkide arv on seal olulised.

Kuivõrd üldse on online'i edu mõjutanud paberlehte?

On ja ma tahaksin loota, et mõjutaks veel. Ideaalis peaks see olema selline positiivne nähtus. Ehk siis, kuna *online* kajastab sellised päevakajalisemad uudised ja hetkesündmused seal *online*'is ära, siis paberlehe rolliks ja ülesandeks peaks olema siis see, et anda sellele päevakajalisele uudisele sügavam mõõde. Olgu selleks siis mingi sügavam põhjuste analüüs, et miks selline asi juhtus, eks ju. Ja samuti selline ettevaatavam analüüs, et mida see mõjutab ja millised tagajärjed sellel kunagi tulevikus olla võiks. Ma arvan, et *online*'i tulek tegelikult ideaalis parandab paberlehe kvaliteeti. Jah, see tekitab ajakirjanikele teatud lisatöökoormuse ja -kohustuse, et peab minema sügavamale. Aga ma arvan, et üks korralik ajakirjanik võtab väljakutsena. Et *online* muudab paberi professionaalsemaks.

Kui nüüd küsida, et mida Teie peate üldse kõvaks uudiseks?

Kui me räägime majandusuudistest, siis mõni makromajandusega seotud uudis või avalikud aktsiaemissioonid või mõni börsi asi. Jällegi on nii, et mida rohkem inimesi see puudutab, seda olulisem see uudis on.

Pehme on siis vastupidine?

Laias laastus jah, kui nüüd niimoodi jagada. Pehme uudis on rohkem inimese spetsiifilisem ja võib-olla natuke rohkem tarbijalikum. Või siis mõni ärimähe persoonilugu või siis tema hobidest või see, kuidas ta raha kulutab. Seda võib juba kategoriseerida natuke kollasemateks uudisteks. Mingi ärimähe shoppingute kajastamine, et mida ja kus.

Kui nüüd võtta Postimees üldiselt, siis milline võiks Teie meelest olla pehmete ja kõvade uudiste osakaal?

Ideaalis ta võiks olla majanduses kaks lehekülge, millest üks oleks siis nagu tugevama uudise ja teine lehekülge pehmema uudise jaoks. Paraku praegu nii me ei saa enam. Aga ma arvan, et mingisugune...

Kuidas Teile tundub, kas praeguses Postimehes on tasakaal selline?

Suhteliselt hea on. Oleneb ka sellest, et kuidas me vaatame. Kui me vaatame ühte eraldi, siis seal me võime rääkida, et on ühte rohkem. Aga *summa summarum* kui võtta mingi nädala lõikes ma arvan, et ta on suhteliselt hea. Nädalalõpu lisad...Arter näiteks toob *softi* poole rohkem välja. Igapäevases lehes võib tunda, et neid jääb muidu vähem kui võiks olla. Mulle jah tundub, et aeg-ajalt meil jäävad uudised liiga seadusandluse keskseks või poliitiliste vaidluste keskseks. Seda on võib-olla aeg-ajalt.

Kui mina nüüd seda numbrit vaatasin, siis tuli välja, et oluliselt on rohkem just pehmeid uudised. Mis te arvate, kas see on ühest numbrist sõltuvalt, et lihtsalt sattus selline number või...?

See sõltub, kuidas seda vaadata. Mina näiteks alati ei loeks spordiasju pehmeks, kui need on majandusega seotud...näiteks korruptsioon. Sellele küsimusele on konkreetse lehe suhtes raske vastata. Pigem ma arvan, et see võib-olla...

Üleüldiselt peetakse majandust ikkagi kõvaks teemaks. Teie leiaste siis, et majanduses saab kirjutada ka pehmelt?

See jah sõltub ajakirjanikust. Hästi palju hästi tugevaid teemasid annab kirjutada ka pehmelt.

Kas peate seda ajakirjaniku heaks oskuseks seda, et oskab kirjutada kõvad teemad pehmeks?

Ma arvan, et see on otseselt ajakirjaniku professionaalsus. Hästi tugevad ja keerulised teemad...see taandub kõik jällegi sellele, et meile kellelegi ei meeldi kuulata...näiteks ütleme mõnd loengut, mida spetsialist omal alal peab ja kui loeng on siis täis pikitud erialaseid termineid, millest me midagi aru ei saa. Me võib-olla saame aru, et tegemist on väga targa inimesega...sama kehtib ka ajakirjaniku kohta. Ajakirjanik on rahva teenistuses ja ta ülesanne on seda jagada võimalikult laia lugejaskonnaga. Oluline on aru saada asjadest ja suuta seda teistele arusaadavalt edasi anda.

Milline Teie jaoks on kvaliteetne uudis?

Kindlasti on teema või temaatika oluline asi, palju sellele on mingit lisandväärtust antud, kasutatud usaldusväärseid allikaid ja teema päritolu. Tegelikult on minu jaoks hästi oluline kvaliteedi vahe selles, et kust see materjal pärineb.

Peate siis silmas, et kas materjal on kuskilt välja urgitsetud või kuskilt kuuldud?

Selge on see, et peab olema põhjus, miks inimene peaks eelistama seda materjali teistele lugudele. Ainuke põhjus on see, et materjal on uus ja eksklusiivne. Kes teaks, milline oleks olukord siis, kui ajakirjanikud vorbiksid uudiseid pressiteadetest.

Ütleme, et kui loete Postimeest, siis kuidas üleüldine pilt Teile tundub?

Eelmine nädal just mõtlesin sellele, kui mul puhkus oli, et kaugemalt paistis leht palju parem. Ühesõnaga, kui sa oled iga päev siin sees loomeprotsessis, siis tundub, et lugu pole selline, nagu ta oleks võinud olla ja mida kõike saab paremini teha, et miks ei ole seda, teist ja kolmandat. Tavalugejana seda hinnates tundub pilt nagu päris hea. Ma arvan, et Postimehel ei ole vaja muret tunda. Mis ei tähenda seda, et ei võiks parem olla. Jah, tõenäoliselt vahel mõningate...jah, kui nüüd hakata analüüsima konkreetseid leheumbreid, siis võib tase kõikuda, kuid pikema aja lõikes need tasanduvad.

Siis küsin, et mida peate Postimehe tugevuseks?

Tugevuseks on see, et meil on lai lugejaskond ja pakutakse kõikidele lugejatele laia teemade ringi. Ma pole küll tõenäoliselt kõige pädevam spordirubriigi hindaja, kuid mulle tundub seal on päris huvitavad asjad. Inimesed seda ikkagi loevad ja saavad huvipakkuvat infot. Arvan, et see on ka juurdunud asi siin ajalooliselt, et lehel on Tartu päritolu. Meie eelis on ka see, et lugejad annavad meile tagasisidet ja helistavad ja räägivad oma muresid, mis omakorda toob ajakirjaniku selle teema juurde. Jah, et see, et me suudame...kui sa teed Postimehe lahti ja seda loed, siis jääb ikkagi selline mulje, et elu on ka mujal kui ainult Tallinnas.

Mida Te siis vastupidiselt arvate, mis on Postimehe nõrkuseks?

Ma näen arenguruumi uurivas ajakirjanduses. Loo kirjutamiseks kuluv aeg ja uuriv ajakirjandus ei ole alati omavahel pöördvõrdes. Mida ma uuriva ajakirjanduse alla silmas pean, on see, et me saaksime jälle mingisugustele ebakõladele ühiskonnas. Paratamatult on selleks aega vaja, et ajakirjanik saaks otsida äriregistris mitu päeva. Valdavalt mul ei ole seda võimalust lubada. Võib-olla tõesti, et kui ta tuleb selle teemaga ja ütleb, et tal on seda viit päeva vaja. Kui mulle siis mingi analüüsi tulemusena tundub, et 80% seda loetakse, siis on see võimalik. Kui ta jääb 50% maale, siis mitte.

Mida Te peate üldse Postimehe funktsiooniks?

Objektiivsete, erinevate osapoolte informatsiooni kajastamine, et tekiks mingi seisukoht. Tahaks pakkuda analüüsi, aga mitte selles mõttes, et me üritaks lugeja eest ära teha mingid otsused ja järeldused, vaid selle analüüsi eesmärk peab ikkagi olema see, et valgustada mingeid tagapõhjasid ja kust siis inimene saaks teha ise järelduse. Seda ei pea nüüd võtma, et see kõik peaks olema ühes loos, vaid lehe erinevad lood pakuvad arvamuste paljusust, et inimene saaks mitmekülgse pildi. Keegi ei jaksa endale tellida kõiki lehti.

Kuidas Postimees Teie meelest seda ülesannet täidab?

Ma arvan, et üritades olla objektiivne...ma arvan taas, et kindlasti on selliseid kohti, kus võiks jälle olla parem, aga *summa summarum* ma arvan, et täidab küll. Ma ei ole küll kunagi tunnetanud seda, et ma räägin inimestega ja siis ma peaksin kuidagi niimoodi häbenema seda, kus ma töotan, vaid saan uhkusega öelda. See peegeldabki seda, et täidab ülesannet.

Kuidas Teie arvates leiab Postimees tasakaalu äriettevõtte, mida Postimees on, ja avalikkusele huvitavate teemade kajastamise ning missioonitundega ajakirjanduse vahel?

Ma arvan, et ajakirjanikud ei lase end mõjutada sellest raha teenimise funktsioonist. Selge on see, et peatoimetaja peab ka sellele mõtlema, aga ajakirjanik kokkuvõttes neid lugusid kirjutades rahale ei mõtle. Kindlasti on kuskil inimesi, kes...igal pool on erandeid, aga et selliseid absoluutnumbris ma arvan, et ikkagi 95% ajakirjanikest sellele ei mõtle. Juba see, et inimene läheb ajakirjandust õppima, näitab, et peavad olema mingisugused isikuomadused. Tõenäoliselt on inimesed edevad, aga teisest küljest on see ikkagi maailma parandamise soov. Ajakirjanikud ikkagi tahavad, et asi läheks paremaks maailmas ja Eestis...igal pool. Ajakirjanikud on uudishimulikud ja tahavad rohkem teada saada, ebaõigluse vastu võidelda. Võib-olla ma kõlan naivistlikult, aga mulle tundub, et need inimesed on sellised. Ma ei ole küll Postimehes või Äripäevas, kus ma varem töötasin, töötades jumalale tänu vastupidist tundnud.

Missioonitunne on siis ikkagi peamine, et see rahaline pool jääb tagaplaanile?

Jah, missioonitunne on ikkagi kõige olulisem. Seal võib tekkida ikkagi see olukord, et ajakirjanik vahendab tegelikult neid mõtteid, mis ta inimestel kuuleb ja oluline on tabada see, mis inimestele korda läheb. Ja *summa summarum* väljendub see ka selles rahas lõppkokkuvõttes, aga kindlasti ajakirjanik oma töös tahab olla võimalikult hea ja muuta maailma paremaks, eks. See väljendub ka töös, kui inimestel on huvitav lugeda, siis see toob ka raha tagasi. Aga kindlasti ajakirjanik oma töös sellel väga ei mõtle, et kas seda klikatakse *online*'is.

Kuivõrd teadvustatakse endale seda, et saabki muuta seda, millest inimesed räägivad?

Tõenäoliselt ajakirjanik seda mingil määral teadvustab. See on juba nagu vajalik, et ta seda teadvustaks, kui palju ajakirjandust tegelikult usaldatakse, iga seda sõna ja kui palju kõike võetakse, kas nüüd puhta kullana, aga peaaegu puhta kullana. Paratamatult pead seda teadvustama, et sind loetakse, aga ma ei tahaks uskuda seda, et seda ära kasutatakse. Et seda tuleb endale teadvustada selleks, et lugejaga mitte manipuleerida, et teda kuidagi mitte kahjustada. Me eksime kas või tahtmatult mingites faktides või asjades...faktiviga pole võrdväärne selle praagiga, mis tõenäoliselt kunagi poeletile ei jõua. Sellel ei või laste endal üle pea kasvada või sellest vaimustusse sattuda ja noh jumalale tänu see päris ei ole nii, et ajakirjanik saab kontrollimatult kõike sinna ajalehte panna.

2.4 Intervjueeritav A6

Intervjuuaeg ja –koht: 22.märts, Madissoni kohvik

Kui tuleb mingi materjal toimetusse, siis mille alusel Te otsustate, kas seda panna lehte või mitte? Kas seal on mingeid sisulisi või vormilisi aspekte, mida te järgite?

Kõhutunde järgi.

Milliseid Te siis eelistate?

See on nii teoreetiline küsimus, millele ei saagi normaalselt vastata minu meelest.

Millised omadused peaksid sellel uudisel olema?

Ei, ma saan aru. See ongi teoreetiline jutt. Tegelt on välja kujunenud mingid teemad, mis üldjuhul inimesi huvitavad. Kui need teemad ärkavad üles, siis sa ei mõtle, mis omadused sellel on, et see on nii või naa. Kui teema on kuum, siis seda tuleb taguda. Kuidas ma ütlen. Ma võin ühe spordi näite tuua. Kui jutt käib korvpallist või korvpalliga seonduvate inimestega või huvitavamate persoonidega sellest valdkonnast, siis see teema läheb alati peale. See on ette teada. See on näha, mida loetakse kõige rohkem ja millest inimesed räägivad. Teine asi on vormelisõit ja sellised asjad. Meil on ühendtoimetuse. Me teeme seda veebi poolt ka ja siis meil on väga hea ülevaade, mida inimesed Internetis loevad hästi palju. Põhimõtteliselt need kattuvad. See pole nii erinev ja nende põhjal saab teha mingid otsused ära.

Kas tõite korvpalli niisama näiteks või on seal need inimesed, kelle pärast loetakse?

Ala ise on. Ala sees peavad olema säravad inimesed. See võib-olla korvpalliuudis, aga kui seal on peategelased mingid teisejärgulised inimesed, siis see ei lähe peale. Eriti kui pole mingit konkreetset sündmust. Ma ei tea...keegi läheb kaklema või midagi sellist. Siis võivad olla mitte nii olulised persoonid, siis ta ületab selle künnise niisama ka. Aga kui on selline üldisem asi, mis muidu ei tõmbakski, aga kui Andres Sõber või mõni selline tegelane ütleb midagi naljakat natuke, siis see läheb igal juhul peale.

Kas spordiuudistes on see oluline, et prominentsus ja lähedus...

Ikka on. Loomulikult on.

Aga millised on kõige olulisemad?

[Info ei ole seotud intervjuu teemaga.] Ma mõtlen natuke. Mis asja, töö juures ma ei mõtle selliseid asju.

Või on lihtsalt välja kujunenud, mis rahvast huvitab?

See on välja kujunenud küll, aga ma mõtlen...Kõige tähtsam on ikkagi see, et peab olema huvi. Ei ole mõtet teha lugusid asjadest, mis inimesi ei üllata, huvita või ei eruta. Ikkagi see sama üllatusmoment ja peab olema ikkagi tuntud inimesed. See annab igal juhul juurde, kui inimesi teatakse ja temast tahetakse teada rohkem ja rohkem.

Kuivõrd Te jälgite seda, et mis on populaarne online'is, et see läheb ka siis järgmise päeva lehte?

Päris nii see ei ole. Ega me seda online-uudist ikkagi päris lehte ei pane. See tuleb ikka teistmoodi vormistada. Ta võib olla samal teemal, et kui sportlane jäi dopinguga vahele on paha näide...see on nii kuum asi. Näiteks vahetab treenerit. Kui online'is näeme ka, et ohoo see lugu ja sportlane lähevad inimestele korda, et see kogub klikke seal päris kõvasti. Tuleb 15 000 klikki ära, siis on selge, et see tuleks lehte ka panna. Aga seda samal kujul ei ole mõtet panna. Ütleme, et seda tuleb lahti kirjutada. See pole etalon. Online pole etalon. Kuna ma iga päev jälgin, mis uudised seal on, siis lõppkokkuvõttes jäävad ju meelde, mis asjad peale lähevad. Minu jaoks oligi kui ma selle nii öelda ühendtoimetuse tegime, siis minu enda jaoks oligi üllatus, et iga suvaline Vormel-1 uudis võib koguda nii palju lugejaid. Ma nagu ei arvanud, et suvalised uudised inimestele nii palju peale lähevad.

Kui nüüd online on populaarsemaks muutunud, siis kuivõrd see Teie meelest mõjutab paberit?

Mõjutab kõvasti. Väga kõvasti. Selles suhtes, et uudised on ikkagi...See on mõjutanud paberlehe ülesehitust igas mõttes. Sul ei ole mõtet konkreetset lihtsalt tühja uudist enam lehte panna. Inimene on selle igalt poolt juba kätte saanud. Me võime küll mõelda, et kõik inimesed ei istu online'is, ei vaata neid veebikülgi, aga ikkagi inimene kuulab raadiot ja vaatab telekat. Ikkagi aina rohkem vaadatakse päeva jooksul Internetist uudiseid. Sul ei ole mõtet paberlehte panna sellist a la see võitis seda ja mäng kulges nii ja naa. Sellel ei ole enam mõtet. Tuleb ikka paberlehes tegeleda nende taustade avamisega. Paberlehe lood on läinud ikkagi analüüsivamaks ja ülevaatlikumaks kui...uudispool on nagu ära kukkunud rohkem. Väga harva, kui hoitakse mõnda eriti kõva uudist, et veebi seda ei panna, hoitakse ainult paberlehe jaoks. See on väga harv juhus.

Kuivõrd on allikad määravad?

Allikad...mis mõttes?

Kelle käest info tuleb, kas see on ka määrav?

Ei ole see kindlasti määrav. Sa mõtled seda, et kas on usaldusväärne uudis?

Jah.

See on ses suhtes määrav muidugi, aga noh ütleme, et Eesti piires on välja kujunenud oma infoallikad, kust info tuleb. Selge see, et sa pead ainult enda jaoks usaldusväärseid allikaid. Sa ju Nelli Teataja venna käest ei hakka

küsima. See on nagu jama. See muidugi loeb, aga see on...Sa pead nii kindel olema selles, et sa ei saa mõelda, et kas see on tõsi või ei ole. Keegi kellelgi nahka üle kõrvade ei hakka tõmbama. Keegi ei hakka uudist välja mõtlema.

Aga värske uudis...ma mõtlen, online'i läheb kiiresti üles, aga kuidas siis paberlehes siis jälgitakse analüüsi?

Jaa, sa seda sama uudist laiendadki analüüsivamaks ja tood neid taustu välja. Et see, et võiskond A võitis võistkonda B kahe punktiga, et see on siis see uudis, mis oli juba veebis ära. Järgmine päev võtab inimene lehe lahti ja ta teab seda, et see võitis. Ta tahab teada, miks see võitis. Miks siis ongi, et tõmbad tausta lahti ja räägid osapooltega seal.

Teie kui toimetaja siis, mis Teie jaoks on kõva uudis kui spordiuudised kõrvale jätta?

Mõtled teemaliselt? Toome näite, et lennuk järve peal on loomulikult kõva uudis. Või mis mõttes?

Ka teemaliselt.

Lehe jaoks kõige tähtsamad on ikka kohaliku poliitika ja majandus...a la kellelgi on õnnestunud välja uurida, et seal nurga taga praegu Laar ja Savisaar peavad läbirääkimisi, siis see on kõva asi. Tegelt leht peab panustama sellistele.

Kas Teie meelest Postimees panustab sellistele kui üleüldist pilte vaadata?

Eks ta ikka panustab. Jääb vajaka võib-olla informeeritusest. See on selline teema, mida võiks jahuda muidugi pikalt ja ei peaks koolitöösse kirja panema.

Kui üldist lehe pilti vaadata, siis millised on vähemtähtsad uudised?

Vähemtähtsad ei peaks lehte jõudma. Aga nad jõuavad.

Millised on siis sellised uudised, mis ei peaks jõudma?

Millised? Ma mõtlen...ebaolulised, mis ei lähe inimestele korda. Kuigi räägitakse küll, et ajakirjandusel on roll tõsta üles selliseid asju, mida inimene muidu võib-olla ei loe või ei jälgi. See on selline teema, mis peab olema lehes. Minu meelest on see jama. Minu meelest ei pea olema lehes. See on sügavalt mu isiklik arvamus muidugi. Kui ikka mingi asi ei huvita inimesi, siis ta ei huvita. Me ei pea vägisi panema neid huvituma sellest. Sellel pole mõtet. Võib-olla on mul liiga palju Õhtulehe tausta. Ma olen Õhtulehest kunagi tulnud. Leht peab olema selline, et inimene tahab seda osta ja lugeda. Et ta mõtleb kohe, et mis siin on laheda, et loen-loen-loen. Mitte selleks, et loeb mingeid igavaid tekstikesi.

Kumb siis Teie jaoks on olulisem, kas teenida avalikkuse huvi või seda, mis avalikkust huvitab?

See on sama ju.

Avalikkust võib huvitada ka mõni kollasem asi, mis otseselt neid ei mõjuta.

Kollast ei pea üldse kartma, et meil lihtsal täna hommikul oli toimetuse koosolekul väike arutelu, et kas Nõia-Intsust peaks Postimees kirjutama või ei peaks.

Paberleht siis?

Seal on nii ja naa arvamus. Osad arvavad, et ei peaks, samas seal on minu arvates...see on puhas näide...kannataks seal teha nagu mingi teise nurga alt, et selline inimene kui nähtus, miks ta inimestele korda läheb. Ma olen absoluutselt veendunud, et ma ei tea, kas täna on juba ilmunud eelmise nädala televaatavuse numbrid, et eilne saade oli kõige vaadatum saade üldse. Tõehetk ja see....Jälgisid?

Raputan pead.

Väga halb. Sa tahad ajakirjanikuks saada. Sa pead kõike teadma.

Kui Postimees peab end kvaliteetpäevaleheks, siis milline peaks üldse olema pehmete ja kõvade uudiste osakaal?

Kvaliteetajaleht on täiesti totakas väljend mu meelest.

No siis lihtsalt päevaleht.

Ei, mitte sina ei ütle totakalt. Me ise ka hindama end selleks. Minu meelest on jama. Selge, me ei saa Õhtuleheks minna kätte ära. See on selge. Ei tohi liiga panna. Eks seal neid pehmeid teemasid tuleb käsitleda teisest vaatenurgast. Selles suhtes osa võib olla 65% kõvasid ja 35% pehmeid näiteks. Tegelt teistpidi näiteks kui Postimeest vaadata, siis taga on meelelahutuskülg, mis on puhtalt pehme, üldjuhul sporti peetakse pehmeks. Tegelt tuleb seal protsentuaalselt isegi rohkem. Minu meelest uudiseid...see 35-65 ma mõtlen konkreetselt uudiseid ja majanduses. Majanduses on hästi palju intriige ja selliseid asju välja tõmmata, mis oleks huvitavad tegelt. Nii ja naa, neid peetakse kõvadeks tegelt. Neid annab mõnusalt pehmeks teha. Kui sa teed majandusloo, mis on täis numbreid ja rahvamajanduse koguproduktide näitajate võrdlused, siis ei viitsiks seda ei sina ega mina lugeda. Konkreetselt lugu sellest, kuidas mingi mees kuskil valdkonnas ennast üles töötab, kuidas ta seda teinud on, konkurente ära sööb, siis me viitsime kõik seda lugeda.

Ma nüüd ei tea, kas Te seda numbrit vaatasite...

Ma natuke vaatasin. Küll põhiliselt enda külge. Mul oli hästi kiire ja põgusalt. Tundus suhteliselt igav leht olevat. Miks sa sellise kaks aastat vana lehe võtsid?

Ma võtsin, et mitte, et ta oleks praeguse aja leht ja et ta oleks tavalise nädalapäeva leht, et ei erineks üldisest tööruutiniist. Igatahes, seal tuli välja, et oli 47 uudist, veidi alla 20 olid...

47 uudist? Mida sa uudiseks nimetad?

Uudisnupud ka.

Lühiveerunupud?

Jaa, kõik need.

Nii vähe? Okei, räägi edasi.

47st siis 18 oli kõvad, ülejäänud pigem pehmed. Ma saan aru, et spordiuudised ja kultuuri omad tõstavad olulist seda tasakaalu.

Ma vaidlen vastu kohe. Spordis oli üks minu enda sulest mitte-pehme. Kuidas võtta see korvpalliuudis. Seda ei saa otseselt nagu... mõnes muus eluvaldkonnas selle teemaline lugu ei saaks kuskilt otsast pehmeks nimetada. Ta on konkreetselt kõva uudis. Üldiselt ta jah kvalifitseerub pehmeks. Nii ja naa. Miks on näiteks „Kangert sai Prantsusmaal 30. koha“, kas see on pehme uudis?

See on lihtsalt nagu spordiuudisena. Seal tekkis üldse küsimus, kui paljud teavad näiteks Kangertit?

Ma arvan, et spordihuvilised kõik teavad. Vaatan, mis siin eespool on. Küsi-küsi.

Lasen Teil vaadata. Siis saate üleüldist arvamust selle lehe kohta.

Kas sa selle võtsid kõvaks või pehmeks uudiseks? Põhjuseta puudujad.

Selle võtsin pigem...

See on ehe näide, kuidas saab teha kõvat teemat ka pehmelt.

Teie siis eelistategi, et pigem teha siis...

Mitte kõike ei saa teha, aga enamus asju saab teha küll.

Antud teema näiteks?

See oli väga õige. Mis teema? See ongi kõval asjal pehme teema, sest riigikogu popiviskajad. Siin on ju kõik kriteeriumid nii-öelda, mis sa rääkisid. Kõik on olemas. Klassiviha saab õhutada, eks ole. Kõik sellised mõnusad asjad. Kuigi siin mõned mehed on puudunud ühe korra. Ebahuvitav. Mis riigikogu on alles kokku ka tulnud?

Mhm.

Mis aasta see oli? 2008?

2008. oktoober. Siis ta oligi kuu aega.

„Maire Aunaste trügis praamile“ on puhas Õhtulehe lugu. Vot selles ma nüüd natuke kahtlen, kas selline lugu peaks olema üleriigilises päevalehes nii suures aknas. Tore värk, aga ta võiks olla kuskil siin (*näitab kus*). Aunaste on prominent, kõik tunnevad teda, tegi seal mingi skandaali. See on kõik tore jah, aga kas see on Eesti tähtsuselt, kui me vaatame nüüd üks, kaks, kolm, tähtsuselt kolmas uudis.

Aga miks Te arvate siis, okei Aunaste on tuntud, aga kas ainult...

Ausat vastust tahad? Järelikult ei olnud mitte midagi paremat panna. Nii juhtub päris tihti. Üldiselt oli see vilets leht, jah.

Kas see vilets leht oli, 2008. aasta sügis, majanduskriis oli alles saabumas, olla sellest, et lehel palju ruumi ja...

Ta nii ruumi täis ei olnudki. Mis see on 28 lehte? Jah. Ei ole väga paks leht. See oli tol ajal üks õhemaid, ma arvan.

Selge. Siis ma tulen teooria juurde. Kui Te üleüldiselt lehte loete.

Kes teil seal see teooriõppejõud seal oli? Raudsaar on põhimees?

Ma igatahes küsin oma küsimuse ära. Milline on Teie jaoks, kui Te vaatate ennast toimetajana, milline on kvaliteetne uudis? Mis tal võiks olla, et ta saaks ammendava...et Te peaksite seda usaldusväärseks?

Usaldus? Kõik, mis lehes on, ma pean usaldusväärseks. Kas sa mõnikord loed Postimeest või Päevalehte nii, et sa arvad, et see on vale uudis, mis seal on sees?

Ei, aga vahel on ikkagi tunne, et on ...

See on teine asi. Uudis iseenesest pole ju välja mõeldud kunagi. Selles suhtes on ta ikkagi usaldusväärne, et see sündmus kui selline on ikkagi toimunud.

Jah, ütleme, et kui pannakse kokku ja küsitakse arvamusi. Mida lugeja võiks saada?

Milline on kvaliteetne uudis, sa tahad küsida?

Jah.

Ma mõtlen natuke. Kvaliteetne uudislugu võiks olla...Minu jaoks on ta siis hea, kui seal on ikkagi kõik taustad on avatud. Võtame mingi sündmuse. Okei, võtame selle jäätükk kukkus tüdrukule pähe. Seal on konkreetne uudis. Kui sa hakkad seda tegema, siis et ta oleks hästi tehtud, ta peaks olema täidetud...sellised osad peaksid olema sees. Mida keegi ei suutnud teha, oli välja selgitada, kes see tüdruk on. Seda mitte ükski leht ei suutnud teha. Siis selgitada, kes on selles süüdi, et see asi pähe kukkus, tuleb eraldi rääkida majahaldjaga, tuleb rääkida politseiga, mis nende seisukoht on. Kui selline uudis juhtub Tallinnas, siis on kõige tähtsam ruttu-ruttu sinna kohale minna. Rääkida nende inimestega, et see üldpilt peab olema võimalikult lai. Kui õnnestub välja selgitada,

kes see inimene on, siis loomulikult tema vanemad. Minu jaoks on uudis siis hea, kui asja kohta on...ta on täiesti läbi kirjutatud, seal on nii palju informatsiooni, et ma loen selle loo läbi, et mul ei teki ühtki küsimust. Kõik pooled kajastatud. Muidugi seal tekib see oht, et kui allikaid on hästi palju, on loo kokku kirjutamine hästi keeruline. Kuhu sa, mida sisse pistad. Kirjutamismeisterlikkus ja vormistamine. Selge see, et sellise uudise pärast peaks olema töö vähemalt kaks reporterit, seal üksinda läheks päris raskeks. Sa ei jõua seal kõigi osapooltega rääkida. Tähtis on see, et sa lähed asja sisse, et sa vaagid läbi kõikvõimalikud stsenaariumid, mis edasi saab. *A la* kui oleks saanud teada, et mis vigastus on, siis mis selle vigastusega edasi juhtub, mis ravi on võimalik. Teiseks, mis karistus ähvardab süüdlast.

Ajakirjaniku kirjutamisoskus on oluline?

Kirjutamisoskus on väga oluline. Meil lehes osakonniti...uudisteosakonnas reporter teeb tooriku ära ja toimetaja siis teeb sellest päris asja. Majanduses, välismaal, meil spordis, on nagu teistmoodi. Meil nagu puhast reporterit ei olegi. Kõik on nagu toimetajad ka. Ega mina osakonnajuhatajana ei loe kõiki lugusid läbi, mul ei oleks selleks aega ja ma ise kirjutan ka samal ajal. Ma teen lehemaketi valmis, mis sinna lähevad, mis lood on, mis teemad on. Aga sa pead ise oskama seda asja piisavalt hästi teha, et ma saan sind usaldada. Nad teevad need lood sellisel tasemel ära, et ma ei pea neid üle toimetama. See on väärustunud mudel muidugi. Õige on see, mis on uudistetoimetuses. Keeletoimetaja loeb nagunii kõik üle. Põhimõtteliselt Eestis ei olegi õiget toimetajate süsteemi välja kujunenud. Õige toimetaja jookseb ju uudisega kaasas koos reporteriga, et annab reporterile juhised, et uuri seda, toda. Meil sellist süsteemi ei ole. Vähemalt nendes lehtedes, kus mina olen töötanud, ei ole kuskil sellist asja. Miks utoopiline. Välismaal on see ikkagi ju...nii ongi see asi. Toimetaja peaks ka päeval töö olema. Uudis on ja annab reporterile juhised. Reporter siis tegutseb vastavalt juhistele.

Kujutate enda silmis tavalist Postimehe numbrit ette, kuivõrd on Teie jaoks see uudis lahti kirjutatud. Te olete küll spordis, aga kui lugeda majandust ja...

Ma loen ikka kogu lehe läbi. Ma hommikuti koosolekutel ikka arutan muid teemasid ka. Ma olen suhteliselt kriitiline inimene. Sa teed koolitööd, mis ma sulle räägin. Tegelt ei ole see tase minu jaoks piisav.

Kus Te näeksite arenguruumi?

Teemaarenduses ja ka selles, et tihti lastakse head teemad maha kukkuda ja millegi pärast, minu jaoks suhteliselt arusaamatutel põhjustel, ei lahendatagi neid teemasid ära. Ei nähta nendes uudist või ei osata näha või ei taheta näha või tegeleda. On palju häid ja huvitavaid teemasid, mida saaks huvitavalt lahendada, kuid, mida ei tehta.

Puudub see nina?

Puudub professionaalsus. Eesti ajakirjanduse suur viga on professionaalsuse puudumine.

Kui nüüd võrrelda Postimeest teistega, mida Te peate siis tugevuseks?

Meil ei ole ju konkurente.

Päevalehtedest on Päevaleht.

Natuke noriv küsimus.

Mida Te peate tugevuseks?

Päevalehega võrdlus on natuke halb, sest Päevaleht on nii teistsugune leht, eriti pärast seda reformi on ta läinud hästi arvamustekeskseks. Mulle isiklikult meeldib Päevalehe stiil, aga nad on liiga üle võlli keeranud seda. Neil sellised lühemad vormid on täitsa ära kadunud. Neil on külg, analüüs, külg, analüüs. See on nagu liig. Nad ei ole ka lahendanud neid asju ära.

Päevalehe nõrkuseks on pikad analüüsid, mis siis Postimehel on ?

Nende puudumine. Heade ülevaadete, analüüside vähesus. Teema on rohkem uudised, eks. Siis ma ikkagi ütlen uudise...

Analüüs võib ka olla uudis, kui pikemalt lahti kirjutada.

Uudistaustade lahtikirjutamine. Meil on paar head ajakirjanikku, kes saavad sellega hakkama, aga see on ka kõik. Kuigi võiks mõelda, et on tööpuudus ja häid ajakirjanikke peaks olema turu peal küll saada, aga tegelt neid ei ole. Ma olen ise ka oma sporditoimetuse nii kokku pannud, et paar aastat tagasi sai suvalised inimesed võetud ja hakatud neid vormima. Lihtsalt ei ole inimesi võtta.

Kogemus ka?

Jah, aga samas mõni inimene võib 20 aastat seda tööd teha ja tal ikka välja ei tule. Ajakirjandus muutub, eriti viimasel ajal, need, kes 4-5 aastat tagasi tundus, et teevad õiget asja, kui nad seda samamoodi edasi teevad, siis see on täielik jama. Kui palju reporterid ja toimetajad suudavad nende suundadega kaasa minna. Kui 90ndate lõpus, 2000-2004, seal oli tähtis, et konkreetset see kiire uudis oleks lehes. See võitis seda ja see löödi maha seal tänava peal.

See on siis online'i mõju?

Online'i mõju kindlasti.

Mida Te peate Postimehe tugevuseks?

Tugevuseks, jah. Ma mõtlen, mis meie trump on. Samas on nagu raske öelda. Eestis ei ole nagu teist sarnast lehte, mis konkureeriks. Päevalehe stiil on nii erinev, et temaga on raske võrrelda.

Ta on nüüd läinud erinevaks.

Nüüd jah. Ma räägin praegusest olukorrast. Tegelt on tugevused ikkagi...see on nagu paradoks, et uudiste väljatoomine on nõrk külg, siis on ta ka tugevuseks. Meil on võrreldes Õhtulehega ikkagi päris uudised. Neil on seal täielik jama, ei kannata mingit kriitikat. Tugevus..mõni kord ikka õnnestub teha selliseid kõvasid asju ka. Kui on hästi välja mängitud, kõvad teemad üle paariskülje, siis nad on hästi lahendatud. Mu jutus on vasturääkivust, aga seda võiks kordades paremini ja kordades rohkem teha. Kokkuvõttes seda tehakse mingil määral ja see ongi tugevus.

Kas tunnete ka mingil määral toimetuses survet või...?

Ma ei tea, kas Eesti siseuudiseid keegi survestab. Sporti küll keegi ei survesta. Paar korda on olnud jutt, et kas Tartu maratonist teete. Kui ütleme, et ei tee, siis okei, kuhugi peaksite tegema, oleme sponsorid. Ei ole, see on mingi udujutt. Ja see, mis Postimehe kohta on räägitud, et Kadastik kuskilt ülevalt, see on udu. Sellist asja pole. Mina olen Postimehes 2006. aastast ja Kadastikku toimetuses eriti näinud pole, ta eriti ülevalt alla ei tule. Oled ka kuulnud neid jutte?

Mis Teie meelest ajalehe funktsioon on?

Segane värk, ma ei teagi, kas on üldse mõtet teha. (*Naerab*). Mina seda ei usu. Miks? Selles suhtes on küsimus, et miks ei võiks Internetis olla või...

Ei, ma mõtlen ükskõik, kas paberil või ... Mida see leht peaks inimesele andma?

Funktsioon on ikka inimesi teavitada ja avardada maailmapilti ka. Kui sa võtad need samad sündmused, kuuled, et valitsus kukub, too minister tegi seda kehvasti, seal on mingi tore asi. Tavainimesel tekib ju soov rohkem teda saada. See ongi lehe funktsioon, et anda talle...või kustutada seda teadmisanu, anda talle seda infot, avada taustu.

Kuivõrd Postimees sellega hakkama saab?

Ise mõtlesid need küsimused? Kuivõrd hakkama saab? Sündmused saab teada, muidugi saab hakkama. Väga olulisi sündmuseid ei jää vahele. Võim Toompeal vahetub ja meil ei olegi järgmine päev sellest lehes midagi. Kuigi minu silmis võiks veel sügavamalt ja rohkem neid asju avada. Aga kokkuvõttes, me oleme kõige loetavam leht kogu Eestis, järelikult on lugejad rahul, kuigi see number kukub kogu aeg. See on üldine tendents.

Lood ei peagi olema 10 000 täpised lood. Seda kindlasti mitte ja lood peavad olema liigendatud ka normaalselt. Okei, see sama, et Savisaar ja Laar ajavad seal nurga taga juttu. Põhilugu, sul on üks lisalugu, teine lisalugu, väike kommentaar seal juures. Seal saab lahti mängida. Keegi ei viitsigi lugeda mingit ülipikka. Tähelepanu hajub ära. Kui sa teed seal põhilugu kolm pool tuhat täppi, maksimum 4000, paned 2000se, 1500se asja sinna juurde, siis see kokku on ju suur asi. Sellega sa saad ju kõik asjad lahti kirjutada. Erinevad vaatenurgad ka.

Kuivõrd Teie jaoks on oluline äriettevõttena raha teenida ja siis olla missiooniga ajakirjandus, mis kujundab inimeste kõneainet?

See ongi ju kõneaine, kui sa kirjutad sellest, mis rahvast huvitab. Siis sa oma lugudega natuke suunad seda mõttemaailma.

Enne ütlesite, et see, mis avalikkust huvitab...

Aga kui seda saadet vaatas näiteks 200 000 inimest, ma ei tea, aga umbes.

Siis on selge, et see avalikkust huvitab, aga kuivõrd oluline on inimestel seda teada.

Ei olegi oluline, aga sellepärast me ei kirjutagi sellest, mida see Nõia-Ints rääkis. Mina nägin ka väga põgusalt eile seda lõpus väikest lõiku. Aga me võiks kirjutada, miks inimesi huvitab selline inimene, mis on sellise inimese fenomen.

Kuidas leiata tasakaalu avaliku huvi ja selle, mis avalikkust huvitab...

Ma saan aru küll, mis sa mõtled. Millest leht elab? Leht elab reklaamist. Reklaam tuleb siis, kui on lugejaid, lugejad tulevad siis, kui leht on huvitav. Kvaliteetne ei või olla huvitav?

Võib.

Näiteks. See ongi see vahe. Kas sa teed sellist rämedat kollast nagu Õhtuleht, mis teemad...ma ei saa enda järgi võtta, sest 90% teemadest mind üldse ei huvita, kas keegi seal võetakse korter käest või ei, keegi on kellegagi tülis, pseudolauljad, see sama Nõia-Ints, on ta olemas maailmas või ei, mul on tast ükspuha. Temast kirjutatakse lugusid, kuidas Nõia-Ints tahab saada näitlejaks. Ma olen mingeid pealkirju näinud. See on jama. See mind ei huvita. Küll aga see, miks inimesi huvitab selline tegelane nagu Nõia-Ints. Sellist asja ma loeks küll. Ma saan aru, miks inimesi huvitab. Ta ei ole nagu tavaline inimene, inimeste jaoks on ta üllatusmoment. Kui tuleks järgmine analoogne vend kuni huvitaks veel vähem. Uudsuse võlu kaob ära ja siis ta kaotab oma võlu sellega.

Kuivõrd Te oma igapäeva töös tajute, et Te olete see link, mis ühendab inimesi sündmustega?

Absoluutselt. 100%. Mina teen oma valikud sellest, mis mulle tundub, et on huvitav.

Kõhutunde alusel?

Kõhutunne on kõige tähtsam selle juures. Kõhutunne tuleb kogemustega. Esimesed viis aastat vaevalt, et seal inimesel väga suurt kõhutunnet tekib. Mina olen varsti 20 aastat selle ala peal töötanud. Kui ma kuulen mingit asja, ma võin mälust välja koukida selliseid asju, kui huvitav see oli. See äratundmine, nagu on mingi teema

varjus, see tuleb aastatega, mida õppida on suhteliselt raske. Selles suhtes jaa, et loomulikult, kui nii mõelda, siis tunnetad seda, et toimetajana, üksipuha, mis osakonnas oled, sina ikkagi kujundad seda avalikkuse arvamust. Võtame kultuur. Mis inimesi huvitab? Kas ainult komöödiateater või proovid seal tõsisemaid asja ka lahti kirjutada. Toodki inimesi selle asja juurde. Seda on muidugi näha, kas see hakkab neid paeluma või ei hakka. Kui ei hakka, siis minu silmis ei ole mõtet sellel asjal. Ei ole mõtet sellele teemale enam panustada. Siin on see küsimus ka, et kõike ei saa *online*'i pealt ka võtta. Sa kuuled nii-öelda tagasisidet, kas *a la* selle või teise loo peale mingites ringkondades sellest räägitakse. Kas inimesed hakkavad sellest rääkima või ei. Kui hakkavad rääkima siis tuleb seda rauda taguda, kui ei hakka rääkima, siis kukkus maha see asi. Tore, oli lehes lugu ja midagi edasi ei tulnud. Polnud mingit väärtust sellel asjal. Nii ei saa kunagi olla, et kõik lehe lood tekitavad furoori. See on ebareaalne.

Mingil määral on ikkagi siis seotud see, millest räägitakse ja millest kirjutatakse?

Absoluuselt on seotud. Selles suhtes on ajakirjanike käes tohutu võim, me saame suunata seda. Samas, nagu ma alguses ütlesin, ei ole mõtet suunata või panna rahvast huvituma sellest, mis neid ei huvita. Kunstlik värk. Võid seda välja käia, okei, teed ära, inimesed loevad ära, võtavad teadmiseks, sealt ei teki midagi. Oled teisel arvamusel?

Mõlemat poolt on vaja.

Sind ei mõjuta asjad, mis sind ei huvita. See oli näide. Mind huvitab, kuidas mingi absurdne vend saab olla Eesti mõistes staarlike. Tema kohta tuleb, paratamatult hoian ennast igasuguse ajakirjandusega kursis, isegi loen Elu24 vahest, mis pealkirjad seal on. Kui ma vaatan, kui palju on sellise venna teemasid, siis on see ajuvaba.

2.5 Intervjueeritav A3

Intervjuu aeg ja –koht: 23. märts, Postimehe toimetus

Kui tuleb üldse materjal toimetusse, siis mille alusel Teie ise otsustate, kas see materjal panna Teie puhul siis *online*’i?

See sõltub konkreetsest ajahetkest. Aja jooksul on ta muutunud. Siin 2008. aastal oli see lattu madalamal, aga praegu on kõrgemal.

Siis mille suhtes madalamal?

Kuigi me üritame, et seal oleks universaalsed kriteeriumid, siis paraku sõltub see paljuski ajakirjanikust. Parajasti, mida väärtustame...sellised praktilisemad. Me võime ka eetilisemalt läheneda.

Aga Teie kui toimetaja, mis omadused peaksid siis uudisel olema?

Sisse on ta pressiteated, mis tuleb. Ütleme nii jah, et pigem on tekkinud aastate pikkuse kogemuse tõttu vilumus, kus sa näed ära, mis asi on oluline. Lähedus, eks. Kui palju ta korda läheb ja nii edasi. Siin on palju erinevaid tahke. Mõni kord läheb teema korda, mõni kord on seal mingi nüanss, mis on sellest pressiteatest näha, ja mõni kord on hoopis kolmas asi, mis tuleb sealt välja kaevata. Pressiteade annab pigem inspiratsiooni selleks oluliseks aspektiks. Tahke on nii palju erinevaid.

Ajakirjaniku enda nina?

Minu puhul küll jah ja ma tahaksin, et see nina oleks meil kõigil selline. Praktikas muidugi see tase on ebaühtlane. Vahel läheb mõni asi üles, mis vääriks üles panemist, kuna neid otsustajaid on nii palju. Vahel ka see asi, et see olulisem nüanss on jäetud välja toomata pealkirja liidi või jäetud tegemata meeldivama fondiga. Seetõttu on see keeruline küsimus ja sellele ei saa üheselt vastata.

Aga kui nüüd mõne panete olulisemaks teistest, siis mis selle määrab?

Online’is on oluline kiirus. Kui nagu võtta, siis võiks meil olla kolm väärtust: kiirus, kvantiteet ja kvaliteet *online*’i puhul. See ei ole nüüd konkreetse uudise puhul, aga üldise puhul. Kolm komponenti.

Aga kas kiirus, kvantiteet ja kvaliteet on ka siis selles järjekorras?

Ei ole, järjekorda ma arvan ei saa päris paika panna. Nad on segunenud mingis mõttes omavahel. Ma selgitan natuke, et kiirus...Kõige parem ongi, kui me suudame teha palju kvaliteetseid uudiseid. See tähendab siis seda, et kui juhtub mõni pomm uudis me oleme esimesed ja sellel on rohkem sisu. Ei pea olema, et kõike kolme suudad teha.

Kuidas praktikas asi on?

Eks ta nii ole ka. Me püüame selles suunas liikuda. Eks see sõltub palju ressursi on ka. Aga jah, kiirus on see, mis on *online*’i spetsiifiline väärtus. Olulistest asjadest peame olema kõige kiiremad. See on selles mõttes võib-olla kõige olulisem prioriteet. Info võib alguses isegi kohmakalt üles minna, aga peaasi, et me oleksime esimesed, et see oleks harjumus inimestel saada esimesena meie juurest.

Kui *online*’i läheb uudis ülesse ja koostatakse ka paberlehte, siis kuivõrd arvestatakse, millised *online*-uudised on olnud populaarsed?

Just see, kuidas leht valib. Lehega on meil praegu see koostöö umbes selline, et lehe uudistetoimetuse juht on *online*’i hommikul koosolekul. Ta saab teada, mis teemad on. Lisaks saadame need meili teel laiali. Neil on juba hommikul ülevaade, millega *online* tegeleb. Jagame mõned teemad nii ära, et tegelebki ainult *online*. Pigem ongi see nii, et tegeleb *online* ja paberleht võtab meil selle materjali. Aga sageli kella ühe ajal, kui on külgede joonistamine lehe jaoks esialgne, siis eks see päeva jooksul areneb, et millest saab uudist ja kuidas arenevad asjad. Nelja paiku siis läheb see nii-öelda lukku.

***Online*’i siis arvestatakse?**

See on igapäevane praktika. Ma räägin nüüd uudistest, muudes valdkondadest oled sa juba saanud. Uudistes meil ei ole jah ühendtoimetust. Ta on küll integreeritud võrreldes varasemaga üsna palju, aga jah. See, mis eristab on see, et on kaks erinevat tiimi, mis asuvad lähestikku. Ja paberlehe inimesed ei tee *online*’i. *Online*’i omad teevad paberlehte.

Kuidas *online* paberlehte on mõjutanud?

On ikka mõjutanud. Konkreetset see küsimus ma arvan, et on Postimehe kohta?

Jah.

Online’i edu on mõjutanud selles suhtes, et kolmas külg lehes on selline lühiauudiste külg. Palju selliseid väiksemaid uudiseid. Kunagi ta oligi mõeldud *online* küljena, kuhu tulevadki päevauudised. Ülejäänud külgedele pannakse rohkem sellised analüüsivamad lood. Praktikas ta muidugi päris nii lihtne pole, *online*-uudiseid satub igale poole. Ja sinna kolmandale satub ka ainult paberlehe tehtud lugusid. Selles mõttes ta on selline segamini. Aga ta on just mõjutanud sellisel moel, et natuke seda lühivormi juurde toonud. Võib-olla teemade valiku osas *online*’is me näeme seda, mida inimesed loevad ja seda sama saab kasutada ka paberlehe puhul. Rohkem seda,

mis inimestele korda läheb. Ta ei kattu üks-ühele see lugejaskond, aga jah sealt võib näha päris sellised asju, mida lehetegijad päris ei tunnet. Käärid mõtlemises. See refleksiivsus on väike võib-olla. Tuleb kõva, oluline teema, keegi ei loe seda või see jääb inimestele kaugeks, siis see näitab ka ära, kuidas on võimalik mõnda teemat inimesele lähemale tuua. Kas või selle nurga alt. Kui nüüd võrrelda, et kunagi meil olid siin paralleelselt paberlehelood ja *online*'i lood. Pärast sai võrrelda kas või pealkirja erinevus või noh see fookuse erinevus. Paraku on see inimlähedus. Paberleht teeb ka inimlähedaselt. Vahel ongi see, et on kohe näha pealkirjast, et teema on huvitav, aga ta on kaugel...kaueks jääb. Selline makroteema. Ma arvan, et ta võib-olla paneb selles suunas mõtlema. Ka paberlehe inimesed saavad iga päev ülevaate loetumatest lugudest ja nad ka kindlasti analüüsivad ja mõtlevad läbi. See on palju kiirem ja põhjalikum tagasiside tegelikult kui paberlehe puhul lugejatelt. Vahel helistab mõni pahane inimene või mõni kiidab. See on selline üksik subjektiivne...Või küsitlused-uuringud, seal ei saa nii hästi tagasisidet konkreetse loo kohta. Nii ruttu...

Te olete maininud, et värkus on oluline ja lähedus. Kui nüüd vaadata seda numbrit, mida mina analüüsisin, siis esinenud kriteeriumitest oli kõige esimene konfliktus. Ja värskus ja aktuaalsus järgnesid sellele. Kuidas Te seda kommenteeriksite?

Online'is või...paberlehes.

Paberleht.

Ja 2010. või 2008. aasta?

Antud hetkel siis ikkagi 2008. aasta.

Seda küll, et konfliktus on...Siin on neli valikut, et kas *online* praegu või toona, paberleht praegu või toona. Siin ei saa kindlasti vaadata, kas seal on mingit muutust olnud. Võib-olla konfliktuse suhtes ei ole jah olnud, et see on jäänud. Pigem, mis muutus, ongi see, et ka leht on natuke rohkem eksperimenteerima hakanud pehmema asju. Kui leiti see tüdruk mahajäetuna, et seal oli ka suurelt tema pilt esiküljel, et see ei ole selline traditsiooniline kõva ajakirjandus. Ma nüüd täpselt ei mäleta, kes toona käis, aga ta võis paljuskki olla see, et oli näha, kuidas *online*'is lihtsalt see teema oli kümme korda loetum kui ükski muu asi. Just selliseid katsetusi.

Mida Te üldse peate kõvaks uudiseks toimetajana?

Kui lähtuda nii öelda kõhutundest, siis see on see, mida saaks *online*'is panna esiuudiseks.

Mis teemasid?

Teemasid on palju. Kõik, mis satuvad *online*'is esiuudiseks, ei ole kõvad uudised. Kuidas me eristame kõva? See sõna tähendab erinevaid asju. Üks on oluline ja teine on...Oluline tähendab veel...seal on see sama kaks tahku, et üks on siis võib-olla suure lugejahuviga, teine suund on see uudis, mis mõjutab paljusid inimesi. Siin ongi see küsimus, et kummast me peaksime rääkima. Kumb oluline see oli, mida sa küsisid?

Ma arvan, et see, mis Teie peate oluliseks.

Ma arvan, et sellises postmodernses maailmas ei ole kõige olulisemaid asju. Erinevad fookused. Kui nüüd kukub Ülemiste järve lennuk, siis see on pommunud.

Aga kas see on kõva või pehme?

Mina ise ütleksin, et see on pehme, aga ei julgeks seda nii absoluutselt väita. Pehme on ta sellepärast, et tekitab inimestes seda inimlikku huvi. Kõva sellepärast, sest kolmandik inimestest võib jääda veeta. Teine asi...muud tagajärjed. Ütleme nüüd, kui see üksik laps leiti, siis selle puhul on selge, et ühe lapse saatus ei mõjuta kogu Eesti elanikkonda. Pigem see, et inimlikud emotsioonid ja kollasem aspekt. Kuigi ta tegelikult tõstatas palju ühiskondlikke küsimusi tol ajal. Selle üle oli väga palju diskussiooni, just vanemate hoolimine jne. On võimalik liikuda üksikult üldisele. Kui on selline teema, millest kõvasti räägitakse, siis kõvast uudisest saab teha pehmeid lugusid juurde. *[Kõne ei ole arusaadav]*

Kuidas Teie tundub, kuidas Postimehes seis on?

Paberlehes?

Paberlehes.

Selline rahvaleht. Peab selle lehe ette võtma.

Aga üleüldist pilti...?

Rohkem on kõvasid. Aga see rohkem on ka, mille järgi võttes. Kui mõõta aja järgi või lugeda seda ühikute järgi.

Kuidas Teie online tundub?

Seal on ka pinna järgi, et mis on esikohal. Ja siis *online* on ka mitu erinevat väljaannet. Postimees online, Elu24, Tarbija24, E24, maja.ee, postimees.ee, dzd.ee

Ütleme postimees.ee.

Võib-olla peaks ka vaatama rubriigiti. Meil on alarubriik poliitika. Seal on valdavalt kõvad uudised.

Ütleme, et see esileht.

Ta peaks olema segu. Eesmärk on väga mitmekesine, et kogu aeg oleks midagi igast rubriigist midagi. Ütleme, et päris täpselt nii pole, et esimese kümne uudise seas oleks alati mingi majandusuudis, alati mingi tarbijalugu. See pole alati päris nii, aga just see mitmekesisus. Aga seal mõjutab jah see inimeste lugejahuvi päris palju. Reeglina on kõrgemal see, mida rohkem loetakse.

Kui nüüd vaadata seda numbrit. Siis kokku 47 uudisest oli kõvasid uudiseid vähem kui pehmeid. Sinna hulka lugesin ka spordiuudised.

Peame siis eraldi lehte vaatama. Kas see, et „Keskerakonna saadikud alustasid sügist tööluusidega“ läheb siis pehme alla? Kui hakata nii vaatama, siis lähenemiskriteeriumid saavad olla erinevad. Üks esiuudis. Minu jaoks on see korraga nii pehme kui kõva uudis. Kui palju riigikoguliikmed teevad tööd? Nad ei teegi seal tööd. Jällegi selline *human interest*, mis inimestele läheb korda. Selline kadedus. Selles mõttes ta on selline *softi* maiguga. Aga teisalt muidugi on see aga laiem ühiskondlik kvaliteet. Ma ise näen neid teemasid. Igat teemat saab teatud nurga all esitada. See uudis, kui nüüd edasi vaadata. See on sama uudis. Meie jaoks on see („Nobeli preemia läks vähi- ja aidiuuri ja“), et ta on väga väikse lugeja huviga. Tal on lugejahuvi siis, kui ta muutub meelelahutuslikumaks rohkem. „Vormsi vallavanemaks sai lätlanne“ on see nüüd kõva või pehme? Et lätlanne see viitab sellele, et see uudis ületas künnise just selle pärast, et seal oli erakorraline aspekt. Võib-olla see, kes saab Vormsi vallavanemaks, ei huvitaks inimesi, aga just see, et on...

See („Aunaste trügis praamile“) on muidugi *soft*. Kui hakata umbes niimoodi vaatama ja kultuuri lugeda *softiks*, siis see proportsioon on normaalne. Või tähendab, et selline peaks ta olema sel juhul.

Ei ole siis midagi otseselt kurta ka?

Jah, minu jaoks just kultuur näitab kvaliteetlehte. Et see pigem näitab püüdu olla kvaliteetleht.

Kultuuriuudiseid?

Praegu ma pigem mõtlesin rubriiki. Jah, seal ilmuvad sellised lood. Rubriigi loetavus on suhteliselt väike ja lugude loetavus on väike. *Online*’ist on näha, et peaaegu lootusetu on neil erilist loetavust saada. Pigem just sellest lähtuvalt. Ja sageli ongi seal natuke kõrgem elitaarsem tekst. Kuigi minu arusaam on see, et Postimees minu hinnangul pole kvaliteetleht ja ta ei peakski olema.

Küsin siis, et mis on kvaliteetne uudis?

Kvaliteetne uudis? See on nüüd teine asi ju.

Ütleme, et kvaliteetne uudis aitab kaasa üleüldiselt kvaliteetse lehe loomisele.

Kui me sedapidi vaatama hakkame, siis võivad kõik kollasemaigulised uudised olla kvaliteetsed. Seal on erinevad aspektid kollasuse juures ka. Mida lugeda kõvaks ja mida pehmeks. Küsimus oli nüüd see, et mis on minu meelest kvaliteetne uudis?

Võtame siis, et mida peate kvaliteetseks leheks.

Sellele ma tahtsingi vastata. Eesti puhul on räägitud, et võib-olla Sirp võiks olla. See on mulle tundub, et jah selline minevikku jäänud nähtus. Sellest ajast, kui perekonnapea, kes oli kodanlane, istus laua taha, võttis selle suure ajalehe endale ette ja kellel oli sageli ka see teadmine ja oskus seda lehte sellisel kujul lugeda. Aga lihtsalt ühiskond on nii palju edasi arenenud, et võimustruktuur on nii palju muutunud, et ajaleht on iga inimese oma. See ongi paljuski selles kinni. Teine, et tänapäeval leida neid lugejaid, kes toona olid see sihtrühm. Nagu ütles Mart Kadastik siin, et väike mass see ei tasu kuidagi ära väljaande tegemisel. See väljaanne olekski selline, kus oleks suurem osakaal arvamusel ja uudised oleksid inimkaugemad ja majandusel oleksid makroteemasid. Ei läheneta elektri hinnatõusule läbi selle, et inimestel läheb elu raskemaks, vaid analüüsitakse seal metamuutujaid ja nii edasi.

Kuivõrd siis Postimees see on?

Rahvaleht suure lugejaskonnaga. Suure lugejaskonnaga. Ma nüüd täpset definitsiooni ei mäleta. Ka kuskilt ülikooliajast on mees, et peakski olema siis selline vahevorm kollase ja pigem leiangi seda, et ta ongi selline tänapäeva ühiskonna kvaliteetleht. Teda ei saa kategoriseerida selle alla, mis traditsiooniliselt on olnud kvaliteetleht. Ühiskonna olude ja võimu-raha jaotusele kandunud kunagine kvaliteetleht. Võib-olla niimoodi siis.

Ajad muutuvad ja leht peab sellele vastama?

Minu meelest on väga oluline, et Eesti loetum leht ei ole Õhtuleht, vaid see on Postimees. See ongi võib-olla selline rahvalehe fenomen, et ta suudab hoida enda käes väga suurt lugejaskonda, aga selle juures ei ole tabloid.

Peate seda siis Postimehe tugevuseks?

Ma ei tea, kas Postimehel on oskus mitte olla tabloid. Minu arust Postimees on aastatega teadlikumalt liikunud pehmemaks. See ei tähenda seda, et seal on palju kollast ja tingimata Paris Hiltonit ja teleshow’d esikülgedel nagu Õhtulehel. Aga pigem just see, et rohkem püüda naislugejaid ja tarbijateemasid. Siin kunagi oli hästi palju tarbijakülgesid, mis majanduskriisiga jäid väheks. Pigem see asi. Minu arust üks sümbol või näide sellest on see, et on naissoost peatoimetaja, et saada lahti sellisest karmist natuk .ma ei tea kas just autoritaarsest, aga võib-olla karmi konservatiivse mehe väljaande kuvandist. A la Jaan Tõnisson. Moodsa avatud naise ja võib-olla ei ole õige tuua välja niimoodi stereotüüpe, aga et piltlikustada seda muutust paberlehes. *Online*’is on konkurent Delfi. Delfiga võrreldes tuleb seda uurivat ajakirjandust rohkem. Nemad tõmbavad ka sinna Päevalehest ja Ekspressist lugusid. Meil on pigem kas või see, et inimesed teavad Postimeest ja Postimees *Online*’i, et seal on võib-olla juba kaubamärgi ühtsus. Kui mõtled Delfi, ei tule automaatselt Eesti Ekspress meelde. Kas või selline asi. Teine asi on see, et meil on professionaalsem meeskond. Me pühendume sageli rohkem teemadesse või leiame sealt neid olulisi ivasid. Ja see on siis kvaliteedi pool. Kiiruse osas on, kuidas kunagi. Üldiselt kui üldistada, siis oleme

meie. Aga siin on oluliste teemade puhul. Kvantiteedi osas meil on siin...kvantiteet on meil siin alla läinud kui rääkida uudistest. Mis on üks oluline aspekt on välimus. Minule endale meeldib Postimehe välimus palju rohkem kui Delfi. Üks mu suurimaid tööprobleeme on, et ma unustan Delfit jälgida. See on kogu elu minust mööda jooksnud. Raske on võtta teda konkurendina. Nad on muutunud ka. Nad olid enne kollasemad. Nad on rohkem sisu tootma hakanud. Nende sisu on üldiselt natuke kollasem kui meie. Seal on ka see, et kui nemad on natuke kollasemad, siis meie oleme tõsisemad. Kui vaadata laiemalt *online*'i maastikku, siis võib-olla nüüd Päevaleht üritab olla tõsisem, kuigi on välja surnud. See häda on ka asja juures. Tõsisema sisu võttes on meile võib-olla konkurent ERR Uudised. Nende häda on see, et nad pole nii operatiivsed ja nad ei suuda välja mängida teemasid. Me saame nende uudiseid kasutada endal teatud mahuks. On ise võimalik näha, kuidas toimetad nende uudise ümber nii, et on lihtsamini arusaadav. Kui nii võtta, siis *online* maastikul oleme seal keskel. Ühel pool on Delfi, mis meil on eesmärk kinni püüda, ja teisel pool on siis enne oli Päevaleht *Online* suhteliselt sarnane meiega, aga nüüd nad on üldvoogu kärpinud. Pigem on see kuvandi küsimus, et nad üritavad tekitada kuvandit. Ma isegi ei julge praegu öelda, et kas nad on siis kvaliteetsemad. Võrreles nendega? Eks me paljuskki ole sellised nagu me ei tahaks olla. Ma päris täpselt ei tahaks rääkida. Siin mõned ideed on meil õhus. Häda ongi see, et masuga pani päris suured piirangud. Tegelikult on Postimees *Online* päris hea näide sellest, kuidas selles suunas liikuda, et iga üks leiaks oma koha. Mulle endale näiteks meeldib poliitika.postimees.ee sait. Ta ei olegi meil ametlikult kuskil välja reklaamitud, aga tal on hea, et seal on alati selline tõsisem materjal koos. Ju ongi vaja sellist asja niimoodi kokku koondada. Kvaliteeti rohkem tuua. Pean ütlema, et meil on siin kvaliteedi osas päris suur hüpe viimasel ajal olnud. Lehte vaadates on sageli nii, et *online*'i ajakirjanikud kirjutavad analüüsivaid lugusid. Lähevad enne üles *online*'i ja siis paberile. Need on erinevad tahud. Üks kvaliteet on see, et kuidas uudis kirjutatud on, kas pealkiri on kirjutatud korrektselt, vormistatud korrektselt, uudis on tagurpidi püramiidi struktuuris. See on üks variant. Teine asi on tõesti see, et madalamatele instinktidele või kõrgematele väärtustele. Seal on neid aspekte palju erinevaid. Selle kvaliteedi mõte on, et see, et on nagu jooksev uudistevoog ja päevateemad, kus saab siis rohkem süveneda. Pigem just see süvenemine, et teeme selliseid lugusid, et polegi vahet kas *online*'i või paberlehte. Kiiruse tõttu vähem süvenemist sellist asja on vähemaks jäänud. Tegelikult ajakirjanduses peaks inimesest lähtuvalt, allikas lähtuvalt. [Kõne ei ole arusaadav]

Täidab seda ülesannet?

Jah, peab arvestama ka, et Postimees *Online*'is on infot palju rohkem. Me pakkume inimesele rohkem seda, mida ta tahab, kui paberleht Eestis pakkuda saaks kas või selle mahu tõttu. Meil jäävad uudised alles. Paberlehes on see, et füüsilisest lehest rohkem uudiseid ei leia. Füüsilisest *online*'ist paned sinna märksõnu. Meil on märksõnapilved ja otsingud, mis ennast huvitavad, märksõnad. Lood on seotud omavahel, sarnased artiklid...väga suure ülevaate saab sellest, mis sind ennast huvitab. Erikülg Afganistanist on näiteks. Kindlasti Evelyn sellest rääkis juba.

Mitte sellest.

Online'is on eraldi külg.

Oma igapäevatöös, kuidas leiate tasakaalu, et üks on missioonitundega ajakirjandus ja teine on äriettevõtte?

Mina leian küll, et need on omavahel seotud. Professionaalne ajakirjandus peab oskama selle igava teema, mis inimesele jääb muidu kaugeks, kuid puudutab palju, peab oskama selle inimeseni tuua. Peab oskama selle vormistada nii, et inimene loeb seda lugu ja saab selle info kätte, mis on talle vajalik. Ma ise leian, et peakski nii olema. See on see kõige olulisem. Uudis ongi selline, et ta sellist võib-olla tõesti kvaliteetlehe jaoks peetavat teemat kajastab nii, et neljateistaastane kooliõpilane sellest aru saaks.

Mil määral tunnetate seda, et olete väravavahid?

Et oleme väravavahid?

Et Teil on mingil määral õigus kujundada seda, millest avalikkus räägib?

See on selline kahepoolne. Pigem meie oleme vägagi refleksiivne. Pigem näeks seda, et...Me tunnetame seda, mis inimeste poolt tuleb sisse. Me haaram sellest kinni. Võib öelda jah, et oleme väravavahid. Tänapäeva ühiskonnas eriti *online*-ajakirjanduses on see mäng mitmete osapooltega, kus ei ole nii, et on meedium ja palju lugejaid. Vaid ühel pool mitu osalejat ja teisel pool mitu osalejat. Postmoderne kirju maailma. Me üritame olla selline, et peame jälgima seda, et mida avaldame ja mida mitte. Maailm on natuke kirjum.

2.6 Intervjueeritav A4

Intervjuuaeg ja –koht: 31.märts, Madissoni kohvik

Kui tuleb materjal toimetusse, et mida Teie arvestate, milline see materjal võiks olla, et üldse kaaluda, et seda üldse lehte panna?

Kui tuleb mingisugune info, mille põhjal üldse hakata lugu tegema, siis kui oluline see on, kas ta kellelegi üldse korda läheb. Esiteks, kas see on inimestele mingil moel oluline teada, kas see muudab nende elu kuidagi. Kas see on ametnikekeskne või inimestele oluline teada. Ametnike uudiste puhul muidugi seal sõltub ka, kui suure pinna ta lehest saab, kuivõrd väärt see on. Üks asi on muidugi, kui eksklusiivne see on. Uudiste puhul on oluline asi, et ta läheks inimestele korda võimalikult paljudele. See on see kõige olulisem asi ja siis tulevad mängu eksklusiivsus ja muud sellised asjad.

Eksklusiivsuse all peate silmas seda, et kas see on ainult Teie toimetusse jõudnud?

Jah, jah. See ei tähenda muidugi...Üks asi on eksklusiivne, aga ta ei kannata ära külje põhja. Eksklusiivne võib olla naljakas, aga noh ei ole niivõrd oluline, siis ta platseerub niimoodi veergudele. See ei tähenda ilmtingimata, et ta oluline on.

Kuivõrd üldse uudisväärtusi teate, et prominentsus, konfliktus, ebatavalisus ja mõju ja lähedus, kuivõrd üldse...

Jah...

Ma mõtlen, et kui neid kõiki arvestada. Nimetasite enne lähedust, kas see on kõige olulisem või ühte kindlat kriteeriumit esile ei julge tuua?

Nad on tegelikult kõik sellised, mis teevad uudisest uudise. Täpselt samad väärtused, mis teile ka koolis õpetatakse, toimivad ka tegelikult. Olulisus, konfliktus...absoluutselt terve see skaala ja kõik see mängib. Sealt nagu midagi esile tõsta...ma ei teagi.

Ma nüüd ei tea, kuivõrd Te teooria ja uudisväärtuse kriteeriumitega kursis olete, aga kui Te tuleb nagu kaks materjali, et siis eelistate üht teisele?

Näiteks?

Kui mina seda lehte analüüsisin, siis tuli välja, et kõige rohkem on konfliktseid uudiseid. Kui ongi, et üks on konfliktne ja siis on ebatavalisus...

Kumba eelistada?

Jah...kui üldse eelistate või jälgite midagi muud?

Tegelikult on seda keeruline niimoodi teoorias lahti rääkida. Teoorias on üks skaala, et millised uudisväärtuse kriteeriumid on, aga siis on loomulikult päeva peale vaadata, mis on aktuaalne teema. Loomulikult, mis on...kas või see Langi eelnõu, kus on konflikt, on oluline, siis on ta ka suuremal pinnal. Kui on lennuõnnetus, nagu see hiljuti Ülemistel oli, seal mängivad jällegi teised asjad. Avalikkuse huvi, mis juhtus, erakordsus, see, et ta maandus Tallinna joogivette. Seal jälle tuleb mitmeid komponente, miks ta on oluline. Raske on niimoodi laest võtta. Iga päev on uus ja jälle hakkad vaatama. Ja oleneb ka selline asi, et üks teema võib olla oluline, aga seda lõputult taguda...Ühel päeval, see on see teema, et hakkab teema vaibuma või tuleb teha lihtsalt paus. Peab arvestama ka sellega, et võib olla lehelugeja jaoks väsitav ühel hetkel. See teema võib tema jaoks küll oluline olla, aga kui seal olulisi arenguid enam ei ole, siis tuleb ka lehes paus ja siis ühel hetkel ta tõuseb jälle nagu selliseks suuremaks asjaks.

Olulisuse all peate silmas seda, kuidas ta mõjutab inimeste igapäevaelu või on olulised ka sellised küsimused, mis ei puuduta kõiki...

Ei, uudised, mis inimeste igapäevaelu puudutavad on üks asi. Teine asi on sellised nagu see õnnetus. Mis seal salata, üks inimeste uudishimu tuleb ka rahuldada. See on väga oluline. Teine asi on, et igapäevaelu ei puuduta maailmas mõni suurem sündmus, aga jällegi talle on kasulik seda teada ja üks me proovi silmaringi ka inimestel laiendada. See võiks ideaalis ka olla ja on ka üks kriteerium.

Kui ma nüüd seda numbrit lahkasin, siis minu jaoks oli konfliktust kõige rohkem ja siis värskust ja aktuaalsust. Need olid kolm esimest. Kuidas Te kommenteerite seda, et konfliktust kipub olema ikkagi rohkem? Konfliktseid uudiseid tavaliselt on lehes rohkem.

Eks värkuse ja aktuaalsusega on see asi, et oleks paar aastat tagasi sellest rääkinud, siis ilmselt oleks lehes ka rohkem värskust. Aktuaalsus see selleks, aga värkust...Praegu ju näiteks võtab kogu selle värskuse *online* meedia ära. Kõik see päeva rea olulised uudised jooksevad päeval *online*'ist läbi. Ehk siis kui ta lehte jõuab, siis ta tõepoolest pole enam värsked. Nüüd ongi lehtedel võib-olla hästi raske väljakutse ehk siis tuleb leida järgmise päeva lehes mingi nurk, mida inimene pole...mis oleks ka oluline, kuid mida inimene pole päeva jooksul *online*'ist kuulnud, millest ta pole tüdinenud ja mis oleks talle uudiseks.

Et peaks siis edasi arendama?

See on ka ju vana tõde, et pole mõtet homse päeva lehes eilseid uudiseid lahata. Iga päev uudist tehes peaks arvestama, et see oleks ka järgmine päev uudis. Ehk siis kõigile üldteada teema, aga sa pead leidma mõne uue olulise punkti, rõhutama mingit eristatavat punkti, mis on oluline. See otsimine käib pidevalt, et see teema oleks ka järgmise päeva lehes värske.

Kui nüüd tulla konfliktisuse juurde.

Miks te konfliktisust rõhutate?

Mulle lihtsalt jäi silma, et see on kuidagi...või Te ei tõstaks seda esile?

Ikka tõstan. Konfliktisus on uudise üks oluline...või üks koostisosa. Kui see konflikt on olemas ja see on olulisel teemal, siis tuleb ju näidata neid kitsaskohti. Võib-olla see, et neid konflikte on lehes palju...need konfliktid on kogu aeg olemas ja neid peab lehes rõhutama. Sellest see tuleb. Laest ei võeta midagi. Kuskilt õhust lambist me ei hakka konflikti võtma. Kui see konflikt on olemas, siis seda tuleb ka rõhutada. See, et seda palju on, ei ole ajalehtede teene. Loomulikult võiks rohkem olla positiivseid uudiseid ja neid ka on. Kui on hea positiivne uudis, siis see saab samaväärselt, vaat et võib-olla suurema pinna praegusel ajal.

Mina isiklikult oleksin järeldanud, et lugeja pilgupüüdmine on selle taga.

Muidugi on. Eks me proovi ju ajalehte müüa. Aga igasugust paska, vabandust väljenduse eest, ei saa ega tahagi müüa. Loomulikult on pilgupüüdmine oluline. Kui pilgupüüdmist ei ole, siis võib-olla ei osteta üldse lehte. Mingi osa inimesi. Mingi info, mida meie tahame anda, need jäävad siis lugemata.

Kui nüüd võtta kogu online'i edulugu. Siis kuivõrd on online paberlehte mõjutanud?

Sellest ma olen rääkinud, et väga oluliselt. Üha raskem on järgmisel päeval värske olla. Selles suhtes, et enamus olulisi uudiseid käib online'ist läbi ja kui ta käib online'ist läbi, siis ta käib raadiost ja telest läbi. Kui kümme aastat tagasi lehed võistlesid, et kellel on kõige eksklusiivsemad uudised, siis see on ka praegu nii, aga oluliselt väiksemal määral. Iga oluline info kild jookseb online'ist läbi ja lugejad eri Eesti nurkadest saavad vihjeid online'i ja mitte ainult tekstid, vaid ka pildid. Siis tulebki leida see lehe jaoks oma.

Kui panete paberlehte kokku, siis kuivõrd arvestate seda, mis on online'is rohkem klikke saanud?

See klikimajandus ei puuduta paberlehte absoluutselt. See, kui palju miski on klikke saanud, see ei huvita üldse. Ja klikke teatavasti tõesti noh saavad Paris Hiltoni aluspesu ja sellised teemad. See Postimehesse nagu kindlasti ei jõua, aga paberlehes need inimesed, kes töötavad, need teevad päevauudistest oma kokkuvõtte, mis on oluline. Kui me räägime pensioniea tõstmisest inimestele on see oluline. Iseasi, kui suures mahus ja kui suured arengud on selles asjas olnud või millistele kitsaskohtadele osutada. Kuigi see on päev läbi online'is üleval olnud see sama pensioniea tõstmine, peab see olema ka lehes, sellepärast ta on oluline ja seda ei saa välja jätta.

Kas pannakse üks-ühele lehte või mitte?

Idealis on see, et ta ei läheks üks-ühele. On juhtunud muidugi niimoodi, et läheb üks-ühele. Üks-ühele on muidugi sellised juhtumid...lühiveeru uudised. See on selline infovoog, mis on lehes kokkuvõtte eelmise päeva uudistest. Aga reeglina ikkagi, kui on külje põhjad, siis need peaks olema omatoodang. See on siis paberlehe ajakirjanike toodang, mitte online meedias toodetud.

On ka siis praegu nii paberlehe toodang?

Valdavas enamuses ikka on nii, kuigi üsna palju online'i trügib ka sisse. Seal on natuke ka muutunud, miks see on nii täpselt. See on igal lehel oma.

Kui tulla nüüd üldse tulla üle kvaliteedile, siis mis Teie jaoks on oluline kõva uudis, mida rahvas võiks teada?

Tegelikult seda küsimust minul ei ole võimalik vastata. See on nii...Ma võin mingit teoreetilist mulla ajada, et mis see on. Ma ei oska sellele vastata. See on nii ümmargune küsimus.

Selge. Kuskilt ikkagi läheb piir selle vahel, mis on oluline ja milline vähem olulisem?

Oluline kellele?

Lugejatele. Postimehe lugejatele. Mõni teema, mis on oluline lugejaskonnale, mida alati peaksite kajastama.

Alati kajastama?

Mitte alati, aga...

Põhimõtteliselt kui ma sellele vastan, siis ma hakkaksin ennast kordama. Ma ei saa nii, et võtan ühe teema ja ütlen, et see on oluline. Kõik on oluline, mis meie ümber toimub. Selliseid...loomulikult Postimehes ei peaks olema ega ole ka uudiseid, mis puudutavad Elu24 poolt. Vähemalt ei peaks need olema nii nagu nad on seal. Iga teema peaks...Uudis on uudis. Ega siis kollaseks teeb selle see, kuidas seda käsitleda, mis otsust seda võtta. Aga mis on oluline...teemad on ju seinast seinä. Ma arvan, et väga olulised on taustalood. See ju paberlehe roll hakkab üha enam olema, et avab taustu ja mitte ainult poliitskandaalide taustu, vaid kõigi, mis meie ümbet toimub. Kas või see, et miks seda lund sel aastal nii palju oli. See oli laest näide. Me ei kirjuta iga päev, et meil on nii ja nii palju lund, vaid me kirjutame, et miks see nii on, et selgitada ja et neid harida. Selline populaarteaduslik.

Mis teemad Teie meelest ei peaks Postimehes leidma ruumi?

Ei ole sellist piiri. Ausalt öeldes kõik teemad. Piiri ei ole. Lehes on ju eraldi ka põhimõtteliselt sektsioonid. Meelelahutus on taga ja seal siis kirjutataksegi superstaaridest ja kõik selline *softim* pool. Igal asjal on oma koht. Ei saa öelda, et nüüd paneme käe ette. Loomulikult kui ta on ropp, labane, siis ta ei pääse lehte. Vähemalt Postimehesse ei pääse selline uudis. Või siis kui on näha, et on liiga üles puhutud uudis. Asjal peab ka sisu olema. Milline see sisu on, seda võib jahvatada.

Kui nüüd vaadata kas või seda lehte, et mis kõige rohkem minus tekitas küsimusi oli see Aunaste lugu. Kui Te loete pealkirja, siis Te saate kogu loo mõtte teada..., Aunaste trügis praamile“. Kas sellele on Teie meelest lähenetud nii, et see peaks olema Postimehes?

Kindlasti see peaks olema Postimehes. Iseasi kas see peaks olema viiendal leheküljel, mis on väga oluline koht, ja nii suure pinna peal. Siin mängivad tavalised uudisväärtuse kriteeriumid. Esiteks, Eestis tuntud telesaade...telejuht, kes siis telekraanil propageerib viisakust, head käitumist. Oma saadetes. Ja käitub nagu niimoodi. Täiesti õigustatud on sellele leheruumi andmine. Siin võib vaielda muidugi, et kas ta oleks pidanud olema sellel küljel, et üsna nähtav ja oluline külg, aga siin tulevad muud asjad mängu, miks ta seal on.

See on niisama näitena toodud.

See oli hea näide. Seal oli konflikt, tuntud inimene pudelikaelas, milleks on alati olnud praami järjekorrad. Teemana on ta ju väga hea. Iseasi, kas ta oli nii hästi kirjutatud kui oleks nagu pidanud.

Võib-olla siis laiemalt asjale läheneda?

See on see, et hea lugu on see, et ühe *case'i* pealt saaks üldistada. See oleks...võikski olla lehe roll. Alati ei tule see nii hästi välja. Ehk siis ta ei keskendu ainult ühele Aunastele, et ta ei pühenda 4000 tähemärki sellele, kuidas Aunaste sadamas räuskas. Et see ei ole õige, aga kui sinna üldist tuua ja praami järjekordadest, tuleks sellest väga hea lugu. Siin on see „Karu ründas jahimeest“, mis ei ole kellegi jaoks oluline, aga see on selline heas vaimus uudis Eesti Vabariigi aegadest, kui kirjutati ka sellest, kuidas naabripoiss katuselt alla kukkus ja murdis jalalu. Toona kirjutati kõik sellisest.

Kui nüüd üks on „Õhku täis riigieelarve“ ja teine on „Karu ründas jahimeest“, siis kuidas Teie meelest peaks selliste uudiste suhe olema? Kas rohkem rõhuda sellistele...

Mis te ise arvate?

Rohkem peaks ikka olema elulisemaid.

Milline see eluline siin on? Kumb? Mis see tähendab?

Mida peaks inimene teadma, mida juurde annab. See karu ja Aunaste ju ei anna. See on selline meelelahutuslik või mitte meelelahutuslik, aga selline kergem lugemine.

Aga kui sellest riigieelarvest iga päev lugeda, siis sellel samal pinnal. Mis siis juhtub?

Küllap me mingi periood lugesime ka.

Vene ajal küll jah. Nõukogude ajal. Siin tulebki see mängu, et ei saa iga päev lehes lugeda ühte ja sama asja. Hea küll siin see pealkiri on erinev, aga seal toimus ju ikka pidevalt areng selle eelarve lappimisel. See oli loomulikult muidugi oluline ja see oli lehes olulisel kohal. See ei tähenda, et peab iga päev kirjutama kuni 6000 tähemärki. Oluline on see, et inimene oleks järje peal, et mis selle eelarve toimub. Kui nüüd iga päev sellest eelarvest kirjutada, siis neljandal-viiendal päeval, kui paljud seda loevad või viskavad tüdinenult lehe ära, et noh „jälle“. Ka seda peab lehe koostamisel arvestama.

Et Te siis arvate, et võiks pikkida selliste kas just kergemate teemadega, aga natuke teistlaadi?

Jah, tsirkust on ka vaja ju. See ei ole ju mingisugune uudis, et on ka teistlaadi uudiseid vaja, et inimene saaks naerda. Loomulikult sellised jalaga-tagumikku-naljad nagu ei passi hästi. Lõppude lõpuks, mis mõttes alahinnata loodusuudist. Mis seal toimub. Pealegi see on ju aktuaalne teema.

Kui nüüd tulla lehe kvaliteedist...

Siin on ka ju konflikt (Riisalu). Siin on konflikt, eks? **Jaa.** Ja kollane. Tundub, et mis me siin ilgume, aga nad on ju kõik meie valitud inimesed ja see näitab nende suhtumist.

Siin see uudis mina arvan, et miks ta üldse lehte sai, oli see, et Riisalu tuuritas oma bändiga. Aga ülejäänud puudujad oli välja toodud ainult üks või kaks puudumist. Teada on ju, et ega nad väga kohal ei käi.

Nojah, aga kes see muu nendel nii-öelda ilma peal hoiab. Kui inimesed on nad valinud, siis tuleb anda teada, kui palju nad kohal käivad.

Aga see viis, kuidas läheneda. Muidu on üsna ajatu teema, et riigikogulased puuduvad. Kas Teie meelest on selle uudisele lähenetud lugejasõbralikult. Mitte just tehtud nalja, aga põhjus, miks ta puudub ja...

Samas, loomulikult. Pealkiri ja liid on nii-öelda õngekonks, mille otsa lugeja tõmmata, et ta lugu üldse loeks. See on jälle selline peen küsimus, kuidas seda konksu visata, et ta ei oleks labane ja naeruvääristav. Siin on see hästi lihtne, kuna pealkirjas on fakt ja nagu ikka tood loost kõige markantsema värvikama näite, mille põhjal ehitad loo üles. Siin on kõik õige, et on fakti põhjal.

Teie kui toimetaja loete igapäevaselt ajakirjanike uudiseid läbi. Kas Teil on mingid kriteeriumid, mille alusel Te hindate, et uudis on kvaliteetne, et lugeja ei saaks ühepoolset suvalist...Te loete uudist, mis Teie jaoks on oluline, et saaks lehte panna?

Ma ei saanud praegu aru...

Milline on kvaliteetne uudis Teie jaoks?

Kas teema mõttes või kirjutamise mõttes? Praegu oli küsimuses kaks asja.

Ka kirjutamise mõttes. Mitte nii väga teema mõttes.

Kuidas tuleb kirjutada uudist?

Ma ei mõtle teoorias. Mõtlen Teie kui ajakirjanduses igapäevaselt...Mis tekitab lugejas usalduse?

See kui on kõik...Kõige olulisem on see, et ei oleks ainult üks osapool seal, et siis üks osapool tümitab kedagi ja seal ei ole teist mingil põhjusel sees. Alati peab olema teine osapool või siis arvamustepaljus, sellepärast muidu jääb asjast ühekülgne pilt. See on üks olulisemaid asju tegelikult, mis puudutab siin muidugi poliitilugusid, kus on vaidlused. „Karu ründas jahimeest“ on väga raske teist osapoolt võtta ja objektiivselt. Et sellistel lugudel, millel on kaalu, mis kujundavad inimeste arvamust, et siis mitte anda valesignaali või valearvamust, siis seal peavad olema kõik osapooled sees.

Kuivõrd ajakirjaniku enda kirjutamisviis mängib rolli osapoolte kajastamisel?

Aga mängibki. Ajakirjanik on A ja O. Muijal maailmas on see, kus toimetaja on A ja O. Toimetaja paneb loo sisuliselt kokku. Meil on nii, et ajakirjanik vastutab algusest lõpuni loo eest ja kui kedagi üldse süüdistada, kui midagi on valesti, siis ainult ajakirjanikke. Toimetajad ja kõik on sellised tehnilised töötajad, kes roogivad küll praagi välja või siis...Ideaalne variant on see, kui lugu on puudulik, siis saadad loo lihtsalt tagasi ja ütled, et see ei ilmu. Aga meil on lihtsalt nii kuna aeg on selline, et ajakirjanikke väga palju ei ole, siis ei saa lehte jätta tühja kohta. Nii võivadki lehte sattuda lood, mis tegelikult ei tohiks ilmuda. See on tegelikult väga oluline asi. Ehk siis lugu, kus ei ole vastaspoolt, see lugu ei tohiks ilmuda. Tuleb kohe tekst ajakirjanikule tagasi. Ikkagi vastutab oma lugude eest ajakirjanik. Ta peab olema ikkagi niivõrd professionaalne. Tema nimi on ju all.

Ütlesite, et vahel saadate tagasi lood, mis ei tohiks ilmuda. Kas see on ainult ütleme siis masu tulemusena?

Ei, pruugi. Kindlasti on sellel oma roll. Aga kõik sõltub sellest, kui kõrgele lattu on seatud. Loomulikult on kuldseid reegleid, mille vastu ei saa eksida ja neid lugusid ei saa ilmuda. Reeglina ei ilmu. Aga ikka juhtub ühel või teisel põhjusel, et lähevad lati alt läbi. Üks asi on väga oluline, mis on hakanud vaikselt pead tõstma on see, et uudis ja arvamus ju tegelikult erinevad teineteisest. Räägid, mida tahes, aga uudises on hakanud tulema...Ajakirjanik on pannud liiga palju oma arvamust. Eriti kui on poliitilised teemad ja majanduslikud konfliktid. Pigem ikka poliitilised huvid. Sellist asja ei tohiks olla.

Aga on siis?

Vaikselt juurdub jah. Mitte ei juurdu, aga on imbunud sellist asja.

Kui nüüd üleüldiselt võtta Postimeest lehenä, kas peate Postimeest Eesti mõistes kvaliteetleheks?

Praegu kindlasti.

Millele tuginedes Te nii ütlete?

Põhimõtteliselt saab Postimehest kätte kogu olulise info, mis sel ajahetkel või sel päeval või sel nädalal toimub. Lugeja ei tohiks küll nagu väga kannatada. Ja erinevus ju ongi *online*’i ja lehe vahel see, et lehest saab tegelikult parema pildi, mis toimub, inimene, kes ei oska või ei taha analüüsida. Lehte ikkagi koondub selle päeva selline olulisem ja värvikam osa. Selles mõttes nii palju kui ma olen teiste päevalehtedega võrrelnud, siis ma arvan, et isegi täitsa erapooletult, et kipub nii olema või vähemalt praegu on nii, et Postimehes on rohkem lugejaid. Mis aasta pärast saab ma ei tea.

Mida Te üldse peate Postimehe tugevuseks?

Kõige kiuste on meil ikkagi tugevad ajakirjanikud. Siis üsna tugevad arvajad või arvamusküljed, kes siis Postimehele kirjutavad. Minu meelest on teemad üsna mitmekesised. Tõepoolest, karust poliitikanä. Ja mis seal ka salata, siis meil on ka külgede arv kui teistel päevalehtedel, näiteks Päevalehel. Kahjuks on Päevalehtedel ka seda külgede arvu vähendatud.

Nüüd just vastupidi. Milles Teie kui toimetaja näete arenguruumi? Kui üldse on, ma ei ütle, et peaks olema.

Muidugi näen. Neid vajakajäämisi on päris palju.

Aga peamine puudus.

Veelgi rohkem professionaalseid ajakirjanikke.

See tuleb kogemusega?

Paraku küll jah. Seal on see, et mis oleks ideaalne, kui ühel ajakirjanikul on oma valdkond, mida ta siis katab ja tunneb seda läbi ja lõhki. See teeb ka vähemaks võimaluse, et ta lugusid kirjutades eksiks. Ta on teemas sees ja...okei seal on teised ohud, kui ta teemas liiga sees on, aga ikkagi ta suudab paljusid asju peast kirjutada. Meil ajakirjanikud, kuna neid on vähe, peavad katma valdkondi ikka looduskaitsest majanduseni tihtipeale. See nagu ei ole hea. Kui ajakirjanikke oleks rohkem, siis oleks ka parem leht ja kui nad oleks professionaalsemad ja

loomulikult kogemus. Väga oluline asi, olenemata online olemasolust, on see, et ta valdaks infot. Ajaleht müüb infot. See on ju kõige olulisem asi, millest kõik saab alguse. Siis tuleb kirjutamisoskus, mis on ka oluline. Aga kui tal infot ei ole ja pidevalt uudistetoimetuse juht või päevatoimetaja sööda teemasid ette, siis lõpuks saab ka see varasalt otsa. Kui ajakirjanik päev otsa sügäbi kukalt ja mõtleb, millest siis kirjutada, siis see näitab ka lehe nõrkust, kui infot ei jookse sisse. See tulebki kogemusega: tutvusringid, kus sa käid. Siis kui ka kogemusi, oled ühes valdkonnas inimestega rääkinud, tekib ka usaldus. Nad usaldavad sulle infot, mis on tundlik, ja jõuavad olulised või skandaalsed lood ka lehte. See kõik on omavahel seotud.

Ma nüüd korra tuleks tagasi kvaliteedi juurde. Kui Te nüüd vaatate need uudised läbi. Esimene on see „Tuulepealne maa“, siin on kogu poliitika ja siin on Aunaste, krimiuudised...Kas selline proportsioon nagu siin on, kas Postimehel peaks see olema selline?

Kui võtame selle lehe...iga päev on proovitakse, et oleks olulised asjad lehes ja et ta oleks mitmekülgne. Siin on nii poliitikat, teatrit, Nobelit, Aunaste ja siin on terve külg poliitikat. Kui vaadata, kui palju on ühes lehes poliitikat (*näitab vastavaid uudiseid*), siis...päeva olulisemad asjad tuleb ju lehte ära mahutada. Midagi pole teha, kui need kolm uudist on poliitikast. Kui need on inimestele olulised ja nad peaksid seda teadma, siis see leiab ka koha ajalehes. Siin on oluline uudis veerus....„Patsient võitis arstilt veerand miljonit krooni“. Oluline uudis, isegi olulisem kui see (*näitab kõrval olevat uudist*). Inimestele on olulisem seda teada. Siin on aga see häda, et see pole Postimehe enda lugu, vaid Põhjaranniku lugu. Teise lehe looga on see, et väga ei taha panna. Oma koht on ka kohtulugudel, et näidata protsessi, mis moodi meie õiguskaitseorganid või kohtud jahvatavad.

Kuivõrd on majanduse ja välispoliitika osakaal Teie meelest piisav või see sõltub jälle päevast?

See sõltub päevast. Tõsi on ju see, et välismaal...maailm on suur ja lai ja sealt juhtub iga päev sadu kordi rohkem põnevamaid asju kui meil. Aga kindlasti ei saa Eesti päevalehed...väliskülgi ei saa olla rohkem kui Eesti uudiste külgi. See tasakaal ei saa paigast ära olla. Majandusküljed...ütleme, et lehe plaani tehes saab alati arutada, et kas tol päeval on majandustoimetusel suuri teemasid välja pakkuda ja vastavalt sellele saab neile lehekülgi juurde anda ja võtta ära üks külg ära Eesti külgedelt, et saab majanduse sinna täis kirjutada või siis oluline majandusuudis ette tõsta. Üks pidev vangerdamine käib. Kõik on võimalik. Kui välismaal juhtub midagi tõeliselt suurt, siis saab ka nii teha, et väliskülgi on rohkem. See käib täpselt nii, nagu sündmused taskusse jooksevad.

Kui näiteks vaadata seda lehte, kas see kvaliteet kajastab Postimehe üleüldist kvaliteeti või ühe numbri põhjal on seda raske teha?

Muidugi, kui tahad teha mingit üldistust, siis ei piisa, et võtad ühe lehenumbri. See on ju iga asjaga niimoodi, et ei saa ühe asja peal teha üldistusi. Nii ei ole võimalik. Mingi pildi saab ikka kätte.

Üleüldiselt, mis rolli Postimees oma lugejatele mängib? Mis on ta funktsioon?

Ajaleht vahendab infot, kui puhtalt uudistest rääkida. Loomulikult kui hakata idealistlikuks minema, siis lugeja harimine ja kõik muu, mis sinna vahele käib.

Oma igapäevases töös, kuivõrd leiate tasakaalu missioonitundega ajakirjanduse, mis teenib avalikkuse huvi, ja teiselt poolt on jällegi äriettevõtte, mis peaks kajastama seda, mis avalikkusele huvi pakub?

Et vaigistada seda ebakõla? Huvi kollase ajakirjanduse vastu, et seda ka pakkuda?

Võib-olla Te ei tunnegi seda...

Ei tunne jah. Kes tahab kollaseid uudiseid, nii-öelda kollaseid uudiseid, selleks on omad kanalid, ostab siis teisi väljaandeid. Ma ei näe selles üldse probleemi. Loomulikult on see nii-öelda üldhuvi, et seda tuleb võimalusel ikka rahuldada. Aga selline väga värvikirev kollane selleks on teised kohad. Ei saagi teha kõigile inimestele. Selle mõttes, et on üks ajaleht ja ta saab sealt kõik kätte. Nii kollast kui ka...Ma sellist asja siin Eestis küll ei näe.

Kuivõrd oma igapäeva töös tajute seda, et ajalehe toimetajana saate kujundada seda, millest rahvas räägib?

Et me saame siis...?

Kõneainet pakkuda inimestele? Tunnetate, et see, millest kirjutate, sellest inimesed räägivad?

Ma arvan küll jah. Või siis jälle vastupidi. On ju see, et kirjutame sellest, millest inimesed räägivad ja vastupidi.

Ühtne ring?

Jah, loomulikult on raskem tee, et pead leidma midagi uut. Ei piisa, et kirjutad ilmast, millest inimesed nagunii räägivad. Tuleb leida teisi teemasid. See on jälle see oma teemade otsimine, mis on läinud üha keerulisemaks.

Tulenevalt online'ist või konkurentsist?

Online jah. Konkurents on kogu aeg olnud. See on nagu ora tagumikus ehk siis, et sunnib pingutama, et olla parem. Kui oled parem, siis on ka lugeja võitnud.

2.7 Intervjueeritav A7

Amet Postimehes: peatoimetaja

Intervjuuaeg ja -koht: 26. aprill, Madissoni kohvik

Kui uudis tuleb toimetusse, mille alusel Teie otsutate, et ta väärrib lehte minekut ja millal ta ei vääri?

Üks asi on, mis jätkuvalt kehtivad, on need klassikalised uudisväärtuse kriteeriumid. Seal peab olema prominentsus ja erakordsus. Need ju niikuinii. Ajaga on muutunud ikkagi see, et uudised lähevad *online*'i. Ega paberlehes enam...kui paberlehes on uudised, seda ikkagi on suhteliselt harva. Kui tuleb uudis, siis ta läheb kohe *online*'i üles. Keegi ei hoia teda kinni nagu paar aastat tagasi hoiti paberlehe jaoks uudiseid kinni. Nüüd absoluutselt mitte. Nüüd, kui uudis tuleb, läheb ta kohe *online*'i ja paberlehe asi on ikkagi neid uudiseid lahti selgitada ja edasi rääkida, mis edasi saab, avada taustu ja puust ja punaseks, olgu need infograafikud, tekstid. See on nüüd paberlehe roll. Uudis on nüüd *online*'is. Samas muidugi on ka, näiteks eelmisest aastast on see kuulus viisaskandaal Rein Langiga, siis oli ju ka tegelikult, et see oli nüüd nii palju suur asi, et seda me *online*'i siiski ei pannud. See ei ole päris absoluutne, et me kõik paneme *online*'i. Kui me ikkagi näeme, et asi on eksklusiivne, siis me jätame ta nagu paberlehe jaoks. Reeglina selliseid asju juhtub paar korda aastas, üldiselt ei juhtu neid palju rohkem.

Mainisite uudisväärtuse kriteeriumeid, kas on siis nendest mõni ka, mida teistele eelistate? Mainisite praegu prominentsust ja ebatavalisust. Kas need on suvaliselt mainitud või on need ikkagi teised ka, et mõju, värskus ja aktuaalsus ja...

Eks nad ikka on üldiselt kõik komplektis. Mõni kord on üks domineerivam ja kõik ju oleneb, kus. Kui jutt käib Postimehe portaalist, siis on see kriteerium üks. Kui jutt käib Elu24, on ta teine. Need samad kriteeriumid kehtivad, aga ma arvan, et seda on peaaegu võimatu välja tuua, et siin oleks valem, mis rohkem, mis vähem.

Aga paberlehe puhul siis ka?

Paberlehe puhul on ikkagi mõjukus nagu üks põhilisemaid. Alati on juures ka prominentsus, et päris võõraste inimestega toimunud asjad ei lähe ju korda. Paberlehe puhul on väga tähti, et see pole üksikjuhtum. Kui *online*'i läheb üles mõni üksikjuhtum, siis paberleht peaks üldistama. Ta ei lähe ühe uudise peale välja, vaid püüab seda uudist analüüsides teha mingi selgituse. See ongi see vahe *online*'i ja paberi vahel. *Online* paneb lihtsalt uudise ülesse, kaugemale väga ei peagi minema, kuigi minnakse, aga see pole see. Leht ei saa kirjutada ühte uudist. Oletame, et sünnib kolme peaga vasikas, väga trafaretne näide, aga mis siis, *online* paneb selle niimoodi üles. Lehe asi on siis juba uurida, miks vasikas sünnib kolme peaga, on seal mõni keskkonna mõju, mis seda tingib, et näha asjade taha rohkem. See on paberlehe asi.

Tähendab, et analüüsid ja pikemad lood on tinginud *online*'i tulek?

Jah, paberleht on päris palju muutunud viimase viie aasta jooksul. Kui *online*'i ei olnud, uudised olid ju kõik esimesena paberil, mujalt ei saanudki. Konkurendiks olid pigem teleuudised ja arvestasimegi kogu aeg, et kas õhtul telekas räägiti, aga nüüd on olukord täiesti teistsugune. Samas tuleb arvestada...või oleneb lehe omapärast. Kuna Postimehel on päris palju lugejaid ka vanemaid inimesi...meil on kõige rohkem noori, kõige rohkem vanu...Nii seinast seina on see lugejaskond. On linnas, on maal, on rikkad, on vaesed. Põhimõtteliselt lehe tellimus on suhteliselt kallis, et päris vaeseid ei ole...See tähendab seda, et peame suutma kõigile midagi pakkuda. Me ei saa ju teha nii, et me peame arvestama, et inimesed, kes teevad metsa- või põllutööd, et nemad ei istu *online*'is. Mina ise istun hommikust õhtuni *online*'is ja mõned veel, aga tegelikult ju tavalised inimesed ju ei istu. Kui sa oled tööl, sul ei ole aega. Sa pead siiski arvestama sellega, et kas või väiksemalt tuleb panna uudised. On nad veerus või väiksemas mahus. See ei ole nii, et üldse uudiseid ei ole. Loomulikult on, aga see kõik on...see *mix* on hoopis teistsugune kui mõne aasta eest.

Uudis kui selline on siis lehes, aga...

Tal on antud lehes lisaväärtus, punkt üks. Pigem on see uudis analüüs kui uudis ise, aga samas arvestades, et kõik inimesed ei vaata hommikust õhtuni, ei istu Internetis, on väiksemad enamasti veeru peal päevauudised kirjas. See kõik muutub veel järgnevatel aastatel. Aina rohkem inimesi läheb Internetti. Kui sa õhtul vaatad ja näed teleuudised ära, mida sa seda enam järgmine päev lehest vaatad. Sa tahad järgmine päev lehes edasiminekut. Sul pole mõtet neid samu asju, mida sa oled raadios, telekas kuulnud. Hea küll, saad väikses mahus, aga kui suure lood teed, siis see oleks lehe surm.

Postimees paberlehena proovibki sisu pakkuda võimalikult laiale...nii noortele vanadele, maal ja linnas, nendele, kes kasutavad Internetti ja nendele, kes ei kasuta.

See ongi see kõige raskem. Kui on mõni teine leht, mis on sihitud Tallinnale. Lugejad tõesti on teada, et nad on palju Internetis, nad on kursis, lugejaskond on palju väiksem, palju lihtsam on teha, kui sa tead, kellele. Me peame arvestama igat maitset. Samamoodi võib ju kritiseerida, et miks on nii vähe poliitikat. Uudise valikul

käibki see, et sa valid ühe loo näiteks poliitika, teise valid, suurema aknaloo, majandusasja, kolmas peab olema pehmem asi. Olgu see tarbijateema või nüüd viimane uudistekülg ongi mõni pehmem asi.

Pehmem, et seda rütmi siis hoida tasakaalus?

Seda, et oleks mitmekesine ja just see, et erinevad maitsed. Kõik inimesed ju ei taha poliitikat. Sul peab seal lehes ju midagi olema. Siis on veel meelelahutus, siin on meelega meelelahutus uudised. Ma arvan, et need lihtsalt peavad olema. See ei ole ju kellelegi kasulik... Tegelt poliitikahuvilised loevad ka meelelahutust. Eks ta selles mõttes selline timmimine on, et iga päev pead tunnetama ja tundma oma lugejaid jube hästi, kuigi seda veerand miljonit on suhteliselt raske tunda. Aga mingil määral siiski sa pead aduma, kes on su auditoorium ja tunnetama, millega sa solvad neid, mida nad tahavad.

Kui nüüd tulla tagasi uudisväärtuse kriteeriumite juurde, kui ma võtsin ühe tavalise 2008. aasta numbri. Seal tuli välja, et kõige rohkem esines konfliktust ja seejärel aktuaalsust ja värskust. Kuidas Teie kommenteerite seda, et vastuolusid...ma ei ütle, et kaks inimesed kraaklesid omavahel, et neid uudiseid on palju, aga et lihtsalt kas inimene-institutsioon või...

Konfliktus ikka on, muidugi. Selles mõttes Postimees on tellitav ajaleht. Me ei pea müüma esilehe abi nagu Õhtuleht või Kroonika. See on paraku nii. Me oleme ise ka vahel mõelnud, et kui olid masendavad perioodid, hästi suur tööpuudus, ilm on ka jube. Õhkkond on depressiivne, et teeks positiivseid asju. Kirjutaks midagi rõõmsat. See ei tööta. Sa kirjutad selle ühe loo ära ja tööl inimesed ütlevad, et ei suuda lõpuni lugeda. Kui puudub mingisugune vastuolu, konflikt on liiga räme sõna. Poliitikas on alati mingid vastuolud, mingi pinge peab olema. Kirjutada lihtsalt ilusatest asjadest ilma ühegi vastasseisuta, see ei tööta. Seda võib tahta teha, aga see kukub välja naivistlik. See mõjub võltsilt. Ühesõnaga seda me väga ei punnita.

Ikkagi see vastuolu siis aitab lugejat hoida.

Loomulikult, aga kõik on see, et mis tonaalsust sa tahad. Sa võib ka...konfliktisel lool võib see tonaalsus erinev olla, kas sa võtad seda huumoriga või...Ega sa ei pea ise võtma seda asja või leht siis oma hinnangutes ei pea olema hädaorg ja õnnetus. Leht peab olema optimistlik. See on juba teine asi. Igast asja saab võtta, kuidas sa tahad. Võtad asja läbi huumori või langed sügavasse masendusse. Tuju hoida saab ka muude vahenditega, kui kirjutada naivistlikke lugusid.

Kui online'i mõju, et ühelt poolt on värskus ära kadunud, mitte otseselt, aga ütleme, kui panete online'is uudised ülesse ja hakkate paberlehte koostama, siis kuivõrd te jälgite seda, kui palju on online'is neid uudiseid läbi klikatud?

Natuke jälgime. Ikka jälgime. Mõned asjad on üllatavad, mille peale ise ei tule. Ega ajakirjanikel on igaühel omad vead. Nad ise arvavad, et teavad ja tunnevad. Ei pruugi alati üldse nii olla. Vastupidi. Mõni kord, me teeme paberlehte sedasi, et me mõnevõrra jälgime, mis on väga klikatavad lood või eriti kommenteeritavad. Inimesed lähevad mingi teema peale põlema, siis me loomulikult arvestame seda ja paneme seda lehte suuremalt. Siin on suur aga. Siiski oleme meie need, et otsustame, mida me lugejatele anname. Kui Nõia-Intsu klikatakse väga palju, siis see meid ei kõiguta, see peab olema näiteks see Ühtse Eesti projekt. Me nägime online'is, et see läks hästi elavaks aruteluks-vaidluseks. Siis me saame aru, et see lugejaid huvitab. See teema peab ikkagi olema tõsiselt võetav. Tõesti, mis puudutab Nõia-Intsusi ja mis iganes, see ei ole...see võib koguda pool miljonit klikki, aga me ei hakka sellest kirjutama.

Ühtse Eesti taga võis olla, et keegi täpselt ei teadnud...

Oligi, meie asi on ju seda lahti kirjutada ja selgitada, kuigi me siiani ei saa aru, mis asi see on. Kirjutame lahti, aga ikkagi ei saa aru.

Nad pole ise ka otseselt öelnud.

Muidugi me jälgime, aga see ei ole ainult selle järgi. Lehel on alati ka mingi enda missioon mingeid asju selgitada. Oletame, et see NATO kohtumine siin, võib-olla see ei huvitanud väga paljusid inimesi, aga märgiliselt on see väga tähtis siiski. Leht peab siis tähtsustama ja näitama, mis lehe hinnangul on tähtis. Imekombel isegi loeti seda. Meie peame andma ikkagi seda suunda lugejatele, mida meie peame tähtsaks. See on selline *mix*, et ühtedega me ise suuname. Kunagi on ju öeldud, et Postimees õpetas eestlased lugema. Meie ju ütleme ka, mis on oluline. Olgu see ülikoolide ümber käiv vaidlus või poliitika on nagoonii. Mingil määral arvestame ka lugejaid.

Üks-ühele online'ist Te uudiseid üle ei võta...

Veergu võtame.

Pikemaid mitte, et on vaja lisaväärtust?

Aknalugu mitte jah.

Teoorias on üks võimalus, kuidas uudiseid jagada on kõvad ja pehmed, ühed on olulisemad ja teised vähem olulisemad. Teie kui ajakirjanduses igapäevaselt tegev inimene, mis Teie jaoks on oluline uudis. Mida Teie leiate, et Postimehe lugeja võiks teada? Mis teemal see võiks olla?

Siin on valdkondi võimatu öelda. Selles mõttes, et üks päev võib see olla sport, oleneb ju täpselt, mis seal juhtub. Teine päev on see kultuur, kas või see Vanemuise näide, mis erutavad kõiki. Need on täiesti seinast seina, siin ei

ole ühtset sellist asja, et see on Postimehe lugeja jaoks uudis. See oleneb täiesti päevast. Üks päev võib see olla tänavauudis, teine päev on ta Rein Lang. Ükskõik. Sellist asja ei ole võimalik öelda. See on päev kinni. Ilm, lumi, kõigest. Kui ikka sajab maha mitu meetrit lund, me peame kirjutama sellest iga nurga alt alates koristamisest, tagajärgedest, kindlustusest. Kõigest.

Aga need valdkonnad, mis üldjuhul Postimehesse ei pääse. Ütlesite, et Nõia-Ints...

Üldiselt me oleme seda meelt, et ega meil väga tabuteemasid ei ole, aga on mõned asjad, mis on lihtsalt nõmedad ja neist me ei kirjuta. Kunagi on olnud aegu, ma ei räägi nüüd ainult Postimehest, et see on nõme teema ja me ei kirjuta. Tegelikult, ma arvan, et see on vale. Leht peab olema nii palju avatud ja nii palju tolerantne, et ta kajastab ikkagi elu täies spektris. Ei ole nii, et Postimees ütleb, et me kirjutame ainult majandusest, ainult poliitikast ja kõik, meelelahutust ei ole. See on elu osa ja meie kajastame elu. Kui me näiteks ei kirjuta meediast või meelelahutusest, siis me oleme eluvõõrad. Elu hõlmab ju kõike seda.

Kas selle võib osalt tingida tänapäeva ühiskond, kus kõik võimalused on laiad ja üks inimene arvab üht ja teine teist?

Eks ta on muidugi.

See on ka andnud suundumusi.

Muidugi on. See tuleb iseenesest, et arvamusküljed lähevad aina tähtsamaks. Tegelikult, kuna paberleht enam uudist ei anna, siis on arvamused meil kõige olulisemad asjad lehes, sest need on originaalsed alati, seal tavaliselt sisaldub mingi konflikt, et me oleme püüdnud seda autorkonda väga kvaliteetseks ja laiaks ajada. Ma arvan, et arvamuskülgede olulisus on üks märksõna küll, mis on paberlehes muutunud.

Peate silmas, siis arvamusküljed tavanumbris või siis...

AKs ka. Iga päev on kolm külge, aga mulle tundub, et ei lähe aastatki kui neid külgi on juba rohkem.

Kas see tähendab seda, et muid külgi väheneb või seda, et Postimees läheb paksemaks?

See oleneb reklaamist ainult. Kui on reklaami, siis läheb paksemaks ja kui ei ole, siis ega ta paksemaks lähe.

Üks teema ei ole siis tähtsam, vaid sõltub päevast?

Täiesti päev kinni. Mis on ise, praegu nagu nii on, ajast ju ka. Praegu lihtsalt majandus on kõigil hinge peal ja kõiki puudutab, siis võiski öelda, et praegusel hetkel on majandus. Järgmine aasta tulevad valimised, tõenäoliselt on poliitika. See on ikkagi nii ajas kinni. Üldiselt on meil ikkagi prioriteet, et Postimees peab olema kõige tugevam poliitikas, majanduses, arvamuses. Need on prioriteedid. Meelelahutus on seal kõrval loomulikult, aga prioriteet on uudised ja arvamus.

Spordiuudiseid loetakse tavaliselt pehmeteks uudisteks. Kas nende osakaal näiteks Postimehes on Teie meelest piisavalt suur või liiga väike?

Piisavalt suur, täiesti. Kunagi oli meil sporti ainult pool külge. Nüüd on toimetuse ise lihtsalt nii tugev, et nad teevad nii häid asju, et ega lehes on sageli nii, kui üks toimetuse ütleb, et ma tahan külgi juurde, siis sa pead ütleva, mis sul sinna panna on. Spordil on sageli niivõrd häid...nad ei ole enam spordiuudised, vaid spordianalüüs juba. Nad arutlevad ja spordi rahastamisest. Mis iganes teemadel. See ei ole enam uudis konkreetse korvpallimängu kirjutamine, vaid ongi juba teistsugune. Sport ei ole ka enam uudise keskne. Seda on ka, aga teistmoodi. Sporti on meil piisavalt. Kindlasti rohkem ei tohiks ka olla. Proportsioonid lähevad paigast ära.

Küllap see proportsioon sõltub konkreetse päeva sündmustest.

Ongi. Kui tuleb olümpiavõitja, siis on kuus lehekülge uudistest spordi all.

Esikaas ka siis.

Esikülge ka. Ikkagi nii päev kinni. Tulevad mingid kultuuriauhinnad, siis võtavad need küljed ära ja on need domineerivad. Mingi suurem õnnetus. Jumal, see Poola õnnetus võtab kuus lehekülge ära. Tuhapilved, kõik sellised asjad. Elu annab sulle asja kätte.

Mille alusel Teie hindate, et see on uudis, mis vastab Teie ootustele või on kvaliteetne Teie jaoks?

Ta peab olema ajakirjanduslikult kõrgel tasemel kirjutatud.

Ajakirjaniku enda kirjastiil?

Ikka jah. Esiteks, et uudis on korrektne. Selles mõttes korrektne, et seal on konflikti mõlemad osapooled, mõlemad on saanud võrdselt sõna. Eetikakoodeksist kinni pidamine on väga tähtis uudise juures. Ilma eetikakoodeksi täitmisega ei ole võimalik teha head ajakirjandust. Alaealisi ei või lehte panna pildiga, et ohvreid ei või kujutada. Kõik see, mis on eetikakoodeksis kirjas, seda peab iga ajakirjanik teadma ja iga päev silmas pidama. See on minu meelest see põhireegel ja noh ega siin uudise kirjutamisel ju...Kui ta on uudiseanalüüs ega siis väga nalja teha ja mahlakat sõnavara ei sobigi kasutada. See jääb nädalavahetusse Arterisse. Seal võib võtta märksa vabamalt ja kui on žanriliselt, siis reportaažide tegemist. Uudiseanalüüsid, poliitikaanalüüsid...on kohatu hakata nalja viskama või lollakaid võrdlusi tooma, mida on püütud teha ja on välja kukkunud väga mõttetult.

Ütlesite, et eetika on hästi oluline. Mis mind ennast üllatas, oli see, et kui jäätükk kukkus tüdrukule pähe, siis oli küll Postimehe kaane peal. Oli küll ülevalt tehtud ja arstid seal tüdruku ümber toimetasid.

Tüdruku nägu näha ei olnud.

Seda küll, aga kas siis, kui inimene ei ole identifitseeritav...

Ei tohi äratuntav olla jah. Ega keegi pole patust puhas. Me oleme libastunud just nimelt nende alaealiste ohvritega ja mitte ühe korra. See on täpselt sellised kohad, et kui sa näed seda järgmine päev, siis igaüks saab aru, et see oli nii inetu. Aga selle purika puhul...kui teda näha ei ole, siis põhimõtteliselt siis on...Ma arvan, et...Kui sa ikka üldse nägu ei näe, minu meelest seal ei olnud üldse näha...Siis nagu ei ole probleemi. Kui ta on vähegi äratuntav, siis muidugi ei tohi olla.

Ma ise mõtlesin, et vanematele või lähedastele raske.

Ma jäin täpselt sama ise ka mõtlema, aga täpselt sama mõttega. Tegelt, kui ta on lihtsalt üks kaetud, siis ta nii ohtlik ei ole. Kui inimesi riivab, siis on täiesti mõtte koht tegelikult.

Uudise kirjutamisel, kui ta pole enam nii traditsiooniline, tuleb anda lisaväärtust, nagu Te ütlesite. Kas see toob kaasa mingeid muutusi, et ajakirjanikul peab olema endal suurem taust, et ta oskaks neid analüüsida kirjutada.

Nii ongi. Selles mõttes on jube kiiresti muutunud see, et kui varem oli inimene tuli ja hakkas kirjutama uudist, asi see siis on õppida. Õpid ära kuu ajaga selle. Tuli uksest sisse ja muudkui kirjutas uudiseid. Võis väga hästi kirjutada uudiseid ja saada jumala eest Bonnieri auhindu. Nüüd on see, et ta peab suutma analüüsida. Ajakirjaniku tarkus on märksa olulisem kui tõesti paar aastat tagasi. See annab kohe tunda, kui ajakirjanik on loll ja ei oska analüüsida, ta ei näe puude taga metsa. Nüüd paistab see silma, varem ei paistnud see silma, sest tõesti väga nimekad ajakirjanikud toksisid uudiseid hommikust õhtuni. Seal ei pidanud sa ise analüüsime, mõtestama. See on märksa raskem. Selles mõttes on ajakirjaniku kvaliteet, ma ei ütle, et see on praegu väga hea, aga ta peab paranema, sest muidu ei jää leht ellu. Tal peavad olema targad ajakirjanikud.

Kas praegune majanduslik olukord. Kas see on ka mõjutanud Postimehe üldist lehe kvaliteeti?

Asi on käsi-käes. Umbes sellel ajal meil oli 40 lehekülge. Siin vist enam mitte, siin on 28. Buumiaastatel oli meil 40 lehekülge ja noh siis oli rohkem inimesi ka vaja. Kui leht on 24, loogika ütleb, et...Okei, reklaami on ka seal vähem, aga siiski. Inimesi lihtsalt jäi üle. Meil polnud midagi teha. Kadusid ära ka lisad: Kasu, Tervis ja vahel oli neli lehekülge. Sealt jäi inimesi üle. Ma arvan, et ta ei ole kvaliteeti halvendanud. Pigem isegi vastupidi. Nõrgad inimesed on...Kui sa pead koondama, siis sa koondad...Muidugi mitte alati. Kui kaob ära mingi rubriik, siis oead inimese koondama, kuigi ta võib olla väga tubli inimene. Ma arvan, et ei ole. Prioriteetid on paigas. Ma ei kärbi uudiseid, ma ei kärbi arvamust, ma ei kärbi majandust. Need, mis lähevad kärpesse, on igasugused lisad. D-osad, me ise nimetame neid D-osadeks. Head ajakirjanikke ei saada keegi minema.

Kui võtta praeguse aja keskmine Postimehe number. Kuidas Te ise hindate lehe kvaliteeti?

Alati võib parem olla. Millega ma ise olen väga rahul, on nädalavahetuse pakett. Seal on uudised, meelelahutus ja selline tõsisemale lugejale. Kõike. Seinast sein. Ma ise sellega olen päris rahul. Eriti AKga. Igapäevaselt, ma ei oskagi öelda. Arvamuskülgedega ma olen rahul. Täpselt, mõni päev on uudised väga head, mõni päev on nõrgem. Võib-olla see stabiilsus on puudu. Võiks olla stabiilsem kogu aeg. Ega väga ei kurda, selles mõttes konkurentidega võrreldes ei saa nagu öelda, et oleks väga kehvasti.

Kas mingil määral sõltub päevasündmustest ju ka.

Muidugi. Näiteks suvel, mitte midagi ei juthu, siis kirjutadki lollusi. Selles mõttes muidugi sõltub. Iseläbi ei mõtle uudist. Kui elu seisab ja mitte midagi ei juhtu. Need on kõige raskemad hetked. See on hea päev kui sul on valida. Kui sul ikkagi on seitse külge ja mitte midagi ei toimu. Lind ka ei lenda, siis see on raske.

Siis viimased paar nädalat on olnud päris head.

Jah, on. Kui ikka mingi õnnetus või jama on, on alati hea.

Mida Te peate uudisvoo funktsiooniks?

Natuke aega tagasi oligi see, et inimestele teada, et midagi toimus. Nüüd on lahti vaja seletada, miks toimus ja mis edasi saab. See on praegu. Uudiseanalüüs ja taustade avamine, tulevikku vaatamine, erinevate aspektide kajastamine. Kõik see. Kui enne oli tõesti esiküljel uudis, siis enam ei ole.

Kas siis Postimees Teie meelest täidab seda eesmärki?

Eks me iga päevaga aina rohkem püüame seda täita. Ma arvan küll jah. Ma nüüd mõtlen...need viimased nädalad. Me oleme ikka andnud iga asja puhul päris korraliku info, tausta ja midagi huvitavat andnud juurde.

Mida Te peate Postimehe tugevuseks?

Postimees kajastab elu tervet pilti. Konkurent näiteks mitte. Seal ei ole meelelahutust, meediat. Väga sageli on ta Tallinna leht. Postimees on esiteks üle-eestiline. Tõesti, iga päev mõtleme teadlikult, et oleks igatühele midagi. Meil ei ole tabusid, püüame olla nii elu keskel kui üldse võimalik. Meil on väga head kommentaatorid. Meil on ma arvan ka väga tugevad ajakirjanikud. Selles mõttes ma ise näen väga palju positiivset.

Kui Postimees püüab võimalikult mitmekesisest lehte pakkuda, siis samas on kuulda nurinat, et leht on kollaseks läinud.

Las nad nurisevad. Selles mõttes see on koht, kus ma ise ei lase ennast väga heidutada. Öeldakse, et on läinud kollasemaks. Sageli aetakse segamini Postimees Online ja paberleht. Online'il ongi palju rohkem lubatud. Siin ei maksa klappidega ringi käia. Me ei saa olla pühimatest pühamad. Mina arvan täpselt nii, nagu ma ütlesin, et elu

ongi kirju, ongi mitmekesine ja väita, et Postimees peaks kirjutama külgede kaupa...analüüsima Venemaa poliitikat, mis iseenesest on veel põnev, ütleme NATOt ja Euroopa Liitu, siis kui palju lugejaid oleks. Lõppkokkuvõttes on tegu äriettevõttega. Äri kaudu me peame tegema head lehte, me peame seda müüma. Me saame seda teha siis, kui me meeldime lugejatele. Mis see leht võidaks, kui meil ei oleks seda tagumist meelelahutuskülge. Ainuke etteheide saab olla seal. Mujal ma ei kujuta ette. See, et seal meelelahutusküljel on telesaadetest kirjutatud, tõesti ma olen väga tõsiseid inimesi ütlemas, et issand, kui õudne, et seal kirjutatakse mingisugustest tõhetkedest. Issand, miks mitte?! Inimesed räägivad sellest. See läheb inimestele korda, inimesed vaatavad seda. Vaatajaskond on ma ei teagi kui palju...paarsada tuhat. Miks Postimees peaks maha vaikima, et selline asi meie elus on. Selles mõttes mina ütlengi, et peab olema elu keskel ja kui ta seda ei ole, siis minu meelest on see viga.

Kuivõrd raske on Teie jaoks hoida balanssi hoida selle vahel, et ühest küljest on tegu äriettevõttega, mis peab kirjutama seda, mis inimesi huvitab ja teine pool on see, et on ikkagi traditsiooniline missioonitundega ajaleht?

Seal ei ole üldse mingit konflikti. Ainult siis, kui me teeksime ainult tabloidi, siis ega mu numbrid paremaks poleks. Äri on hea ainult siis, kui ma teen sellist lehte, et on esiteks missioonitundega. Teiseks, tõesti arvamusi liider, mis on väga tähtis. Pakub lugejale kõike seda, mida vaja on. Lisaks on üks külg meedia päralt. Tõesti, andke andeks, sellest kriitikast ma aru ei saa. Need, kes väidavad, et on kollaseks läinud, ma olen sageli ütlenud, et palun, öelge, mis on kollane. Noh ikka telesaated. Andke andeks, aga inimesed vaatavad telekat, mis me seda varjame. Võtame meedia külje ära ja oleme pühakud. Selles mõttes ei maksa pead liiva alla peita. Need inimesed, kes kurdavad, et on kollane, nad loevad ise väga hea meelega seda. Selles ongi silmakirjalikkus. Ma ei lase end sellistest asjadest heidutada. Kuni meil on iga päev kolm arvamuskülge, nädalavahetusel on AK. Me pakume ju lugejale piisavalt tõsiseid analüüse, arvamusi, kommentaare. Üks külg meelelahutust...naljanurk on see kriitika.

Teie meelest tulebki siis ajaga kaasas käia.

Loomulikult, leht peab ju muutuma. Me ei saa ju...Kusjuures lugege neid Jannseni-aegseid Postimehi. Soovitaks. Seal ju täpselt oligi, et kuidas kurke hapendada, kuidas ma läksin tööle ja kukkusin ninuli. Inimesed on mõelnud midagi enda jaoks välja. See ei ole jätkusuutlik. Sellega ei tee headlehte, mis pakub paljudele huvi. Sellega teed nišiväljaannet. Ongi, võtke Sirp ja sealt saab palju kvaliteetset materjali ja tellijaid on tuhat inimest. Kaugele siis jõuab äriliselt.

Kuidas oma igapäevatöös tajuta väravavahi rolli, et saate ikkagi suunata kõneainet?

Ikka tajume. On asju, mida me välispoliitikat, kuigi ka sisepoliitika...Kuigi sisepoliitika on meil enamasti nii põnev, et seal ei teki küsimust. Välispoliitika või mõned keerulisemad majandusasjad...me ikkagi peame oluliseks neid. See on meie roll. Siin me ei allu sellele, mida inimesed tahaks lugeda, et vaatame klikkide järgi, et loevad palju rohkem midagi muud. On teemad, mis on olulised, riiklikult olulised. Neid me kajastame.